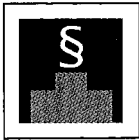

Urheilu ja oikeus

JÄSENLEHTI 2003

Urheiluoikeuden yhdistys

Sisällysluettelo

HEIKKI HALILA PÄÄKIRJOITUS	3
ARI SAARNILEHTO RISTIRIITAISTEN DOPINGSÄÄNTÖJEN ONGELMISTA	6
ARI HUHTAMÄKI UUSI VAIHTOEHTO URHEILURIITOJEN RATKAISUTAVAKSI - PAKOLLINEN VÄLIMIESMENETTELY	12
ESKO LINNAKANGAS URHEILUVEROTUKSEN AJANKOHTAISET ONGELMAT - URHEILUOPETUS JA PALKINTOAUTOT	16
HEIKKI HALILA PIIRTEITÄ DOPINGISTA AIHEUTUVAN KURINPITOSEURAAMUKSEN SISÄLLÖSTÄ JA SEURAAMUKSESTA ARMAHTAMISESTA	22
ESA SCHÖN MÄÄRÄAIKAISEN PELAAJASOPIMUKSEN EDELLYTYKSET TYÖSOPIMUSLAIN MUKAAN	36
OLLI RAUSTE URHEILUA KOSKEVIA OIKEUSTAPAUKSIA	41
TOIMINTAKERTOMUS 2002	44
URHEILU JA OIKEUS -LEHDEN ARTIKKELIT 1998–2003	46

Päätoimittaja Heikki Halila

HEIKKI HALILA
professori, Helsingin Yliopisto

PÄÄKIRJOITUS

Urheiluoikeuden yhdistyksen julkaisun "Urheilu ja oikeus" vuoden 2003 numeron ilmestyessä tarjoutuu tilaisuus pääkirjoitukselle varatulla paikalla luoda katsaus kuluneen vuoden ajankohtaisiin urheiluoikeuden tapahtumiin. Niiden vyöry on jatkunut vahvana sitten lehden edellisen numeron ilmestymisen.

1. WADA:N ANTIDOPINGKOODI

Maailmanlaajuisesti merkittävin urheiluoikeuden tapahtuma on ollut WADA:n antidopingkoodin (WADC) hyväksyminen Kööpenhaminassa. Lopullinen koodi on olennaisesti parempi kuin ensimmäinen luonnos, joka oli laajahkolla lausuntokierroksella myös Suomessa. WADC:n hyväksyminen ja siihen sitoutuminen edellyttää kansainvälisten lajiliittojen kansallisten antidopingsäännösten muuttamista. Tämä ei ole helppo tehtävä. Niinpä Suomesakin joudutaan arvioimaan mm. sitä, miten ADT:n määräykset voidaan laatia niin, etteivät ne ole ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Tarkoituksena on, että uusitut säännöt tulevat voimaan vuoden 2004 alusta.

Kirjoitukseni dopingista liittyy WADC:iin ja Suomen antidopingsäännösten uudistamiseen. Artikkelini on osaltaan noussut niiden keskustelujen myötä, joita olen käynyt erityisesti Risto Riitesuon, Lauri Tarastin ja Juha Viertolan kanssa uudistustyöstä ja tulkintaongelmista.

2. URHEILUN OIKEUSTURVALAUTAKUNTA

Urheilu ja oikeus -lehden vuoden 2002 numerossa käytiin keskustelua urheilun oikeusturvalautakunnan tilasta ja tulevaisuudesta. Se jatkuu tässä

numerossa. Sitä ovat olleet omiaan ryydittämään Urheiluoikeuden yhdistyksen asiaa koskeva keskustelutilaisuus 13.2. 2003 ja yhdistyksen aloite lautakunnan sääntöjen uudistamiseksi. Sääntöjen uudistaminen onkin pantu vireille SLU:ssa. Tähän on osaltaan antanut aiheen myös antidopingsäännösten uudistaminen.

Oikeusturvalautakunnan sääntöjen uudistamisen konkreettinen valmistelutyö käynnistyi kesäkuussa 2003 järjestetyssä neuvonpidossa, jossa olivat saapuvilla keskeiset asiantuntija- ja sidosryhmätahot. Näyttää siltä, että uudet säännöt voidaan hyväksyä SLU:ssa tämän vuoden marraskuussa samalla, kun nimetään uusi lautakunta seuraavaksi nelivuotiskaudeksi.

Oikeusturvalautakunnan ratkaisuihin voidaan tässä poimia esiin muutama. Ratkaisut 2/2002 ja 3/2002 koskivat pesäpallon sopupelijupakkaa. Superpesiksen seurat olivat päättäneet asettaa boikottiin ne pelaajat, jotka eivät olleet palauttaneet heiltä vaadittuja veikkausvoittoja. Kaksi pelaaja valittiin lautakuntaan boikotista, jonka he katsoivat merkitsevän kilpailukielttoa. Lautakunta katsoi äänin 4-1, ettei sillä ollut toimivaltaa tutkia valitusta, koska kyse ei ollut lajiliiton päätöksestä eikä sääntöjenvastaisuudesta.

Ratkaisu 2/2003 koski Timo Tompurin ja Ville Tiisanojan dopingtapausta. Sen johdosta voidaan viitata tässä lehdessä olevaan Ari Saarnilehdon kirjoitukseen. Lautakunnan ratkaisu 7/2003 koski sitä, oliko lautakunnalla toimivaltaa tutkia yhdistyksen kokousmenettelyä koskevaa asiaa. Lautakunta tutki tämän valituksen.

3. TUOMIOISTUINRATKAISUJA

Viimeaikaisista lainkäyttöratkaisuihin voidaan viitata Olli Rausteen tähän lehteen laatimaan katsaukseen.

KKO:n ratkaisun 2002:38 osalta voidaan alleviivata sitä, että hevonen (Super-Somolli) liputettiin turvaamistoimista huolimatta ulos radalta, kun se ei ollut täyttänyt osallistumiselle Hippoksen säännöissä asetettuja vaatimuksia. Hevosen omistaja katsoi, että osanottosopimus individuaalisopimuksena ei sisältänyt viittausta Hippoksen sääntöihin ja että ne eivät näin koskeneet tätä tapaus-ta. KKO lausui käsityksensä turvaamistoimista; tässä tapauksessa niitä ei katsottu voitavan antaa hevosen päästämiseksi radalle osallistumaan kilpailuun totalisaattorin ulkopuolella. Vakiosopimusta koskeva osa ei tullut prejudikaattiosassa esiin.

Pesäpallon sopupelijupakasta on Helsingin hovi-oikeus antanut ratkaisunsa tammikuussa 2003. Erityisen kiintoisaa on siinä vedonlyöntipetoksen tunnusmerkistön täytyminen vihjetiedon käyttämisessä. Urheiluveikkaukseen liittyy runsaasti oikeudellisia ongelmia, joista tässä jutussa ratkottiin muutamia. Niistä on valmistunut erinomainen OTK-tutkielma, joka julkaistaneen ennen pitkää painettuna.

Korkein hallinto-oikeus on antanut ratkaisun (T 132/2002) Suomen Salibandyliiton valtionavun määrää koskevasta valituksesta. KHO katsoi, että OPM tehnyt päätöksensä sille kuuluvan toimival-lan rajoissa ja sen nojalla. Asetelma on yleisesti kiin-toisa tuloskriteereiden, luottamuksensuojan ja har-kintavallan väärinkäyttöä koskevien oppien valossa.

4. VALMENTAJIEN TYÖSUHDE- TYÖRYHMÄN MIETINTÖ

SLU:n valmentajien työsuhdetyöryhmän mietintö valmistui 29.10.2002. Työryhmässä olivat edustettuina keskeiset asiantuntija- ja sidosryhmätahot; puheenjohtajana toimi Helsingin yliopiston urheiluoikeuden professori. Mietinnön keskeiseen sisältöön kuuluvat valmentajien työoikeudellinen asema ja kurinpito.

Valmentajien sopimusasemaa tarkasteltiin mietinnössä erikseen sen mukaan, onko kyseessä työsuhteessa oleva valmentaja, ammatinharjoittajana toimiva valmentaja vai harrastevalmentaja. Kurinpidon osalta kiinnitettiin huomiota toimintakiellon sisältöön ja suositettiin lajiliittoja sitoutumaan siihen, että erotuomarin lahjominen, sopupeli ja alaikäisen seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaisivat koko organisoidun urheilun kentässä kahden vuoden toimintakiellon. Mietintöön sisältyy sopimusmalleja.

5. ARVOKILPAILUJEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAT SOPIMUKSET

Julkisuudessa on kiinnitetty huomiota siihen, että erityisesti olympiakisojen kilpailujärjestäjille tarjotut ehdot ovat varsin kovia. Vakiosopimusoikeuden kannalta ne eivät kestä kriittistä tarkastelua. Oma oikeudellinen kysymyksensä on julkisen lupauksen velvoittavuus niin kilpailupaikkojen rakentamisessa kuin vakuuden asettamisessa kilpailujen rahoituksessa. Tällaisista asioista joudutaan harvoin riidanratkaisutilanteeseen.

6. URHEILUOIKEUDEN OPETUS JA TUTKIMUS

Urheilu-oikeuden opetus on saanut vakiintuneet muotonsa. Asiantuntijaluentosarjat pidetään syyslukukausina Helsingissä ja Turussa. Näitä luentoja voivat tulla seuraamaan myös yliopiston ulkopuoliset henkilöt, niin kuin yliopistojen luentoja yleensäkin. Rovaniemellä luento-opetusta annetaan keskitetysti maaliskuun lopulla Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan järjestämän urheilu-oikeuspäivän yhteydessä. Tässä lehdessä julkaistavat Huhtamäen, Linnakankaan ja Saarnilehdon artikkelit perustuvat tuossa tilaisuudessa pidettyihin esitelmiin. Niin ikään maaliskuussa järjestetään vuosittain Urheilu-oikeuden päivä SLU:n tiloissa. Sen järjestäjinä ovat Helsingin yliopisto, SLU ja Urheilu-oikeuden yhdistys.

Kussakin kolmessa tiedekunnassa voi suorittaa syventäviä opintoja urheilu-oikeudessa joko projektiryhmässä tai sen ulkopuolella. Tutkielmia on julkaistu OPM:n sarjassa. Urheilu-oikeudessa on jo joukko jatko-opiskelijoita. Heitä varten käynnistyi Helsingin tiedekunnassa tutkijaseminaari, johon voivat osallistua myös muut kuin jatko-opiskelijaksi kirjoittantuneet asianharrastajat. Yksi jatko-opiskelijoista on Esa Schön, jolta julkaistaan artikkeli tässä samalla tavoin kuin viimevuotisessakin lehden numerossa tehtiin.

Urheilu-oikeuden kiintoisia ulottuvuuksia on ollut kilpailuoikeuden vaikutus urheilutoimintaan. Uudempaan aaltoon kuuluu perusoikeuksien vaikutus urheiluun. Tämä ilmentää oikeudellistumisen yhtä juonnetta – perusoikeudellistumista. Kumpikin kehityspiirre osoittaa, miten moderni oikeus näkyy urheilun ja oikeuden kohtaamisessa.

7. PÄÄTOIMITTAJAVAIHDOS

Tämän lehden päätoimittajana on ollut vuodesta 1998 eli julkaisun perustamisesta alkaen oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari Mika Palmgren. Hänen vastuullaan on ollut lehden ilmestyminen viitenä ensimmäisenä vuonna. Kuluvana vuonna Mika Palmgren on työtehtäviensä lisääntymisen vuoksi luopunut päätoimittajan tehtävistä, ja yllkirjoittanut on valittu hänen tilalleen.

Mika Palmgrenin ansiot lehden päätoimittajana ovat olleet merkittävät. Hän on luonut lehteä varten perinteen, josta on hyvä jatkaa eteenpäin. Kiitän Mikaa lehden hyväksi tehdystä työstä sekä kaikkia tähän numeroon kirjoittaneita. Toivon julkaisun tälläkin kertaa tavoittavan urheilun oikeuskysymyksistä kiinnostuneet lukijansa.

RISTIRIITAISTEN DOPINGSÄÄNTÖJEN ONGELMISTA

1. KAIKILLE YHTEISET SÄÄNNÖT

Maailman antidopingtoimisto (The World Anti-doping Agency, WADA,) pyrkii siihen, että kaikilla urheiluliitoilla ja kaikissa valtioissa olisi voimassa yhdet yhteiset dopingsäännöt talviolympialaisten alkaessa vuonna 2006. Se on saanut valmiiksi Maailman antidopingsäännösten (The World Anti-doping Code, WADC), jota parhaillaan ollaan saattamassa voimaan myös Suomessa. Seuraavaa voidaan pitää esimerkiksi perusteluna sille, miksi meillä kaivataan kaikille yhteisiä sääntöjä.

Usean säännösten samanaikainen soveltaminen voi olla ongelmallista urheilijalle, mutta se on sitä myös lajiliitolle, ja voisipa sanon saman myös Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:stä. Hyvän esimerkin usean eri säännösten tuottamista ongelmista tarjoaa viimeisin yleisurheilun "dopingjuttu", joka ratkesi lopullisesti Urheilun oikeusturvautakunnan päätöksellä 16.4.2003, diaarinumero 1/2003.

Esimerkkejä on muitakin. Ensimmäinen esitellyn tuleva ongelma on kuitenkin siinä mielessä keksitty, ettei minun tiedossani ole konkreettista tapusta. Kyse on siinä siitä, että rikkomukseen sovelletaan samanaikaisesti kahden lajiliiton sääntöjä.

Toiseksi otetaan esille tapaus, jossa lajiliiton sisällä sovelletaan useampaa kuin yhtä doping-säännöstöä. Tämä on tavallista. Jos säännöt ovat keskenään ristiriitaiset, ongelmaksi muodostuu, mitä sääntöjä sovelletaan. Tässä kohdin otetaan esille paitsi urheilijan näkökulma asioihin myös liiton asema.

Kolmannessa esimerkissä on kyse siitä, että yhdet sovellettavista säännöistä ovat epäselvät. Ongelmana on se, mitä apukeinoja tulkinnassa tulisi silloin käyttää.

2. SAMAN SUORITUKSEEN SOVELLETAAN KAHDEN LIITON SÄÄNTÖJÄ

Jos hiihtäjä kilpailee harjoituskaudella maastajuoksukilpailuissa, esimerkiksi SM-kisoissa, ja jää kiinni kiellettyjen aineiden käyttämisestä, kuka rangaistaa ja minkä sääntöjen nojalla?

Urheilijan on oltava sitoutunut sovellettaviin säännöksiin. Urheilija sitoutuu kilpailu- ja sitä kautta dopingsääntöihin selkeimmin nimenomaisella sitoumuksella. Sääntöjen noudattamisen kytkeminen järjestön tai sen alayhdistyksen jäsenyyteen tuo mukanaan ongelmia. Voidaan kysyä, miten suomalaisen, yleensä pieneen paikalliseen urheiluseuraan jäseneksi liittyvä henkilö, mahdollisesti alle 18-vuotias, sitoutuu IAAF:n (International Association of Athletics Federations) sääntöihin, joita ei mainita lainkaan seuran säännöissä.

Seuraan kuulumisen kautta sitoutumisen ongelmat tulevat esille myös silloin, kun urheilija ei lainkaan ole seuran jäsen. Esimerkiksi jalkapallossa ja jääkiekossa pelataan usein työsopimukseksi katsottavan sopimuksen perusteella osakeyhtiön ylläpitämässä joukkueessa. Seuroihin kuulumattomuus ei ole vierasta yleisurheilussakaan. Useat huippu-urheilijat ovat ainoastaan sopimussuhteessa seuraansa eivätkä esimerkiksi maksa jäsenmaksuaan ainakaan itse.

Valmennusryhmään kuuluvan yleisurheilijan kohdalla ei sitoutumisen ongelmia yleensä ole. Esimerkiksi Suomen Urheiluliitto ry:n (SUL) ja Team Finlandin urheilijan välillä on solmittu 2002 yhteistyösopimus, jonka mukaan urheilija sitoutui sääntöihin ja dopingin vastaiseen toimintaan seuraavasti:

Osapuolet sitoutuvat noudattamaan SUL:n ja IAAF:n (Kansainvälinen Yleisurheiluliitto) sääntöjä mukaan lukien doping-, kilpailu- ja mainossäännöt.

Urheilija hyväksyy erityisesti sen, että häneen voidaan kohdistaa Suomen Urheiluliiton sääntöjen ja yleisurheilun kansainvälisten sääntöjen mukaiset kurinpitotoimet.

Urheilija perehtyy Suomen Antidoping-toimikunnan (www.liite.com) ja muuhun saamaansa informaatioon urheilussa kielletyistä lääkeaineista ja menettämistä ja dopingsäännöistä sekä sitoutuu noudattamaan kulloinkin voimassa olevia dopingsääntöjä. SUL tiedottaa urheilijalle dopingsäännöistä ja niissä mahdollisesti tapahtuvista muutoksista sekä sitoutuu aktiiviseen antidopingtyöhön. Mahdollinen dopingsääntöjen rikkominen käsitellään SUL:n ja IAAF:n sääntöjen mukaisesti.

Urheilijan dopingrikkomus johtaa tämän sopimuksen purkuun ja kaikkien urheilijalle tämän sopimuksen perusteella jo maksettujen rahojen ja kustannusten/kulukorvausten takaisinperintään.

Urheilija hyväksyy sen, että kaikki hänen dopingtestituloksensa voidaan säännöllisin väliajoin antaa julkisuuteen.

Jos hiihtäjä osallistuu maastojuoksukilpailuihin, hänen pitäisi olla sitoutunut sekä yleisurheilun että hiihdon sääntöihin harjoituskaudella, jotta kaksi liittoa joutuisi soveltamaan doping-sääntöjä.

Liiton kurinpitovalta ulottuu omaan toimintaan, hiihtoliiton hiihtoon ja urheiluliiton yleisurheiluun. Kumpikin rankaisee asian oman toimintansa osalta. Voiko rangaistus olla eri?

Hiihdossa dopingrikkomukseen syyllistytään tuottamuksellisella teolla. Tämä oli ongelmana Lahden MM-kisojen jälkeen, kun välimiesmenettelyssä selvitettiin hiihtäjien syyllisyyttä. Teon tuottamuksellisuuden erilaisiin arviointeihin perustui se, että välimiesoikeus päättyi mies- ja naisihiihtäjien osalta toisistaan poikkeaviin lopputuloksiin.

Yleisurheilun (IAAF:n) sääntöjen mukaan urheilija vastaa siitä, mitä kehossa on. Hänen on näytettävä, ettei hän ole voinut estää aineen joutumista itseensä. Tällaiseen vastuuseen olla siirtymässä kaikissa lajeissa valmisteilla olevan Suomen antidopingsäännösten mukaan Maailman antidopingsäännösten esikuvaan nojautuen.

Sääntöjen ero on todistelussa. Urheilijalla on hiihtoa ankarampi todistustaakka yleisurheilussa, lähes mahdoton. Hiihdossa, jos lähdetään sopimuksen ulkoisista tai rikosoikeudellisista säännöistä, pitäisi näyttää hiihtäjän syyllisyys. Yleisurheilussa urheilijan on näytettävä syyttömyytensä.

Hiihdossa, esimerkiksi Lahden tapauksen jälkeisessä välimiesmenettelyssä omaksuttu lähtökohta urheilijan syyllisyyden näyttämistä on mahdol-

lista riitauttaa. Esimerkiksi itse en lähtisi siitä, vaan sopimusoikeudellisesta ajattelutavasta. Urheilijan vastuu syntyi, jos hän tai joku hänen avustajistaan (valmentaja, joukkueenjohtaja, huoltaja, lääkäri jne) olisi syyllistynyt siihen, että kiellettyä ainetta olisi joutunut urheilijan elimistöön. Urheilija olisi siten vastuussa kaikkien niiden toimista, jotka ovat avustaneet häntä urheilusuorituksessa ja siihen valmistautumisessa eli koko avustajakunnastaan. Säännösten välinen ero tasoittuisi, mutta perusero kuitenkin säilyisi.

Periaatteessa erilaiset lopputulokset eri liitoissa ovat mahdolliset, koska jokainen noudattaa omia sääntöjään. Tätä ei voida pitää hyvänä: WADA:n tavoittelemat kaikille yhteiset säännöt korjaisivat tilanteen.

3. USEAT SÄÄNNÖKSET VOIMASSA SAMANAIKAISESTI

3.1 Lähtökohta

Edellä on esitetty, miten yleisurheilija sitoutuu sääntöihin ja lajiliiton kurinpitovaltaan. Sitoutumisesta on mainittu SUL:n ja IAAF:n säännöt. Erikseen on otettu esille Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n säännöstö ja sitouduttu siihenkin.

Joissakin kilpailuissa saattaa käytössä olla järjestäjän omat dopingsäännöt. Esimerkiksi Kansainvälisellä Olympiakomitealla on omia dopingsääntöjään. Niihin sitoudutaan viimeistään kisoihin lähdetessä.

Lisäksi säännöstössä, johon on sitouduttu, saatetaan viitata uusiin säännöstöihin. Esimerkiksi Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n Urheilujärjestöjen doping-säännöstössä on seuraava kohta:

Dopingin sisältö ja sen rajat määräytyvät Kansainvälisen Olympiakomitean ja eri urheilujärjestöjen sääntöjen, Euroopan Neuvoston dopingin vastaisen yleis-sopimuksen, Pohjoismaisen Antidoping-sopimuksen sekä Suomen tekemien muiden kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Kysymys kuuluu, miten nämä viitatuut säännöstöt sitovat urheilijaa.

3.2 Urheilijan kannalta

a. Sitouttaminen

Urheilija on sitoutettava kaikkiin niihin säännöstöihin, joita hänen halutaan noudattavan. Kun

sitouttaminen yleensä hoidetaan sopimuksin, on sopimusoikeudelliset säännöt ja periaatteet otettava huomioon. Sääntöihin, joihin viitataan, voitaneen soveltaa vakioehtoja koskevia periaatteita. Jos urheilija ei sopimusta tehdessään ole tuntenut viitattua säännöstöä eikä hänellä ole ennen sopimukseen sitoutumista ollut mahdollisuutta siihen tutustua, lähtökohta on se, ettei urheilija ole sitoutunut noudattamaan säännöstöä.

b. Noudattaminen

Urheilijan on noudatettava kaikkia sopimuksia, jotka hän on solminut. Hänen on myös noudatettava kaikkia dopingsääntöjä, joihin hän on sitoutunut. Yleensä niissä ei ole sellaista ristiriitaa, ettei kaikkien noudattaminen samanaikaisesti olisi mahdollista.

Jos säännöt ovat sellaiset, että toisen noudattaminen johtaa toisen rikkomiseen ja sääntöihin on viitattu samassa sopimuksessa, ongelma on ratkaistava samoin kuin sopimuksen sisäinen ristiriita yleensäkin. Jos kyse on eri sopimuksista eri tahojen kanssa, urheilija on vastuussa sopimuksen rikkomisesta, koska hän ei olisi saanut sitoutua sellaiseen sopimukseen, joka estää aikaisemman sopimuksen täyttämisen. Urheilijan on silloin pakko valita, mitä sopimusta rikkoo, ja kärsittävä seuraukset.

c. Seuraamukset

Urheilijan on noudatettava kaikkia dopingsääntöjä, joihin hän on sitoutunut. Jokaisen rikkomisen on dopingrikkomus. Seurauksena on kuitenkin yleensä yksi rangaistus, ankarin.

Jos kyse on eri liittojen säännöistä, silloin rangaistus, jos molempien liittojen sääntöjä noudatetaan, on annettava kummankin säännöstön rikkomisesta erikseen, koska muutoin kilpailukielto ei koskisi molempia lajeja.

3.3 Lajiliiton kannalta

Lajiliiton on otettava huomioon urheilijoita sitoutaessaan edellä esitetty. Lajiliitto voi kohdistaa toimet urheilijaa vastaan vain urheilijan rikottua säännöstöä, jonka noudattamiseen hän on sitoutunut lajiliittoon nähden.

Toisaalta lajiliitot ovat omalta osaltaan sitoutuneet määrätynlaiseen dopingin vastaiseen toimintaan. Liiton tulisi toimia omien sitoumustensa mukaisesti. Esimerkiksi huippu-urheilijan vedotessa siihen, ettei ole tiennyt siitä, että aine on kielletty

dopingaine, voidaan aina kysyä, onko liitto Urheilujärjestöjen doping-säännöstön mukaisesti taistelut dopingia vastaan kaikin mahdollisin keinoin, kun se ei ole tiedottanut urheilijoilleen kielletyistä aineista.

4. TULKINNASTA USEAA SÄÄNNÖSTÖÄ SOVELLETTAESSA

4.1 Yleistä

Tulkintaa koskeva esimerkkiongelma on tässä kirjoituksessa salakuljetus dopingrikkomuksena. Siitä rangaistukseen johtavana dopingrikkomuksena on säädetty Suomen Antidoping-toimikunta ADTRY:n antaman Urheilujärjestöjen doping-säännöstön kohdan 3.3. Rangaistukset 4 momentissa seuraavasti:

Dopingiin todistettavasti osallistunutta valmentajaa, lääkäriä urheilujohtajaa tai muuta henkilöä rangaistaan sulkemalla hänet pois kaikesta urheilutoiminnasta vähintään 24 kuukaudeksi. Samoin rangaistaan myös järjestön henkilösäntä, joka on syyllistynyt doping-aineiden salakuljetukseen, kauppaan välitykseen tai muuhun dopingia edistävään toimintaan. Rikkomuksen toistuessa sovelletaan kovempaa rangaistusta, kuitenkin vähintään 48 kuukauden toimintakieltoa.

Säännöksestä voidaan heti huomata, että seurauksena ei ole kilpailukielto, vaan toimintakielto. Säännös ei ole nimenomaisesti urheilijaa koskeva, kuten saman kohdan 1-3 momentit, vaan syyllinen on kuvattu järjestön henkilösäntä. Syy saattaa olla se, että tekijäksi ajateltu henkilö ei ole yleensä urheilija, vaan hän voi olla kuka tahansa dopingaineiden levittäjä, joka ei välttämättä ole erityisesti sitoutunut dopingsääntöjen noudattamiseen.

Säännöksessä mainittuun tekijän määritelmään "järjestön henkilösäntä" liittyy kaksi ongelmaa. Ensimmäinen kytkeytyy sanaan järjestön. Urheilujärjestöjen doping-säännöstöön ovat liittyneet Suomen Urheilu ja Liikunta r.y. (SLU) ja sen jäseninä olevat valtakunnalliset liikuntajärjestöt. Yleisurheilun osalta tässä tapauksessa tarkoitetaan valtakunnallisella liikuntajärjestöllä SUL:a. Silläkin on jäseninä vain oikeushenkilöitä. Säännöstön määräys on siten yleisurheilussa ainakin tältä osin epäselvä. Järjestö-sana pitää tulkita niin, että se tarkoittaa myös SUL:n jäsenenä olevaa aatteellista yhdistystä, jonka SUL on velvollinen sitouttamaan dopingsäännöstöön.

Toinen ongelma liittyy henkilöihin, jotka eivät

ole minkään seuran jäseninä. Voidaanko dopingiin syyllisten piiriä tulkinnalla laajentaa koskemaan muita henkilöitä kuin säännöksessä on mainittu. Jos muu kuin järjestön jäsen sitoutuu noudattamaan dopingsäännöstöä, pitäisikö hänen ymmärtää, että samalla säännöstössä mainitut, henkilöjäsentä koskevat määräykset tulevat myös hänen noudatettavakseen, koska hän on samankaltaisessa suhteessa järjestöön kuin henkilöjäsen? En ole aivan varma, että ilman nimenomaista tiedonantoa tämä päättely pitäisi osata tehdä. On syytä muistaa vakioehtojen tulkinnassa usein noudatettu periaate, jonka mukaan epäselvää ehtoa tulkitaan laatijan vahingoksi.

Perinteisesti meillä on katsottu, että rikos on vain rikokseksi säädetty teko. Samankaltainen yleinen periaate soveltunee myös dopingsääntöjen tulkintaan. Silloin rikkomussääntöjä ei tulkita laventavasti.

Puheena oleva Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n dopingsäännöstön kohta tulisi kirjoittaa syyllisen osalta samalla tavalla yleiseen muotoon kuin IAAF:n vastaava sääntö syyllistä koskevien tulkintaongelmien poistamiseksi.

Lisäksi säännöksen ongelmana on termi salakuljetus. Se tuskin on poimittu säännöstöön Suomen rikoslaista, vaan todennäköisesti urheilujärjestöjen dopingsäännöistä. Tätä tukee se, mitä salakuljetuksen yhteydessä on määritelty kielletyksi: samat teot kuin usean eri urheilujärjestön säännöissäkin, esimerkkinä IAAF:n säännöt.

Mainittakoon, että salakuljetus puuttuu terminä valmisteilla olevasta Suomen antidopingsäännöstöstä. Sen sijaan dopingrikkomuksia olisivat kiellettyjen aineiden levittäminen ja dopingin edistäminen. Rangaistus näistä teoista tulisi olemaan ensikertalaiselle tuntuvasti ankarampi kuin urheilijalle kielletyn aineen käyttämisestä eli vähintään neljän vuoden ja enintään elinikäinen toimintakielto.

Tältä osin ongelmia on aiheutunut yleisurheilun piirissä. Sen vuoksi lähestyn asiaa ikään kuin esimerkisyysylliset olisivat yleisurheilijoita. Näistä lähtökohdista käsin on syytä tarkastella SUL:n dopingsääntöjä ja IAAF:n vastaavaa sääntöä sekä eräiden muidenkin järjestöjen sääntöjä soveltuvilta osin. Tarkastelu on tarpeen senkin vuoksi, että Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n antaman Urheilujärjestöjen dopingsäännöstön johtolauseen mukaan dopingin sisältö ja sen rajat määräytyvät keskeisesti kansainvälisten lajiliittojen sääntöjen mukaan, tässä tapauksessa siis IAAF:n sääntöjen

mukaan. Muista säännöstössä nimetyistä säännöistä voidaan saada lisätukea kannanotoille.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n valvontalautakunta ei aikanaan ratkaisussaan viitanut lainkaan IAAF:n sääntöihin, vaan se lähti selvittämään säännöstönsä sisältöä sanamuodon mukaisella tulkinnalla katsomalla salakuljetuksen viittaavan Suomen rikoslain vastaavaan termiin. Erityistä merkitystä ei annettu sille, että dopingrikkomuksesta epäillyt tuomittiin Ranskassa tullirikkomuksesta, jota vastaavan niminen rikos on Suomessa mainittu tullilaissa.

Suomen Urheiluliitto ry:n sääntöjen 6 §:ssä on säädetty sitoutumisesta antidopingtoimintaan. Liitto ja sen jäsenet sitoutuvat Kansainvälisen Yleisurheiluliiton (IAAF) ja Suomen Antidopingtoimikunnan dopingsäännöksiin. Toistettakoon, että SUL:n jäsenet ovat rekisteröityjä yhdistyksiä (sääntöjen 5 §). Sääntöjen 6 §:ssä ei siten säännellä urheilijoiden sitoutumista.

Urheilijoita koskevat SUL:n kilpailusäännöt. Niiden mukaan edellytyksenä kilpailuihin osallistumiseen on, että urheilija noudattaa Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n ja kansainvälisen lajiliiton dopingsääntöjä. Lisäksi säännöissä ovat dopingrikkomuksen minimirangaistukset. Varsinaisen dopingrikkomusten sääntely on jätetty IAAF:n ja Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n sääntöjen varaan. Kun Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n säännöissäkin todetaan dopingrikkomusten sisällön määräytyvän muun muassa kansainvälisen lajiliiton sääntöjen mukaan, ne ovat ratkaisevat dopingrikkomuksen osalta.

Kun dopingrikkomukset määräytyvät yleisurheilussa IAAF:n sääntöjen nojalla, kovin suurta käytännön merkitystä ei voi olla sillä, että urheilijan kanssa laaditussa yhteistyösopimuksessa ei urheilijaa ole velvoitettu (edellä jaksossa 2 esitetty ehto) nimenomaisesti noudattamaan Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n sääntöjä. Suomen Antidopingtoimikunnan sääntöjen mukaan dopingrikkomuksen pitäisi olla samanlainen kuin IAAF:n sääntöjen mukaan, kun kyse on yleisurheilusta.

IAAF:n sääntöjen käytössäni ollut suomennos (ilmeisesti epävirallinen, mutta painettu) on vuodelta 1996. Pääosin se vastaa tällä hetkellä voimassa olevaa säännöstöä. Nyt puheena olevan salakuljetuksen osalta (sääntö 56) muutoksia sääntöön ei ole tehty vuoden 1996 jälkeen. Sääntö 55 sisältää urheilijan dopingrikkomukset. Sääntö 56:ssa ovat ensin epäsuorat dopingrikkomukset (testeistä

kieltäytyminen). Sen jälkeiset kaksi sääntöä koskevat muitakin kuin urheilijoita.

IAAF:n sääntö 56.3 koskee jokaista henkilöä, joka yllyttää tai avustaa toista dopingrikkomuksessa. Erikseen on mainittu, mitä seuraa, jos kyse on urheilijasta. Sen sijaan sääntö 56.4:ssä ei erikseen mainita urheilijaa. Se kuuluu mainitussa käännöksessä seuraavasti:

Henkilö, joka käy kauppaa kielletyillä aineilla tai kuljettaa, jakelee tai myy niitä muuten kuin normaalina osana laillista ammatinharjoitusta tai kaupankäyntiä, on myös syyllistynyt dopingrikkomukseen näiden sääntöjen mukaan ja häneen sovelletaan säännön 60 mukaisia rangaistuksia.

Säännöstä havaitaan, että se koskee erilaisia kaupallisen toiminnan muotoja. Säännön sisältöön palataan seuraavassa jaksossa.

Rangaistus edellä lainatun säännön rikkomisesta on urheilijalle kova: kilpailukiello eliniäksi.

Rangaistuksen osalta ei vaihtoehtoja ole. Jos kyse olisi pelkästä aineen kuljettamisesta, lopputulos olisi erikoinen. Jos urheilija olisi käyttänyt aineen itseensä, kilpailukiello olisi kaksi vuotta. Kun hän ei ole ehtinyt sitä vielä ottaa, kilpailukiello tulisi eliniäksi. Rangaistus panee epäilemään, että "salakuljetuksessa" on muusta kysymys kuin pelkästään dopingaineen hallussapidosta ja sen kuljettamisesta rajan yli. Kilpailukiellon pituus tuleekin ymmärrettäväksi, jos kyse on siitä, että urheilija tuo dopingainetta levittämistarkoituksessa eli dopingrikkomuksia edistääkseen.

4.2 Salakuljetus (trafficking)

4.2.1 Säännöissä

IAAF:n sääntöjen englanninkielisessä eli alkuperäisessä versiossa kuljetukseksi käännetty sana on trafficking. Se tarkoittaa säännöksessä laitonta kauppaa (ks. Oxford Arvaneed Learner's Dictionary, verkkoversio). Trafficking termin alkuperä saattaa olla kansainvälisissä sopimuksissa huumausaineiden salakuljetuksen estämiseksi. Niissäkään se ei tarkoita lainkaan aineen tuontia omaan kulutukseen. Yleensä termiin sisältynee se, että ainetta kuljetetaan kielletyllä tavalla rajan yli levittämistarkoituksessa eli taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi. Tämä myös selittää, miksi rangaistus "traffickingistä" on elinikäinen kiello.

Trafficking on se termi, jota käytetään myös Kansainvälisen olympiakomitean säännöstössä. Sen antidopingsäännöstössä on seuraava määräys:

Recommending, proposing, authorizing, condoning or facilitating the use of any substance or method covered by the definition of doping or trafficking therein is also forbidden. (Olympic Movement Anti Doping Code, Chapter II The Offence of Doping and its Punishment, Article 1.3.)

Sääntö tukee selkeästi sitä, että myös Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n dopingsäännöstöä tulisi täsmentää dopingsääntöjen yhtenäisyyden yllä pitämiseksi juuri niillä keinoin kuin sen alussa lausutaan.

Samaan suuntaan viittaa myös se, että dopingsäännöstöjä ollaan kehittämässä siihen suuntaan, että dopingaineiden hallussapitoa koskevilla säännöksillä pyritään estämään aineiden saattavuutta. Suomen rikoslain 14 luvun uudistuksessa ei lakiin otettu yleistä dopingaineen hallussapidon kieltävää säännöstä. Rangaistavaksi tuli vain aineiden hallussapito levittämistarkoituksessa. Toisaalta WADC:n mukaan dopingaineen hallussapito on myös dopingrikkomus. Säännöstä ehdotetaan otettavaksi Suomenkin antidopingsäännöstöön.

Myös Euroopan Neuvoston Dopingin vastaisessa yleissopimuksessa (4 artikla) pyritään toimenpiteisiin, jotka rajoittavat dopingaineiden saatavuutta. Säännöstön sanamuoto viittaa nimenomaan siihen, että saatavuutta ja sitä kautta käyttöä pyritään rajoittamaan puuttamalla kaupalliseen toimintaan. Sen sijaan yksittäisen urheilijan dopingaineen hallintaan puuttamiseen yleissopimuksessa ei veloiteta ryhtymään.

Kun lähdetään täsmentämään Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n Urheilujärjestöjen doping-säännöstöä sen ensimmäisessä kappaleessa osoitetulla tavalla eli hakemalla dopingin sisältö ja rajat kansainvälisen lajiliiton ja muista siinä mainituista säännöistä, on selvää, että dopingaineiden kuljetus omaan tarpeeseen ilman levittämistarkoitusta ei täytä dopingrikkomuksen tunnusmerkistöä. Kun sovellettavassa säännössä edellytetään levittämistarkoitusta, kuljetetun tavarán määrällä on merkitystä. Jos ainetta on vähän, on vaikea kuvitella kyseessä olleen levittämistarkoitusta.

4.2.2 Salakuljetus rikoslaissa

Salakuljetuksesta säädetään Suomessa rikoslain 46 luvun 4 §:ssä, kuten Antidopingtoimikunta ADT ry:n valvontalautakunta eräässä päätöksessään totesi. Sen lisäksi lievästä salakuljetuksesta säädetään saman luvun 5 §:ssä. Jo näitä pykäläiä tarkastelemalla syntyy ongelma siitä, tarkoitetaanko sala-

kuljetuksella myös lievää salakuljetusta. IAAF:n säännöt huomioon ottaen olisi pitänyt olla selvää, että ei voida tarkoittaa.

Varsinainen ongelma on kuitenkin rikoslain 46 luvun 7 §:n 1 momentin jättäminen tarkastelun ulkopuolelle. Se kuuluu seuraavasti:

Tämän luvun 1-5 §:ssä tarkoitettuna rikoksena ei pidetä vähäistä ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä eikä muuta vähäistä menettelytapamääräysten rikkomista.

Selvää lienee, että tämäkin säännös on otettava huomioon pohdittaessa, onko joku teko dopingsäännöstössä tarkoitettu dopingrikkomus. Jos kyse on esimerkiksi vain menettelytapasäännösten rikkomisesta, on kyseenalaista, voidaanko puhua dopingrikkomukseksi luonnehditusta salakuljetuksesta. Myöskään dopingaineen luvaton hallussapito ei täytä salakuljetuksen tunnusmerkistöä, kun henkilön syyksi ei lueta aineen luvaton kuljettamista maasta toiseen.

Tässä yhteydessä voidaan kiinnittää huomiota vielä eräaseen todistusoikeudelliseen kysymykseen. IAAF:n sääntöjen 55 säännön mukaan urheilija vastaa kaikista aineista, mitä hänen näytteistään löytyy. Urheilijalle on siten asetettu velvollisuus estää kielletyn aineen joutuminen kehoonsa. Se kääntää todistustaakan urheilijalle. Hänen on näytettävä, ettei kyse ole dopingista. Vastaavanlaista vastuusääntöä ei säännöissä ole urheilijan hallusta löydetyn dopingaineen osalta. Todistustaakka tältä osin lienee sellainen, että salakuljetuksen näyttää toteen se, joka siihen vetoaa.

4.2.3 Sanamuodosta vielä yksi huomautus

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n vahvistamien Urheilujärjestöjen doping-säännösten 3.3. kohdassa sanotaan: “-- salakuljetukseen, kauppaan, välitykseen tai muuhun dopingia edistävään toimintaan”. Sanamuodon ongelma on siinä, että sen mukaisesti näyttäisi salakuljettaminen dopingrikkomuksena edellyttävän, että se on dopingia edistävää toimintaa. Tällöin sanamuoto myös vastaisi IAAF:n vastaavaa sääntöä.

Dopingia edistävää toimintaa olisi aineiden salakuljetus levittämistarkoituksessa. Sen sijaan aineen kuljettaminen omaan käyttöön ei olisi dopingia edistävää toimintaa. Pienen dopingainemäärän kuljettaminen itselle ei siten olisi dopingrikkomus, vaan vasta aineen käyttäminen.

4.3. Lopuksi

Voidaan todeta, että dopingsäännösten tulkinta on samanlainen toimitus kuin sääntöjen ja sopimusten tulkinta yleensäkin. Tulkinnaissa voidaan perustellusti päätyä erilaisiin tuloksiin. Kuitenkin on huomattava, että on kyseenalaista syrjäyttää itse ilmoittamansa, sovitut ja säädetty tulkintasäännöt.

Urheilun oikeusturvalautakunta ei alussa mainitussa ratkaisussaan ottanut kantaa lainkaan tässä esillä olleeseen ongelmaan. Asian veivät lautakunnan ratkaistavaksi urheilijat, eikä SUL:n hallitus ollut katsonut heidän syyllistyneen dopingrikkomukseen. Sen vuoksi Urheilun oikeusturvalautakunta otti kantaa vain urheilijoille tuomittuun kurinpitorangaistukseen. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n vahvistaman Urheilujärjestöjen doping-säännösten 3.3. kohdan termi salakuljetus on siten edelleen tulkinnanvarainen, kunnes voimaan saadaan uusi, kaikille yhteinen antidopingsäännöstö.

ARI HUHTAMÄKI

kauppaoikeuden professori, Lapin Yliopisto

UUSI VAIHTOEHTO URHEILURIITOJEN RATKAISUTAVAKSI – PAKOLLINEN VÄLIMIESMENETTELY

Professori Heikki Halila on pohtinut Urheilu ja oikeus -jäsenlehdessä 2002 urheilun oikeusturvalautakunnan tilaa ja tulevaisuutta. Asiaa käsiteltiin myös 13.2.2003 järjestetyssä Urheilu-oikeuden yhdistyksen vuosikokouksen jälkeisessä keskustelutilaisuudessa. Tämä kirjoitus perustuu allekirjoittaneen tuossa tilaisuudessa käyttämään pyydettyyn puheenvuoroon.

Halilan kirjoituksessa todetaan, että urheilun oikeusturvalautakunta käsiteli vuoden 2003 keväällä päättymässä olevalla nelivuotiskaudella urheilun ja juridiikan kannalta merkittäviä kysymyksiä. Halila viittasi erityisesti Sydneyn purjehtijavalintoihin sekä pesäpallon sopupelijutun lisärangaistus- eli edustuskelpoisuustapauksiin. Halilan käyttämä sana "käsittelee" on kuvaava ja oikeaan osunut. Komeampaa olisi tietysti ollut sanoa, että oikeusturvalautakunta olisi ratkaissut jutut. Niin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan oikeusturvalautakunta totesi käsittelevänsä jälkeen, ettei sillä ollut toimivaltaa tutkia juttuja eli ottaa niihin kantaa.

Professori Halilan kirjoituksessa harmiteltiin sitä, ettei urheilun oikeusturvalautakunta päässyt ratkaisemaan vuoden viime vuosien oikeudellisesti eniten huomiota herättänyttä tapahtumaa eli vuoden 2001 Lahden MM-hiihtojen doping-tapausta. Halilan mukaan on spekulointia varaista, miksei sitä viety valitusasiana oikeusturvalautakunnan käsiteltäväksi. Asiassa mukana olleena urheilijoiden asiamiehenä olen tietoinen siitä, miksi oikeusturvalautakunta sivuutettiin. Ensimmäinen syy oli juuri lautakunnan omaksuma tapa käsitellä eikä ratkaista hankalia asioita. Taipumus käsitteilyyn näyttää korostuvan silloin, kun urheilija kipeimmin tarvitsee oikeudenmukaista ratkaisua.

Toinen peruste lautakunnan sivuuttamisessa Lahden dopingtapauksessa liittyy urheilijoiden epäilyyn siitä, etteivät he saa eivätkä yleensä voikaan saada tasapuolista ratkaisua urheilun oikeusturvalautakunnassa silloin, kun kyseessä on ta-

loudellisesti tai muutoin sellainen asia, jolla on huomattavaa merkitystä urheilujärjestöjen tai niiden tukijoiden kannalta. Urheilujärjestöt ovat näet itse valinneet urheilun oikeusturvalautakuntaan asioita siellä ratkaisevat (tai ainakin käsittelevät) henkilöt. Olisi naiivia ajatella, ettei valinta mitenkään vaikuttaisi ratkaisijoiden kantoihin, kun heidän tulisi tehdä valitsijoidensa kannalta kielteisiä päätöksiä. Väite siitä, että kyse olisi vapaaehtoisuudesta ja että suoranaisten rahapalkan puuttuminen muuttaisi asian on epäuskottava. Urheilujärjestöt palkinnevät ystävänsä aina tavalla tai toisella. Esimerkiksi erilaisten kisojen seuraaminen koti- ja ulkomailta kutsuvieraana ja kestittynä on palkitsemista.

Hiihtäjä Jari Isometsä oli Lahden MM-hiihdoissa dopingista tuomittujen asiaa ajettaessa keskeisessä asemassa, koska hänen tapauksensa edelsi ajallisesti hieman muita ja koska Isometsä henkilönä oli ja on muita hiihtäjiä aloitteellisempi. Siksi Isometsä ja allekirjoittanut hänen asiamiehenään vaikuttivat paitsi hänen myös muiden dopingista "tuomittujen" hiihtäjien valintoihin heidän pyrkiessään kumoamaan tai lyhentämään kilpailukieltojaan.

Strategia kehittyi tilanteen vaihtelujen mukaan. Ensin oli tarkoitus ajaa nopea kilpailukiellon kumoamiskanne CAS:ssa. Siihen oli skandaalin suuruudesta huolimatta verrattain hyvät perusteet, koska Suomen Antidoping-komitean kaikille maamme edustusurheilijoille jakamassa dopingkäsikirjassa oli hiihtäjien suonensisäisesti saamia plasmanlaajentajia koskeva olennainen virhe. Hiihtäjien käyttämät kielletyiksi todetut aineet oli nimenomaan lueteltu sallittujen aineiden joukossa. Osoittautuipa vielä, että virhe oli tahallinen. Komitean puheenjohtaja oli itse tahallaan kääntänyt väärin käsikirjaan sisällytettyjä käsitteitä. CAS ilmoitti mielihyvin ratkaisevansa asian, kunhan kansainvälinen hiihtoliitto FIS suostuisi sen toimival-

taan. Kuten arvata saattaa, se ei ollut halukas ojennettavaksi, mistä syystä se ilmoitti välittömästi, ettei se suostuisi. CAS totesi, että se saattaisi tästä huolimatta olla kiinnostunut, kunhan kaikki muut FIS:n omat oikeussuojakeinot oli ensin koetettu. FIS:llä on oma "tuomioistuimensa", jota ei ollut koeteltu ja jonne menemistä Isometsä ja muutkin hiihtäjät asiamiehineen pitivät sen ilmeisen puolueellisuuden vuoksi vastenmielisenä mutta mahdollisesti välttämättömänä välivaiheena.

CAS-selvityksen kanssa samanaikaisesti hiihtäjät vetosivat Suomen hiihtoliittoon, jotta kaikki järjestöjen omat keinot tulisivat käytetyiksi. Sitä ilmanhan sen enempää FIS:n "tuomioistuimeen" kuin CAS:iinkaan ei olisi ollut asiaa. SHL:n "kuulemiset" olivat oikeussuojaprosesseina omituisia. Etenkin sen hallituksen juristijäsenet kyllä ymmärsivät hiihtäjien perustelut kuultuaan ja kirjallista näyttöä vastaanotettuaan, että hiihtäjille oli menestymiskelpoinen juttu. He antoivat ymmärtää, että heidän on "yleisen ilmapiirin johdosta" pakko hylätä hiihtäjien vetoamukset, koska FIS ja suuri yleisö ei muuta hyväksyisi, mutta he näkisivät hiihtäjät mieluusti ajamassa asiaansa CAS:ssa. Niinpä SHL päätti perusteluista ja mitenkään edes hiihtäjien esittämää laajahkoa näyttöä kommentoimatta olla muuttamatta Lahdessa tuoreeltaan langeutettuja kilpailukieltoja.

Rikosoikeuden professori Ari-Matti Nuutilan johtama välimiesmenettely organisoitiin sen johdosta, että se olisi suotuisaan tulokseen johtaessaan tuottanut täytöntöönpanokelpoisen tuomion. Jos sellainen olisi saavutettu, hiihtäjät olisi ollut periaatteessa virka-avun voimalla tai ainakin vahingonkorvausten uhalla pakko päästää kotimaassa ladulle jo seuraavan eli vuoden 2001 syksynä kauden alkaessa. Kun prosessin osapuolena oli SHL eikä FIS, ei suotuisalla välitystuomiolla olisi ollut kansainvälistä ulottuvuutta. Lainvoimaisen välitystuomion esittäminen FIS:n "tuomioistuimessa" tai viimeistään CAS:ssa olisi kuitenkin saanut aikaan sen, että asia olisi ollut pakko ottaa vakavasti ja sen arveltiin selvästi parantavan hiihtäjien mahdollisuuksia sielläkin. Nuutila johtikin kelpo prosessin ja SHL:n kunniaksi on sanottava, että se suostui välimiesmenettelyyn. Siihenhän ei olisi ollut mitään pakkoa. Mistään kollusiosista tai manipuloidusta prosessista hiihtäjien ja hiihtoliiton kesken ei kuitenkaan ollut kysymys. Hiihtoliiton asiamies ajoi hiihtäjien kilpailukieltojen pysyttämistä samalla järkähtämättömyydellä kuin hiihtäjien asiamiehet heidän vapauttamistaan.

Nuutila kuuli keskeiset henkilötodistajat normaalissa välimiesmenettelyssä ja päätyi toteamaan, että naishihtäjät eivät olisi ansainneet yli kolmen kuukauden kilpailukieltoja. Isometsä ja Immonen sitä vastoin hävisivät juttunsa. Nuutila oli hankalassa paikassa ja kukin voi arvioida, miksi mieshiihtäjät eivät saaneet samaa tuomiota. Välitystuomion perusteluista ei tässä suhteessa viisastu. Sama ratkaisu mieshiihtäjille olisi kuitenkin saanut aikaan suurta kohua ja välittömiä lisäprosesseja. Isometsän strategiana oli viedä juttu heti FIS:n "tuomioistuimeen." Sinne oli jo lobattu nopeaa käsittelyä myönteisen välimiesratkaisun varalta, vaikka FIS:n käsittelyn lopputulosta pidettiin ilmeisenä. CAS olisi saanut jutun sen jälkeen käsiteltäväkseen todennäköisesti vielä vuoden 2001 aivan lopulla ja varmuudella vuoden 2002 alussa. Tiedossa ei ole, mikseivät naishihtäjät noudattaneet tätä strategiaa. Todennäköisesti siksi, etteivät he olleet kokonaisstrategiasta tietoisia ja koska he pelkäsivät prosessien kustannuksia. Lisäksi Virpi Kuitunen oli joka tapauksessa oikeutettu osallistumaan vuoden 2003 MM-kisoihin ennen positiivista doping-tulosta-Lahdessa hankitulla maailmanmestaruudellaan.

Vastaus professori Halilan kysymykseen, miksi hiihtäjät eivät tuoneet juttuaan urheilun oikeusturvalautakuntaan on selostetun valossa ilmeinen. Mitä he sillä olisivat saavuttaneet? Oikeusturvalautakunnan ei uskottu järjestävän mitään muuta kuin näennäisprosessin samaan tapaan kuin SHL järjesti omansa. Edes voittoisa prosessi oikeusturvalautakunnassa ei olisi tuottanut muuta kuin suosituksen, johon kukaan ei olisi sitoutunut. Oikeusturvalautakunnan näkyvin jäsen, Lauri Tarasti hoiti sitä paitsi samaan aikaan tapauksella politiikkaa tehneen tuolloisen opetusministeri Suvi Lindénin mandaatilla omaa toimeksiantoaan, joka antoi julkisuuteen mitä kummallisimpia väliraportteja. Niiden yhteisenä nimittäjänä oli yksinomaan hiihtäjiä tuomitsevia väitteitä ja huhuja.

Allekirjoittaneella oli myös kokemusta lautakunnan tavasta käsitellä asioita niitä ratkaisematta. Edustin vuonna 2000 Sydneyn olympialaisista syrjäytettyjä purjehtijoita, Postia ja Hongistoa. Korkeakouluopiskelijoina molemmat olivat huippu-urheilijoiksi erityisen valveutuneita. He ymmärsivät, miksi Suomen olympiakomitea halusi valita omaa tukeaan nauttineen venekunnan, vaikka Posti ja Hongisto oli selvästi se venekunta, joka olisi purjehdusliiton asettamien valintakriteerien valossa pitänyt valita. Posti ja Hongisto arvelivat

myös, että he tuskin saivat oikeutta urheilun oikeusturvalautakunnassa. Siitä huolimatta ja sponsorien kannustamina he kävivät ainoaan mahdolliseen prosessiin, joka heille olympiakisojen läheisyydestä johtuvan aikataulun kireyden vuoksi oli mahdollinen. He halusivat ainakin ravisella olympiakomitean rakenteita, jotka edelleen tuntuvat olevan peräisin Kekkonen ajoilta. Tässä he jossain määrin onnistuivatkin.

Professori Halila vaikuttaa alussa viitatussa kirjoituksessaan kritisoineen sitä, ettei purjehtijoiden tapauksessa ennakoitu, ettei urheilun oikeusturvalautakunta voisi ratkaista olympiavalintavirhettä. Kritiikkiin on vastattava, ettei kenelläkään ollut suuria toiveita prosessin tuloksesta. Muuta mahdollisuutta ei aikataulun takia kuitenkaan ollut. Jos olisi ollut, lautakunta olisi sivuutettu silloinkin. Tarastilta kysyttiin sitä paitsi ennalta, sosisiko tuolloin lehdistössä jo laajalti esillä ollut tapaus luonteeltaan urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaistavaksi. Vastaus oli myöntävä.

Halilan kritiikkiä on vaikeata hyväksyä siitäkin syystä, että lautakunta näyttää jättävän juttuja tutkimatta epäjohton mukaisesti. Olympiakomitean valintoihin se ei tohtinut kajota, mutta mikä ei estänyt sitä puuttumasta kahta vuotta aikaisemmin piskuisen Suomen Petanque-liiton järjestämiin MM-karsintakilpailuihin ja edustajien valintaan. Siinä asiassa oikeusturvalautakunta katsoi, että se oli toimivaltainen. Tuon ratkaisun tehneistä juristeista kaksi päätyivät kuitenkin täysin päinvastaiseen ratkaisuun sekä Postin ja Hongiston tapauksessa että samaan aikaan ajatus uimahyppyvalmentajan jutussa.

Petankkipäätöksen tämän asian kannalta keskeiset perustelut olivat seuraavat:

“Oikeusturvalautakunta on ratkaisukäytännössään lautakunnan perustamisen tarkoitukset ja tavoitteet huomioon ottaen tulkinut laajasti sääntöjensä määritelmää päätöksen sääntöjen vastaisuudesta. Lautakunnan tehtävänä ei sinänsä ole käsitellä valituksia urheilujärjestön tai valmennusjohton tekemistä edustusvalinnoista arvokilpailuihin. Lautakunta voi kuitenkin ottaa tutkitavakseen valituksen, joka koskee asianmukaisin päätösin asetettujen ehdottomien valintakriteerien noudattamista. Näillä perusteilla liiton vaatimus valituksen jättämisestä kokonaisuudessaan tutkimatta lautakunnan toimivaltaan kuulumattomana hylätään.”²¹

Posti ja Hongisto samoin kuin uimahyppyvalmentajakin vetosivat nimenomaan lautakunnan perustamisen tarkoitukseen ja siihen, että olympiakomitea oli keskeisesti itse ollut sitä perusta-

massa. Lisäksi he vetosivat siihen, että selvästi annettuja valintakriteereitä oli yhtä selvästi rikottu. Lautakunta totesi, ettei Suomen Olympiayhdistys r.y:n sääntöjen vedottu kohta sisältänyt konkreettisen olympiavalinnan tekemiseen liittyvää sisältöä. Siksi olympiakomitea ei ollut menetellyt sääntöjensä vastaisesti. Voidaankin kysyä, mitä tapahtui aiemmin omaksutulle laajan tulkinnan periaatteelle, kun lautakunta perusteli:

“Lautakunta ei voi arvioida olympiakomitean suorittaman purjehtija-valinnan tarkoituksenmukaisuutta. Urheilullisten kriteerien arvioiminen ja olympiapaikasta kilpailevien purjehtijoiden saavuttamien tulosten punnitseminen ei kuulu lautakunnan toimivaltaan.”²²

Olen havaitsevinani ratkaisussa selvän ristiriidan, koska purjehtijat vetosivat nimenomaan siihen, etteivät purjehtijaliitto ja olympiakomitea noudattaneet asianmukaisin päätösin asetettuja valintakriteerejä. Postin ja Hongiston valituksen käsittely olisi pakottanut lautakunnan ottamaan kantaa siihen, olivatko he oikeassa. Siihen ei ilmeisesti haluttu ryhtyä. Siksi oli turvallisempaa todeta, ettei asiaa voida olennaisilta osin tutkia. Purjehtijoita ei pantu korvaamaan vastapuolen kuluja, koska heillä kuitenkin katsottiin olleen peruste juttunsa ajamiselle. Niinpä. Samanaikaisesti ajettua uimahyppyvalmentajan juttua lautakunta ei tutkinut miltään osin.

Yhteenvetona urheilun oikeusturvalautakunnan toimivallasta voidaan todeta, että toimivalta puuhastelu vie lautakunnalta sen muutoinkin horjuvan uskottavuuden. Jos lautakunnan halutaan jatkavan, toimivaltasäännöt pitäisi määritellä siten, että asiat pääsääntöisesti sentään ratkaistaan. Ymmärrettävää on, ettei lautakunta voi omaksua tuomioistuimen tai ilman eri välipuhetta edes välimiesoikeuden toimivaltaa. Paljon voitaisiin silti korjata.

Professori Halilan kirjoituksessa on todettu, että lautakuntaa kritisoitiin vuonna 2001 julkisuudessa ratkaisujen asenteellisuudesta ja sen kokoonpanon yksipuolisesta määräytymisestä. MM-hiihtojen jälkeen kirjoittelua oli siinä määrin, etten muista, olinko yksi kritisoijista. Ellen ollut, olisin voinut olla. Halila lienee oikeassa siinä, että lautakunnan jäsenistö on nykyisin juridisesti aiempaa pätevämpää ja myös siinä, että lautakunnan tulisi muodollisen esteettömyyden lisäksi vaikuttaa puolueettomalta. Tässä lautakunnan nimittämisyjärjestys muodostaa minusta ylipääsemättömän ongelman.

On mahdotonta edellyttää millään kriteereil-

lä, että lautakunta vaikuttaisi tai että se edes todellisuudessa voisi koostua jäävittömistä henkilöistä, jos sen valinta jää yksinomaan toisena riitojen osapuolena esiintyvän tahon tehtäväksi. Jääkiekon pelaajayhdistyksen lakimiehen kuuluminen laajaan henkilökuntaan, josta viisijäseniset asiat ratkaisevat kokoonpanot muodostetaan, ei vaikuta asiaan mitenkään. Vielä vähemmän parannusta on odotettavissa sillä, että ratkaisijoiden joukkoon kuuluu aiempaa enemmän entisiä urheilijoita. Entiset urheilijat ovat tämän hetken tai huomisen urheilujohtajia, joiden intressissä on ensisijaisesti heidän vastaisesta urheilujohtajan urastaan päätävien nykyisten urheilujohtajien tyytyväisenä pitäminen.

Professori Halilan mielestä ei ole tarvetta korvata nykyistä vapaaehtois pohjaista urheilun oikeusturvalautakuntaa erityistuomioistuimella tai välimiesmenettelyllä. Halila on oikeassa sikäli, että osa lautakunnan ratkaistavaksi tulevista asioista ei liity ammattiurheilijoiden elannon hankkimiseen eikä tapauksilla aina muutenkaan ole merkittävää taloudellista intressiä. Riitojen molemmat osapuolet ovat toisinaan urheiluseuroja, tavallisimmin yhdistyksiä. Sellaisissa tilanteissa onkin perusteltua, että riidat saadaan ratkaistua halvalla ja nopeasti. Näissä tapauksissa lautakunnan nimittämiskäytäntökään tuskin muodostaa ongelmaa.

Urheilun oikeusturvalautakunta ei kuitenkaan ole edellä selostetuista syistä sovelias elin ratkaistaan riitoja, joissa on kyse ammattiurheilijan elannon hankkimisesta tai muuten suurista taloudellisista eduista. Sellaisiin riitoihin on saatava juridisesti päteviä, nopeita ja täytäntöönpanokelpoisia tuomioita. Ainoa käyttökelpoinen tapa on välimiesmenettely. Erityistuomioistuin muodostuisi liian kankeaksi eikä välimiehiksi saataisi niitä henkilöitä, jotka kuhunkin tapaukseen parhaiten soveltuisivat. Vaikka valahtoisesta todistelun vastaanottaminen tuomioistuinmenettelyssä tulisi mahdolliseksi, ratkaisujen nopeus voisi kärsiä. Jos tuomarit olisivat virassa, lomat ja kaikki muut mahdolliset esteet ajaisivat aina ohi jutun käsittelyn. Jos jutulla on kiire, on sillä myös oltava riittävä taloudellinen intressi, jotta yhden tai kolmen välimiehen palkkaaminen on perusteltua. Riittävästä korvauksesta jutun tuomittavakseen ottavat välimiehet sitoutuvat myös siihen, että päätös saadaan ajallaan.

Urheilujärjestöjen sääntöihin tulisi saada tarvittaessa opetusministeriön vaatimuksesta määräys siitä, että kukin järjestö, liitto, yhdistys tai

muu juridinen yhteisö olisi velvollinen ryhtymään välimiesmenettelyyn urheilijan sitä vaatiessa. Samassa yhteydessä voitaisiin asettaa minimiajat menettelyyn ryhtymiselle sekä sen ratkaisemiselle. Ratkaisuajasta voitaisiin joustaa vain erityisin perustein. Urheilijan pitäisi siten voida valita, viekö hän asian oikeusturvalautakuntaan tai jos hän kokee intressinsä riittäväksi välimiesoikeuteen. Välimiesten lukumäärä (1-3) määräytyisi jutun intressin mukaan.

Ellei välimiehen tai välimiesten henkilöstä pysyttäisi sopimaan, välimiehen tai välimiesoikeuden puheenjohtajan nimeäisi esimerkiksi Helsingin käräjäoikeus osapuolia kuultuaan. Tärkeätä olisi säilyttää välimiesmenettelyn ad-hoc -luonne. Siten voidaan varmistaa, että välimiesoikeus saisi sellaisen kokoonpanon, joka parhaiten vastaa kulloinkin esillä olevaa juttua. Siitä syystä ei ole mieltä kerätä esimerkiksi opetusministeriön tai muunkaan instanssin hyväksymää "herrakerhoa", josta välimiehet pitäisi valita, kuten CAS:ssa.

¹ Ks. *Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisu 30.4.98, 1/1998 (D: 2/97), s. 2-3.*

² Ks. *Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisu 23.8.2000, 7/2000 (D: 5/2000), s. 3.*

ESKO LINNAKANGAS
professori, Lapin yliopisto

URHEILUVEROTUKSEN AJANKOHTAISET ONGELMAT – URHEILUOPETUS JA PALKINTOAUTOT

URHEILUOPETUKSEN ARVONLISÄVEROKANTA

Uutta urheilun verotusta koskevaa julkaistua oikeuskäytäntöä on syntynyt liikuntaan liittyvän opetuksen arvonlisäverokannan osalta. Yleinen arvonlisäverokantahan on 22 %. Verokanta on 8 % muun muassa silloin, kun kysymyksessä on palvelu, jolla annetaan mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen (arvonlisäverolain eli AVL:n 85a.1 §:n 3 kohta).

Tapauksessa KHO 25.10.2002 T 2698 yhtiö harjoitti *hiihtokoulutoimintaa*, johon sisältyi laskettelun ja lumilautailun opettamista. Opetusta järjestettiin yksityisopetuksena yksittäisille henkilöille, jolloin opetus käsitti yhden 50 minuutin oppitunnin. Ryhmätunteja pidettiin useammalle henkilölle, jolloin opetus käsitti kaksi 50 minuutin oppituntia. Lapsille järjestettävä hiihtokoulu kesti kolme viikkoa ja sisälsi kaksi opetuskertaa viikossa. Lisäksi yrityksille ja kouluille järjestettiin kolmen tunnin hiihtokouluja. Harjoittaessaan hiihtokoulutoimintaa yhtiö tarjosi koulutusta, jossa samalla annettiin mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen. Tämän kaltaisessa tilanteessa palvelun verokohtelua ei voitu jakaa, vaan se määräytyi yhteinäisesti sen mukaan, oliko pääpaino opetuksella vai liikunnalla. KHO katsoi, että myytävässä palvelussa, laskettelun ja lumilautailun opetuksessa, oli pääasiallisena tarkoituksena näiden liikuntamuotojen teknisten valmiuksien antaminen ja asiakkaiden kannalta opetuksella oli oleellinen merkitys. Tämän vuoksi yhtiön oli suoritettava hiihtokoulupalveluista arvonlisäveroa 22 % veron perusteesta.

Tennisopetuksen arvonlisäverokantaa puolestaan koskee ratkaisu KHO 25.3.2002 T 662 (=KVL 20.12.2000 N 137). Siinä yhdistys järjesti ohjattua tennisliikuntaa ja pelitoimintaa sekä jäsenilleen että ulkopuolisille osallistujille. Toiminta koos-

tui kerran tai useammin viikossa järjestettävistä 60 minuutin mittaisista liikuntajaksoista, joissa pelattiin ja harjoiteltiin ohjaajan opastuksella ja valvonnassa tennistä. Varsinaista opetustyyppistä ohjausta annettiin 60 minuutin pituisesta harjoitusjaksosta koko ryhmälle noin 15 minuuttia. Yksilöohjausta annettiin tilanteen vaatiessa. Suurin osa ajasta käytettiin itse harjoitusten toteuttamiseen annetun ohjauksen perusteella. Yhdistys antoi erityistaitoihin perustuvaa opetusta tennistä opetteleville asiakkaille. Opetuksella oli asiakkaiden kannalta oleellinen merkitys. Yhdistyksen suorittama palvelu oli muuta kuin AVL 39 ja 40 §:ssä määriteltyä arvonlisäverotonta koulutusta, ja yhdistyksen oli suoritettava veroa 22 % veron perusteesta.

Vertailun vuoksi voidaan mainita ratkaisu KHO 2.7.1996 T 2237, jossa yhtiön harjoittama ohjattujen *vatsatanssituntien* pitäminen alennetun verokannan piiriin kuuluvaksi palveluksi, jolla annettiin mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen.

AUTOVEROUUDISTUKSESTA

Verolainsäädännön ajankohtaisista muutoksista keskeisimpiä on autoverotuksen uudistaminen. Vaikka autoverouudistusta tehtäessä ei urheilu ollut mitenkään esillä, uudistus heijastuu myös urheilijoiden palkintoautojen verotukseen. Ennen kuin siirrytään palkintoautojen verokohteluun, on tarpeen selvittää autoverouudistuksen yleisiä perusteita.

Yleistä

Hallitus antoi 30.12.2002 eduskunnalle esityksen autoverolain muuttamisesta (271/2002). Siinä ehdotettiin käytettyjen ajoneuvojen verotuksen muuttamista siten, että EY-tuomioistuimen ratkai-

su (19.9.2002, C-101/00, tulliasiamies ja Antti Siilin; ks. myös KHO 2002:85) otettaisiin huomioon. Lisäksi ehdotettiin sekä uusien että käytettyjen henkilöautojen veron alentamista noin kuudenneksellä. Esitys oli poikkeuksellisen vaikeaselkoinen jo senkin takia, että siitä kiireen takia puuttuivat yksityiskohtaiset perustelut. Ne toimitettiin eduskunnalle vasta 5.2.2003, jolloin valtiovarainvaliokunta oli jo työnsä lähes tehnyt (mm. asiantuntijat oli jo kuultu).

Valtiovarainvaliokunnan mietintö (n:o 46) valmistui 12.2.2003. Mietintö poikkesi monessa kohdassa hallituksen esityksestä. Hallituksen esityksessä ehdotettiin muutettavaksi tai lisättäväksi noin 50 pykälää. Näistä valtiovarainvaliokunnassa poistettiin yli 20 ja muitakin muutettiin siten, että vain kaksi pykälää jäi jäljelle hallituksen esittämässä muodossa. Keskeisimmät muutokset koskivat lain kirjoitustapaa ja sääntelyn tarkkuustasoa. Valiokunta ehdotti, että ns. mallinnettua arvonmäärittäystä koskevia säännöksiä ei oteta lakiin, vaan että niitä käytetään apuna hallinnollisessa työssä. Muut keskeiset muutokset koskivat mm. seuraavia yksittäisiä säännöksiä:

- Veron määrä muutettiin laskettavaksi yleiseen vähittäismyyntiarvoon pohjautuvassa järjestelmässä verollisista hinnoista, millä ei ole kuitenkaan vaikutusta verotasoon.
- Moottoripyörät otettiin yleiseen vähittäismyyntiarvoon pohjautuvan verotuksen piiriin ja niiden verotasoa alennettiin samalla tavoin kuin uusien henkilöautojen.
- Ennen vuotta 2003 valmistettuja käytettynä verotettavia ajoneuvoja koskeva veronalennus poistettiin.
- Käytettyjen autojen määrittely uudistettiin siten, että kuuden kuukauden raja poistuu 1.1.2004.
- Poistettiin ns. homeverosäännös (pitkään varastoitujen uusien ajoneuvojen kuluttajan-suojalla perusteltu normaalia korkeampi vero).

Eduskunta hyväksyi autoverolain muutoksen valtiovarainvaliokunnan esityksen mukaisena 18.2.2003 ja laki on tullut voimaan 15.5.2003. Uusia säännöksiä sovelletaan tietyin edellytyksin takautuvasti. Uusien säännösten tulkintaa selostetaan tullin tiedotteissa, jotka ovat internetissä osoitteessa www.tulli.fi.

Uusien henkilöautojen verotusarvo

Uutena verotettavan henkilöauton autovero on

28 % auton verotusarvosta vähennettynä 650 eurolla, jos ajoneuvo on muulla käyttövoimalla kuin dieselöljyllä käytettävä (AutoVL 6 §). Jos ajoneuvon käyttövoimana on dieselöljy, vero on 28 % vähennettynä 450 eurolla. Kyseisellä verosta tehtävällä 650 (tai 450) euron vähennyksellä pidetään yllä autoveron lievää progressiivisuutta, eli kalliimpien autojen verotus on suhteellisesti ankarampaa kuin halvemmissä autoissa.

Henkilöauton verotusarvo perustuu ajoneuvon yleiseen vähittäismyyntiarvoon (10a.1 §). Ajoneuvon yleisellä vähittäismyyntiarvolla tarkoitetaan hintaa, joka yhdestä samanlaisesta ajoneuvosta olisi yleisesti saatavissa myytäessä se verolisenä Suomen markkinoilla kuluttajan asemassa olevalle ostajalle sinä ajankohtana, jona ajoneuvo ilmoitetaan tai olisi pitänyt ilmoittaa verotettavaksi (11b.1 §). Jos yleisiin myyntihintoihin perustuvaa arvoa ei ole käytettävissä, yleinen vähittäismyyntiarvo määritetään siitä hinnasta, jolla samanlaisia ajoneuvoja yleisesti ilmoitetaan myytäväksi (ns. pyyntihinta), vähennettynä tavanomaisia alennuksia vastaavalla erällä.

Ajoneuvon yleiseen vähittäismyyntiarvoon katsotaan kuuluvan kaikki se, minkä ajoneuvon ostaja välittömästi tai välillisesti luovuttaa vastikkeeksi ajoneuvosta myyjälle tai kolmannelle osapuolelle (11b.2 §). Arvoon luettavan erän nimityksellä, maksun ajankohdalla tai muulla vastaavalla seikalla ei ole vaikutusta siihen, onko erä sisällytettävä vähittäismyyntiarvoon. Tavanomaisia rahoituskuluja ja ajoneuvon asiakkaalle toimittamisesta aiheutuvia tavanomaisia enintään 600 euron suuruisia kustannuksia ei kuitenkaan lueta ajoneuvon arvoon.

Määritettäessä ajoneuvon yleistä vähittäismyyntiarvoa Suomessa otetaan huomioon käytettävissä oleva selvitys ajoneuvon vähittäismyyntiarvon määräytymiseen markkinoilla vaikuttavista tekijöistä sekä ajoneuvon arvosta ja siihen vaikuttavista ajoneuvon ominaispiirteistä, kuten ajoneuvon merkistä, mallista, tyypistä, käyttövoimasta ja varustuksesta (11c.1 §). Lisäksi voidaan ottaa huomioon yksilölliset ominaisuudet. Yleinen vähittäismyyntiarvo Suomessa voidaan tarvittaessa määrittää Suomen ajoneuvomarkkinoista saadun tiedon lisäksi muiden maiden ajoneuvomarkkinoista saatujen tietojen perusteella. Yleistä vähittäismyyntiarvoa ei voida yksinomaan määrittää etuyhteydessä keskenään olevien ostajan ja myyjän välisten hintojen eikä poikkeuksellisissa markkinaolosuhteissa määräytyvien hintojen perusteel-

la (11c.2 §). Yleistä hintatasoa eivät riitä kuvaamaan satunnaiset ostoerät, autoliikkeiden sisäänostohinnat, ostotarjoukset ja muut vastaavat pieneen otannan avulla saadut tai paikalliset hintatiedot.

Markkinoille tulevan uuden ajoneuvomallin maahantuoja tai valmistaja, joka myy mallia liiketoiminnan muodossa, on ennen veroilmoituksen jättämistä velvollinen ilmoittamaan tulliviranomaiselle sen hinnan, jolla ajoneuvomallia yleisesti ilmoitetaan myytäväksi Suomessa sekä muut tiedot, jotka tulliviranomainen määrää (11g.1 §). Mallin hinta ilmoitetaan sen kaupallisen nimikkeen tarkkuudella, jolla ajoneuvo yksilöidään ja jolla sitä yleisesti markkinoidaan. Hinnan tulee olla voimassa sinä ajankohtana, jona uutta mallia ensimmäisen kerran ilmoitetaan verotettavaksi.

Tulliviranomainen vahvistaa ilmoitusten perusteella uusien ajoneuvojen verotusarvot ja ylläpitää niistä tilastoa (11g.2 §). Verovelvollisen on jokaisen uutta ajoneuvoa koskevan veroilmoituksen yhteydessä ilmoitettava verotettavan ajoneuvon hinta Suomessa. Tulliviranomainen vahvistaa näiden tietojen perusteella muutokset verotusarvotilastoon. Muutokset tulevat voimaan viiden päivän kuluessa niiden julkaisemisesta (11g.3 §).

Käytetyt ajoneuvot

Hallituksen esityksessä käytetyn ajoneuvon määritelmä oli asiallisesti entisellään. Sen mukaan ajoneuvoa pidettäisiin käytettynä vain, jos se on ollut rekisteröitynä tai käytössä kauemmin kuin kuusi kuukautta. Säännöksen säilyttämistä perusteltiin seikkaperäisesti hallituksen esityksen yksityiskohteisissa perusteluissa. Niissä katsottiin, ettei säännös ollut EY-oikeuden vastainen, koska ajoneuvon arvon alentuminen otettiin huomioon alusta alkaen, kun verotus kohdistui yli kuusi kuukautta vanhaan ajoneuvoon. Komission joulukuussa 2002 Suomelle antamassa virallisessa huomautuksessa kuitenkin arvostellaan säännöstä ja viitataan siihen, että ajoneuvon arvo alenee heti kaupasta ostamisen jälkeen.

Alle kuuden kuukauden ikäisten ajoneuvojen verotuksen erityissäätely on liittynyt erityisesti hankinta-arvopohjaiseen verotukseen ja sillä keinoiteltuun. Säännöksen oikeuspoliittinen perusta muuttuu, kun valtaosa ajoneuvoista on kuluttajahintapohjaisessa verotuksessa. Valtiovarainvaliokunnan esityksen mukaisesti kuuden kuukauden säännöstä luovutaan lyhyen siirtymäajan jälkeen 1.1.2004 lukien. Muutos ei vaikuta arvonlisävero-

säännösten tulkintaan; arvonlisäverotuksessa ulkomailta tuotavaa ajoneuvoa pidetään käytettynä vasta kuuden kuukauden määräajan jälkeen.

Vuonna 2003 tai myöhemmin valmistetun käytettynä verotettavan henkilöauton ja moottoripyörän vero määräytyy samojen prosenttien mukaan kuin uusissa ajoneuvoissa. Henkilöauton verosta tehtävää kiinteää vähennystä (650 tai 450 euroa) alennetaan auton iän perusteella 0,8 %:lla kuukautta kohden kunkin edellisen kuukauden loppuun lasketusta jäännösarvosta (6.2 §).

Ennen vuotta 2003 valmistetun ajoneuvon vero on verotusarvosta se osuus veroa, joka sisältyi samanlaisen ajoneuvon yleisiin vähittäismyyntiarvoihin, kun ajoneuvot olivat uusia (6a.1 §). Veron osuus lasketaan niiden yleisten veroperusteiden mukaan, joista säädetään siinä autoveroa koskevassa laissa, joka oli voimassa, kun ajoneuvot olivat uusia. Veron osuus voidaan määrittää useamman kuin yhden ajoneuvomallin yleisiin vähittäismyyntiarvoihin sisältyvien veron osuuksien perusteella huomioon ottaen samaa automerkkiä koskevat verotustiedot ja hinnoittelu.

Tullihallitus vahvistaa veron osuudet julkaisemassaan taulukossa (6a.2 §). Taulukon mukaista veron osuutta sovelletaan verotuksiin, jotka tulevat vireille sen jälkeen, kun 14 päivää on kulunut taulukon julkaisemisesta. Taulukon mukaista veron osuutta voidaan kuitenkin soveltaa sen julkaisemispäivästä lukien, jos taulukon mukainen veron osuus on pienempi kuin 3 momentin mukaan laskettavan veron osuus.

Jos veron osuutta ei ole julkaistu taulukossa tai taulukon julkaisemisesta on kulunut vähemmän kuin 14 päivää, veron osuus on henkilöauton osalta 29 % auton verotusarvosrta, jos ajoneuvo on muulla käyttövoimalla kuin dieselöljyllä käytettävä, tai 30 %, jos ajoneuvon käyttövoimana on dieselöljy (6a.3 §). Jos näin lasketun veron määrä ylittää sen veron, joka sisältyy markkinoilla olevan vastaavan ajoneuvon jäljellä olevaan arvoon, veron ylittävää määrää ei kanneta (6a.4 §).

Palkintoauton verotus

Käsittelin palkintoauton verotusta Lapin yliopiston Kide-lehdessä 5/1995 (s. 10-12) opetustarkeituuksia varten keksityn, tenttikisymyksen muotoon laaditun esimerkin valossa.

Tuossa esimerkissä Suomessa asuva A voitti Ruotsissa urheilukilpailupalkintona uuden henkilöauton. Vastaavan auton ohjevähittäismyyntihinta (ovh) oli Suomessa 250 000 mk (42 047 euroa),

jossa oli arvonlisäveron osuutta 45 000 mk (7 568 euroa) ja autoveron osuutta 75 000 mk (12 614 euroa). Samanlaisen auton verollinen ovh Ruotsissa oli 180 000 mk (30 274 euroa). Kannanottoa pyydettiin seuraaviin kysymyksiin:

- a) Paljonko A joutui maksamaan palkinnosta Suomeen veroja, jos hänen Suomesta verovuonna saamansa ansiotulot olivat 100 000 mk (16 819 euroa)?
- b) Miten tilanne tuloverotuksessa muuttui, jos sponsorina toiminut ulkomainen autonvalmistaja maksoi A:n verot?
- c) Olisivatko veroseuraamukset olleet toisenlaiset, jos kysymyksessä olisi taidekilpailupalkinto?
- d) Kuka voi kohtuullistaa veroja?

Totesin silloin, että tapaukseen liittyi erittäin paljon epävarmoja kohtia ja että epävarmuutta lisäsivät autoverotuksemme liittyvät EY-oikeudelliset epäselvyydet. Tuolloinen lainsäädäntö näytti johtavan siihen, että auton voittaneen urheilijan verotus saattoi muodostua niin ankaraksi, ettei hänelle ollut voitosta välttämättä taloudellista iloa, ellei veroja saatu hakemuksesta kohtuullistetuiksi.

Pyrin seuraavassa vastaamaan samoihin kysymyksiin mutta ottaen huomioon uudistuva autoverotus ja muutkin lainmuutokset.

a) *Paljonko palkinnosta pitäisi maksaa veroja Suomeen?* Koska A asuu Suomessa, hän on täällä yleisesti verovelvollinen eli myös ulkomailta saamistaan tuloista (tuloverolain eli TVL:n 9 §). Kilpailupalkinto, jolla on taloudellista arvoa, on veronalainen (mikäli sitä ei ole säädetty verovapaaksi). Suomen sisäinen lainsäädäntö mahdollistaa nyt tuloverotuksen. On kuitenkin selvitettävä, mitä asiaan vaikuttaa pohjoismainen verosopimus. Tuon sopimuksen 17 artiklan mukaan urheilijan palkkiosta voidaan verottaa siellä, missä toimintaa harjoitetaan eli tässä tapauksessa kilpailumaassa Ruotsissa. Sopimuksen 25 artiklan mukaan mahdollinen kaksinkertainen verotus vältetään siten, että Suomi vähentää urheilijan Suomen tuloverosta Ruotsissa maksettua tuloveroa vastaavan määrän. Vähennys ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin ennen vähennyksen tekemistä lasketun Suomen tuloveron osa, joka jakautuu sille tulolle, jota voidaan verottaa Ruotsissa (ns. normaalihyvitys). Jos ei ole selvitystä Ruotsiin maksetusta tuloverosta, ei vähennystä voida tehdä.

Vuoden 1994 loppuun asti tuonti oli autoverotonta ja arvonlisäverotonta, jos tuonti oli sää-

detty tullittomaksi esim. tulliverolaisissa (vanhan autoverolain 6.3 § ja arvonlisäverolain eli AVL:n alkuperäinen 94 §:n 11 kohta). Tullittomia olivat ulkomailla pidetyissä kilpailuissa saadut palkinnot (vanhan tulliverolain 16 §:n 4 kohta). Säännöstä saatettiin tulkita siten, että tuontiverottomuus koski palkintoautojakin. Verovapaus ei koskenut tuloverotusta.

Vuoden 1995 alusta voimassa olevissa säännöksissä ei tuollaista kytkentää ja sen tuomaa auto- ja arvonlisäverovapautta enää ole. Sitä paitsi palkintojen tullittomuuskin (jolla olisi merkitystä, jos autopalkinto tulisi EY:n ulkopuolelta) rajoittunee nykyisin Suomen soveltaessa suoraan EY:n tullisäädöksiä paljon perinteisempiin ja vaatimattomampiin palkintoihin.

Autoveron ja arvonlisäveron määrään vaikutti aikaisemmin oleellisesti se, millä kaupanportaalla oleva toi auton Suomeen, koska veron pohjana oli autoverovelvollisen tuojan hankinta-arvo tietyllä tavalla tarkistettuna. Kuluttajan hankinta-arvo oli oleellisesti korkeampi kuin esim. autoliikkeen, joka toi autoja suurissa erissä. Uudessa järjestelmässä kaupanportaalla ei ole merkitystä henkilöauton autoveroon, vaan vero määräytyy ajoneuvon yleisen vähittäismyyntiarvon perusteella.

Nyt käsillä olevassa tapauksessa autoveroksi muodostuisi uusien säännösten mukaan noin 10 600 euroa. Vuonna 1995 autovero saattoi nousta jopa noin 19 500 euroon, eli muutos on hurja!

Arvonlisäverotuksessa kysymyksessä katsottaneen olevan vastikkeellinen uuden auton yhteisöhanhinta (ks. AVL 1.1 §:n 3 kohta, 2b § ja 26a §, 26d §), jolloin A joutuu maksamaan arvonlisäveron verottomasta vastikkeesta, joksi tässä tapauksessa voitaneen katsoa esim. 20 000 euroa. Arvonlisäveroa maksetaan lisäksi autoveron osuudesta (AVL 1.5 § ja AutoVL 5 §). Arvonlisäveroa suoritetaan siten $22\% \times (20\,000 + 10\,600) = 6\,732$ euroa. Autovero + arvonlisävero olisivat niin ollen yhteensä 17 332 euroa (kun määrä vuonna 1995 saattoi olla jopa noin 28 119 euroa). Jos kysymyksen katsottaisiin arvonlisäverotuksellisesti olevan vastikkeettomasta auton saannista, arvonlisäveroa maksettaisiin ehkä ulkomailla oman käytön verotussäännösten mukaan, eikä suomalainen urheilija joutuisi suorittamaan arvonlisäveroa muuta kuin autoverosta.

Mikäli A ei rekisteröisi autoa Suomeen eikä sitä täällä käytettäisi vaan hän säilyttäisi sitä esim. lasivetriinissä, hän säästyisi autoverolta ja autove-

ron osuudesta kannettavasta arvonlisäverosta, koska AutoVL edellyttää verovelvollisuuden syntymisestä auton rekisteröintiä tai käyttöönottoa Suomessa (AutoVL 1-2 §).

Mikä auton arvoksi pannaan tuloverotuksessa? Koska auton saanti perustuu Ruotsissa tehtyyn työhön eli siellä olleeseen kilpailuun, voitaisiin puoltaa mm. kantaa, jonka mukaan arvona on määrä, jonka A olisi saanut myydessään sen Ruotsissa. Toinen tapa on panna perusteeksi määrä, minkä A saisi autosta myydessään sen täällä verollisena. Tällöin päädyttäisiin esim. 37 800 euroon, mistä olisi ilmeisesti vähennettävä maksettu autovero ja arvonlisävero 17 332 euroa, jolloin tuloksi jäisi 20 468 euroa. Kolmas vaihtoehto olisi katsoa auton arvoksi tuloverotuksessa 20 000 euroa eli arvonlisäverotuksessa käytetty veroton vastikearvo. Muitakin vaihtoehtoja voitaneen esittää. Verovelvollisen kannalta miellyttävintä olisi, jos sovelletaan alhaisinta arvoa.

Jos voiton veronalaiseksi määräksi katsotaan tuloverotuksessa 20 000 euroa, menee tuosta ansiotuloksi katsottavasta lisätulosta tuloveroja (ottaen huomioon A:n tulotaso) ehkä n. 43 % eli 8 600 euroa. Näin A joutuisi maksamaan Suomessa veroja voitostaan $17\,332 + 8\,600 = 25\,932$ euroa. Vuonna 1995 verot saattoivat nousta laskeutuvasta riippuen 33 000 euroksi tai suuremmiksi, jopa auton suomalaista myyntiarvoa korkeammiksi, jolloin voitosta olisi ollut vähän tai ei lainkaan taloudellista etua ilman kohtuullistamissäännösten soveltamista.

b) Jos ulkomainen autonvalmistaja sponsorina maksaa verot?

Jos sponsori maksaa A:n verot, katsottaneen tuo maksu A:n ansiotuloksi ja hänen tuloveronsa kasvaa vastaavasti. Ottaen huomioon kilpailun järjestäjän ja sponsorin sekä urheilijan keskinäinen suhde, veron maksaminen urheilijan puolesta ei voine olla lahja, vaan tapausta käsitellään samalla tavalla kuin jos työnantaja maksaa työntekijän veron. Lahjaverokin olisi sitä paitsi ankara, jos lahjasta katsottaisiin olevan kyse, koska sponsori ei ole A:lle mitään sukua, joten lahjaverot menisi ankarimman veroluokan mukaan.

Jos sen sijaan valtio tai urheilijan kotikunta antaa urheilijalle tunnustuksena suuresta urheilusaa-
vutuksesta esim. rahasumman, voitaneen kysymyksessä katsoa olevan verovapaa yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi annettu palkinto, vaikka summa sattuisikin olemaan verojen suuruinen.

Jos A:n ystävät keräävät hänelle rahaa verojen maksuun ns. kansalaiskeräyksenä, kysymyksessä lienevät lahjat, jotka voidaan katsoa kokonaan verovapaiksi tuloverotuksessa (TVL 51 §) ja jotka ovat lahjaverotuksessa verovapaita ollessaan kunkin antajan osalta 3 400 euroa pienempiä kolmessa vuodessa (perintö- ja lahjaverolain 19 §).

c) Jos kysymyksessä olisi taidekilpailupalkinto?

Taiteilijoiden ja urheilijoiden asema ei esillä olevan ongelman kohdalla poikkea autoverotuksen tai arvonlisäverotuksen osalta.

Tuloverotuksessa tieteellisen, taiteellisen tai yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi annetut palkinnot ovat TVL 82 §:n mukaan verovapaita (muilta kuin julkisyhteisöiltä saadut kuitenkin vain valtion taiteilija-apurahan määrään asti). Kilpailupalkintoja ei kuitenkaan pidettäne lainkohdassa tarkoitettuina tunnustuspalkintoina. Taidekilpailupalkinnoista on oma erityissäännöksensä (TVL 83 §). Sen mukaan verovapaita ovat (koululaiskilpailujen esinepalkintojen ohella, ks. niistä TVL 84 §) taiteen alalla järjestetyistä, taiteellisesti merkittävistä valtakunnallisista tai kansainvälisistä valtiovarainministeriön (VM) nimeämistä kilpailuista saadut palkinnot. VM nimeää nämä kilpailut vuosittain etukäteen ennen kilpailuvuoden alkamista. Ulkomailla järjestettäville kilpailuille lienee hyvin harvoin haettu nimeämispäätöstä.

Ennen kuin lakiin aikoinaan otettiin säännökset taidekilpailuista, KHO katsoi vastoin verohallinnon kantaa, että eräät taidekilpailupalkinnot olivat verovapaita (mm. nuorten viulunsoittajien kilpailu, KHO 1980 II 614). On mahdollista, että lainmuutos, jolla pyrittiin lieventämään verotusta, johtikin osittain tiukentamiseen.

d) Kohtuullistamisesta

Autoverosta saatetaan vapauttaa hakemuksesta kokonaan tai osaksi etu- tai jälkikäteen. Vapautuksen voi myöntää Tullihallitus ja VM erityisestä syystä (AutoVL 50 §). Kysymys on ns. vapaasta eli tarkoituksenmukaisuusharkinnasta eikä päätöksestä voi esim. valittaa. Samanlainen huojennusmahdollisuus on olemassa arvonlisäveron osalta (AVL 210 §).

Tuloverojen anteeksianto-oikeus on valtionveron osalta verovirastolla, Verohallituksella ja VM:llä sekä kunnan veron osalta kunnan viranomaiselle (verotusmenettelylain 88 §). Tuloveroja ei voida kuitenkaan antaa anteeksi ennen verotuk-

sen toimittamista.

VM voi TVL 82.3 §:n mukaan hakemuksesta päättää, että siinä tarkoitettu tieteellisen, taiteellisen tai yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi saatu palkinto on kokonaan verosta vapaata tuloa. VM voi siis määrätä kokonaan verovapaaksi tunnustuspalkinnon, joka muutoin olisi verovapaa osittain (eli taiteilija-apurahan määrään). Säännös ei mahdollista sitä, että VM määräisi verovapaaksi palkinnon, joka ei ole osittainkaan verovapaa.

Kannattaako auton voittaminen ja onko verottaminen perustuslain vastaista?

Edellä esitetty osoittaa, että auton voittamisesta voi nykyisin olla taloudellistakin hyötyä myös ilman kohtuullistamismenettelyjä. Verot nousevat kuitenkin niin suuriksi, ettei saajalla ole välttämättä varaa auton pitämiseen ilman velanottoa, vaan edessä saattaa olla auton myynti. Usein esitetään, että jos verotus nousee niin korkeaksi, että verotuksen kohde joutuisi myymään varallisuuttaan, verotus muuttuu konfiskatorisena perustuslaissa taatun omaisuuden suojan vastaiseksi. Tämä tuskin voi kuitenkaan estää palkintoauton verottamista esittämälläni tavalla. Vanhassa järjestelmässä asia oli ongelmallisempi. Perusoikeuksista puhuminen palkintoauton verotuksen yhteydessä vaikuttaa kuitenkin irvokkaalta. Ainakin ulkomailta on suurempia, ihan oikeita ihmisoikeusongelmia!

PIIRTEITÄ DOPINGISTA AIHEUTUVAN KURINPITOSEURAAMUKSEN SISÄLLÖSTÄ JA SEURAAMUKSESTA ARMAHTAMISESTA

1. KURINPITOSEURAAMUKSIEN NORMILÄHTEET JA SISÄLLÖN PERUSTEET

Eettisesti perusteltuun urheilutoimintaan kuuluvat urheilijoille ja muille urheilun toimijoille asetettavat kurinpitoseuraamukset. Kurinpitoseuraamukset kohdistuvat asianomaisten henkilöiden asemaan urheilutoiminnassa. Urheilija määrätään kilpailukielloon, valmentaja toimitsijakielloon ja erotuomarin erotuomariluokkaa alennetaan tai erotuomarin tehtäviä rajoitetaan. Urheilijan tai joukkueen edustuskelpoisuutta voidaan myös rajoittaa tai kilpailusuoritus hylätä taikka saavutettuja pisteitä vähentää kurinpitotoimena. Käytössä on ollut ja on myös muita sanktioita kuten rahasakko.¹

Kilpailu- ja toimitsijakiellon sisällöt eivät ole olleet urheilutoiminnassa aivan selkeitä. Alun alkaen on tuntunut riittävän määrittelyksi se, että urheilija ei saa kilpailla eikä valmentaja olla joukkueen osana toimitsijatehtävissä. Dopingista johtuvat kurinpitoseuraamukset ovat yleensä ankarampia kuin muista teoista johtuvat. Käytännössä on syntynyt juuri dopingista annettujen kurinpitoseuraamusten osalta tulkintaongelmia, joiden vuoksi on kaivattu tarkempia määrittelyksiä. Asiaan on vaikuttanut myös yleinen oikeudellistumiskehitys.

Dopingin sisältö ja rajat määräytyvät Kansainvälisen Olympiakomitean ja kansainvälisten lajiliittojen sääntöjen, Euroopan neuvoston dopingin vastaisen yleissopimuksen, Pohjoismaisen Antidoping-sopimuksen sekä Suomen tekemien kansainvälisten sopimusten perusteella. Kun tarkastellaan kurinpitoseuraamuksen sisältöä, on ensiksi selvítettävä, mitkä normistot tapausta koskevat. Niinpä esimerkiksi kansainvälisen lajiliiton akreditointikiellon sisältö voi olla erilainen kuin ADT:n sääntöihin perustuvat kansallisen lajiliiton toimitsijakiellomääritykset.

Urheilijan tai urheilun tukihenkilön puutteellisesta sitouttamisesta normistoihin voi aiheutua se, että asianomaista eivät koske kaikki ne normit, jotka on asetettu kysymyksessä olevaa dopingtapausta varten. Perus- ja ihmisoikeuksista ilmevät periaatteet ovat puolestaan sisällöltään erilaisia sen mukaan, mitä oikeusjärjestystä joudutaan soveltamaan.

Antidopingnormisto on uusiutumassa kokonaan 6.3.2003 Kööpenhaminassa hyväksytyyn WADA:n piirissä valmistellun Maailman antidopingsäännösten (WADC) myötä. Jo tätä ennen on pyritty tekemään uusia määrittelyksiä ja käymään keskustelua kurinpitoseuraamusten sisällöstä. Suomen Antidopingtoimikunta ADT on antanut 10.10.2001 muistiossaan soveltamisohjeita toimitsijakiellon sisällöstä. Seuraavana vuonna niitä on vielä täydennetty. 29.10.2003 mietintönsä jättäneen SLU:n valmentajien työsuhdetyöryhmän mietinnössä pyrittiin niin ikään määrittämään toimitsijakiellon sisältöä kurinpitotoimena dopingista. Kurinpitoseuraamusten sisällöstä on näin kehkeytynyt tulkintaa ja tulkintatraditiota, jota ei ole meillä kuitenkaan testattu lainkäyttöelimissä.

Tätä kirjoitettaessa valmistellaan kansainvälisten lajiliittojen kurinpitosääntöjä WADC:n pohjalta. Myös kansallinen antidopingsäännöstö on uusittavana. ADT:ssa valmisteltu ehdotus Suomen antidopingsäännösten on ollut lausuntokierroksella. Säännöstö on tulossa voimaan 1.1.2004. Sen sisältöä valmisteltaessa liikkumavara on ollut aikaisempaa vähäisempi. Säännösten on perustuttava Maailman antidopingsääntöön (WADC). Tähän perustuvat myös kurinpitoseuraamusten määrittelyt.

Kokonaisuudistuksista huolimatta kontinuitetti vanhoihin tulkintatraditioihin ei katkea dopingsäännöstoissäkään. Siksi on kiintoisaa pohtia, miten kurinpitoseuraamusten sisältö on muotoutumassa.

2. KURINPITOSEURAAMUKSIIN SISÄLTYVÄÄ TULKINTAJURIDIikkaA

2.1. Tulkinnan ja doktriinin perusteita

Kurinpitoseuraamusten sisältöön liittyvät oikeudelliset ongelmat juontavat juurensa samoista tekijöistä kuin tulkintaongelmat juridiikassa yleensäkin – ne palautuvat kielen epätäsmällisyyteen, ennakoimattomiin tilanteisiin sekä siihen, ettei ongelmia ole haluttu tai kyetty ratkaisemaan etukäteen. Säännöstö olisi vaikea hallita, jos siihen pyrittäisiin rakentamaan kasuistiikkaa kaikkien ajateltavissa olevien tilanteiden varalle. Seikkaperäisyys voisi myös olla joissain tapauksissa omiaan lisäämään tulkintaongelmia eikä vain poistamaan niitä.

Tulkintajuridiikassa on eroja sen mukaan, millaista oikeudellista tekstiä joudutaan arvioimaan. Siksi on merkitystä myös sillä, miten dopingia koskevia normeja luonnehditaan ja millaisena kurinpitoprosessia oikeudelliselta kannalta arvioidaan. Kurinpitomenettelyä dopingasioissa ei voida suorasukaisesti rinnastaa rikosprosessiin etenkin todistustaakka- ja muiden todistelukysymysten osalta.² Rikosprosessin kulmakiviin kuuluva legaliteettiperiaate vaikuttaa sen sijaan merkittävästikin siihen, millä tavalla määriteltyjen tekojen voidaan katsoa antavan aiheen kurinpitoseuraamuksiin. Tällä seikalla on nyttemmin myös perus- ja ihmisoikeusulottuvuutensa.

Kurinpitoseuraamuksia voi urheilujärjestö määrätä vain oman toimivaltansa piirissä. Sitoumuksen perusteella järjestö voi joutua tunnustamaan muiden järjestöjen määräämät kurinpitoseuraamukset; näinhän on asian laita juuri dopingista johtuvien kurinpitoseuraamusten osalta. Dopingista johtuvat seuraamukset voivat koskea vain urheilutoimintaa sanan laajassa merkityksessä. Kurinpitoseuraamus ei saa rajoittaa asianomaisen urheiluun liittymätöntä vapaa-ajan toimintaa, työtä tai opintoja. Kurinpitoseuraamus ei siten saa rajoittaa omaehtoista liikuntaharrastusta organisoidun kilpaurheilun ulkopuolella. Perus- ja ihmisoikeuksien vuoksi seuraamukset eivät saa olla nöyryyttäviä eivätkä oikeusjärjestyksen vastaisia. Nämä piirteet voivat vaikuttaa myös seuraamuksen sisällön tulkintaa.³

Legaliteettiperiaatteen mukaan vain laissa rangaistaviksi säädetty teot ovat rikoksia ja rangaistusten sekä muiden rikosoikeudellisten seuraamusten on perustuttava lakiin. Legaliteettiperiaattee-

seen sisältyy neljä lausetta: praeter legem-kielto, analogiakielto, taannehtivan rikoslain kielto ja epämääräisten rangaistusten kielto. Näistä analogiakielto sisältää sen, että tulkinnalla ei saa mennä lain sanamuodon ulkopuolelle syytetyn vahingoksi.

Ilmiasultaan selkeä analogiakielto aiheuttaa tunnetusti monitahoisia soveltamisongelmia.⁴ Joudutaan kysymään, mikä on analogian ja tulkinnan välinen ero ja onko riittävä vastaavuus käyttäytymisen ja rangaistusseuraamuksen tosiseikastokuvauksen välillä. Kysymys voi olla myös yhtäläisen kohtelun ja ennakoitavuuden välisestä jännitteestä. Dopingista johtuvassa kurinpitomenettelyssä joudutaan teonkuvauksen osalta pohtimaan samoja kysymyksiä kuin rikosprosessissakin, mutta menettelyjen välillä on ainakin traditioista johtuvia eroja.

Oma kysymyksensä on, miten legaliteettiperiaate ja rikosoikeudelliset tulkintaperiaatteet heijastuvat tässä silmällä pidettävään asiaan – sanktioiden sisältöä koskevaan tulkintaan. Selvimmin tämä näkyy epämääräisten rangaistusten kiellossa.⁵ Kurinpitoseuraamus ei saa olla sellainen, että seuraamuksen määränneen tahon – kansainvälisen tai kansallisen lajiliiton – tulkintakannanotot osoittavat vasta jälkikäteen sanktion sisällön. Tämän mukaisesti ei esimerkiksi tulisi olla kansainvälisen lajiliiton harkinnasta kiinni, voidaanko maailmanmestaruuskilpailuihin ilmoittaa urheilijoita, jotka ovat kilpailukiellossa kilpailuun ilmoittamisajankohtana mutta eivät enää kilpailujen aikana. Muuten ei legaliteettiperiaate vaikuttane erityisellä tavalla kurinpitoseuraamuksen sisällön oikeudelliseen arviointiin niin kuin ei rangaistusseuraamuksien tulkintaan. Sitä koskevat omat periaatteensa ja tulkintasääntönsä.

Kurinpitoseuraamukset perustuvat oikeudelliselta muodoltaan aatteellisten yhdistysten päätöksillään vahvistamiin asiakirjoihin, jotka ovat muodoltaan vakiosopimuksia ja sitovuustyypiltään liityntä sopimuksia. Sopimus oikeudessa vallalla olevia tulkintaperiaatteita voidaan siksi soveltaa rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen ohella kurinpitoseuraamusten tulkintaan.

Sopimustekstejä – erityisesti vakiosopimuksia – tulkitaan yleensä laatijan vahingoksi. Tämä yleinen periaate on nyttemmin sisällytetty KSL 4:3:ssa lainsäädäntöön kuluttajasopimusten osalta. Dopingmäärityksiä koskevat dokumentit eivät ole kuluttajasopimuksia, mutta sääntelyn taustalla oleva funktio on urheilussa samanlainen kuin kuluttajasopimuksissakin.

Sopimuksen täydentäminen kuuluu normaaliin sopimustoimintaan; kyseessä on tavallisesti luonnollisten ainesosien liittämiseen yksittäiseen sopimukseen. Rajanveto-ongelmia voi syntyä siinä mikä on täydentämistä ja mikä tulkintaa.⁶ Kurinpitoseuraamusten osalta täydentäminen ei tule tavallisesti kysymykseen, koska seuraamukset on määriteltävä sopimusasiakirjoissa. Jos kysymykseen tulevia kurinpitoseuraamuksia ei ole määriteltävä, kurinpitotoimetkaan eivät ole mahdollisia.

On ymmärrettävää ja toivottavaakin, että ADT ja lajiliitot pyrkivät antamaan kurinpitoseuraamusten sisällöstä tulkintoja ongelmien ilmaannuttua. Ne eivät kuitenkaan edusta täydentävää tulkintaa, eikä sellaisella tulkinnalla ole riitatilanteissa merkitystä, joka perustuu sopimustekstin laatijan tai tekstiin sitoutuneen järjestön jälkikäteen muotoilemaan kannanmääritykseen. On kuitenkin mahdollista, että tällainen jälkikäteistulkinta tuo esiin jo normiston laatimisvaiheessa agendalla olleita piirteitä, joilla on merkitystä tulkinnassa. Asetelma muuttuu kuitenkin selkeästi vasta, jos tulkinta ulotetaan *expressis verbis* antidopingsopimukseen ja kurinpitosääntöihin kurinpitoseuraamusten kohdetta sitovasti. Tällöinkään ei taannehtiva vaikutus ole mahdollinen.

Aivan ongelmatonta ei ole se, että ADT antaa tulkintakannanoton kilpailu- ja toimitsijakiellon sisällöstä. Luottamuksensuojan periaatteen mukaista näet olisi, että urheilija ja muut toimijat voivat luottaa auktoritatiiviseen ilmoitukseen kurinpitoseuraamusten sisällöstä. Määritykset eivät kuitenkaan sido lajiliittoja, kun ne tahollaan tekevät päätöksiä sen perusteella, onko kurinpitoseuraamusta noudatettu. ADT:llä on kompetenssi sellaisen antidopingia koskevan säännösten laatimisessa, jota lajiliitot ja urheilijat sitoutuvat noudattamaan, mutta ei säännösten tulkintamonopolia.

Edes vakiosopimusten tulkinta ei perustu pelkästään sopimusasiakirjan sanamuotoon ja epäselvissä tilanteissa tulkintaan laatijan vahingoksi. Tulkinta laatijan vahingoksi ei kuitenkaan voi johtaa yksioikoisesti siihen, että kurinpitoseuraamuksen sisältöä arvioitaessa sallittua on kaikki, jota ei ole nimenomaisesti katsottava kielletyksi. Oma kysymyksensä on näet mm. se, missä määrin sopimus-oikeudesta tutut osapuolisuuntautunut ja tavoitteellinen tulkinta ovat tässä tapauksessa mahdollisia.⁷

Kurinpitoseuraamuksen tulkinnassa on otettava huomioon metsästysseuraa koskenut KKO:n ratkaisu 1997:167. Sen mukaan kurinpitoseuraa-

muksen on perustuttava sääntöihin. Tämän johdosta on voitu mm. päätellä, ettei määräaikainen erottaminen tule kysymykseen, ellei siitä ole nimenomaisesti määrätty säännöissä, vaikka pysyvä erottaminen on aina mahdollinen.⁸ Siksi ei voida lähteä siitä, että säännöstöön perustuvia lievemmiä seuraamukset olisivat sallittuja.

Dopingsääntöjen perusta on urheilun etiikassa. Fair playn nimissä saatetaan esittää tulkintoja, jotka eivät sisälly pelkästään sanamuotoon perustuvaan tulkintaan. On kuitenkin varottava tekemästä eettisistä periaatteista oikeudellisia päätelmiä, jos ne eivät tukeudu (varallisuus-oikeudellisen) sopimuksen tulkinnassa hyväksytyihin periaatteisiin.

2.2. Kilpailukiellon sisältyviä tulkintakysymyksiä

Nykyisessä antidopingsäännöstyössä kilpailukiello on määriteltävä koskemaan kilpailemista, valmentamista ja toimitsijana toimimista kaikessa urheilujärjestöjen alaisessa toiminnassa. Dopingiin todistetavasti osallistuneelle valmentajalle, lääkärielle, urheilujohtajalle ja muulle henkilölle määrätään sen sijaan toimitsijakiello, jonka sisältönä on poissulkeminen kaikesta järjestetystä liittojen alaisesta urheilutoiminnasta.

Kilpailemisen käsite on tuottanut tulkinta-ongelmia dopingsäännöstöä sovellettaessa. Tämä termi ei ole yksikäsitteinen urheilutoiminnassa eikä oikeudellisestikaan. Yleisesti ottaen kilpailuna voidaan pitää urheilutapahtumaa, jossa kilpaillaan sijoituksista ja josta julistetaan tulokset, mutta tällainen määrittely ei poista tulkinta-ongelmia. Siksi ADT julkaisi luettelon siitä, mitä kilpailukiellossa oleva saa tehdä. Sen mukaan asianomainen saa:

1. osallistua urheiluseuran järjestämiin massa-, kunto- ja harjoitustapahtumiin, joissa ei kilpailu mitattavalla tavalla, kuten esim. kuntosuunnistuksiin
2. osallistua työpaikan ja vastaavan harrastuspiirin kilpailuihin, vaikka urheiluseura on kilpailun teknisenä järjestäjänä
3. osallistua muun kuin dopingsäännösten sitoutuneen järjestön alaiseen kilpailutoimintaan ja yhdistystoimintaan toimitsijana, vaikka järjestössä harrastetaan urheilutoimintaa
4. urheiluseuran jäsenenä harjoitella urheilulajissa, joissa urheiluseuran jäsenyys on välttämätön kuten esim. golfissa, muttei osallistua seuran sisäisiin kilpailuihin.

Edellä referoiduissa määräyksissä ensimmäisen kohdan esimerkki ja neljäs kohta perustuvat vuonna 2002 tehtyyn täydennykseen. Ne osoittavat, ettei tyhjentävän määrittelyn tekeminen ole helppoa.

Niin antidopingsäännösten kuin tulkintadokumentin osalta on lähtökohtana ADT:n toimivalta. Kurinpitoseuraamuksen sisältöä määriteltäessä ei voida mennä urheiluliikkeeseen kuulumattoman tahon alueelle. Ennen kuin ADT oli laatinut em. soveltamisohjeet, olisi sääntökohdan kirjaimen perusteella voitu esittää, että kilpailukiellon määrittäminen ei saisi osallistua missään oloissa harrastuspiirien eikä työpaikan urheilukilpailuihin, jos niissä määrätään tulos. Uuden määräyksen myötä näin ei kuitenkaan ole asian laita. Esitetyn lähtökohdan vuoksi ei harrastuspiirien ja työpaikan urheilutoimintaan voida puuttua.

ADT:n tulkintakannanotto ei ole aukoton. Sen johdosta jää mm. kysymään, voiko kilpailukiellossa oleva osallistua isät/pojat tai äidit/tyttäret tennisteluun, jos järjestäjänä ei ole urheilun kansanliikkeeseen kuuluva tahon. Kun työpaikan ja harrastuspiirin kilpailut ovat sallittuja, kurinpitoseuraamuksen funktion kannalta on hyväksyttävää, että myös esitetyn kaltaisiin tapahtumiin on mahdollista osallistua.

Asiaa voidaan arvioida myös perusoikeusmyönteisen tulkinta-asenteen valossa. Perheenjäsenen välisiin urheilutempauksiin osallistuminen kuuluu sellaiseen PL 7 §:ssä suojattuun henkilökohtaisen vapauden alueeseen, johon ei tulisi kaivata. Asetelma kuitenkin muuttuu, jos tämän tyyppiseen tapahtumaan liitetään mittava kaupallinen intressi.

Vuoden 2001 Lahden MM-hiihtojen jälkeen kilpailukiellon asetettu Janne Immonen osallistui 23.3.2002 pidettyyn Vuokatti-hiihtoon retkisarjassa. Tapahtuma oli merkitty SHL:n kilpailukalenteriin massahiihtotapahtumana. Sen internet-tiedoissa oli merkitty yhteystiedoiksi SLU:n aluejärjestö Kainuun Liikunta ja kilpasarjan yhteystiedoiksi Sotkamon Jymy. Immonen keskeytti hiihtonsa ennen maaliin tuloa. Tämä tapahtuma herätti laajaa huomiota. Kysyttiin, oliko kilpailukielloa rikottu.

Arvioitaessa Immosen tapausta ADT:n tulkintaohjeen valossa saatetaan todeta, että kyseessä oli kilpailukalenteriin merkitty kilpailu, jossa kilpailtiin myös sijoituksista. Tulkintakysymyksenä voidaan pitää sitä, poistiko Immosen osalta kilpailuelementin se, että hän osallistui vain retkisarjaan.

Immonen osallistui urheilutapahtumaan, jossa hän saattoi mittauttaa kuntoaan kilpailuun osallistuneiden kanssa, vaikkei tavoitellutkaan sijoituksia. Myös yleisön silmissä hän oli ladulla yhdessä massahiihdossa sijoituksista kilpailijoiden kanssa. Kun kilpailukiellon sisältöä voidaan ja tuleekin arvioida myös kiellon funktion valossa, Immosen menettelyä retkisarjaan osallistumisessa on pidettävä kiellettyä kilpailukiellon kiertämisenä.

2.3. Toimitsijakiellon sisältöä tulkintakysymyksiä

Toimitsijakiello on ollut ADT:n säännöissä oma kurinpitoseuraamuksen lajinsa. Sen sisältönä on ollut sulkeminen pois kaikesta urheilutoiminnasta. Seuraamus on näin kirjoitettu totaalimpaan muotoon kuin urheilijan kilpailukiello. Myös "kaikki urheilutoiminta" on laaja-alaisuudestaan huolimatta tai ehkä juuri sen vuoksi käsite, johon on kaivattu täsmennyksiä. ADT on vuodelta 2001 olevassa tulkintakannanotossaan katsonut, että kieltoon asetettu ei saa

1. edustaa urheiluseuraa tai muuta dopingsäännösten sitoutunutta järjestöä kilpailussa.
2. osallistua dopingsäännösten alaisen seuran järjestämiin kilpailuihin (koskee myös massatapahtumien kuntosarjoja, joissa mitataan suoritus ja joissa jaetaan palkintoja). Kielto koskee myös sellaisia lajiliittojen ulkopuolisia tapahtumia kuten Kalevan Kierros, joissa osallistujat tapahtuvat pääsääntöisesti kaikille avoimien kilpailijain yhteydessä, samoin esim. Sulkanen ja muut vastaavat tapahtumat.
3. toimia urheilujärjestöltä palkkaa tai muuta korvausta saavana valmentajana eikä lisenssinomaavan urheilijan henkilökohtaisena valmentajana.
4. yhteisön, yrityksen, koulutuskeskuksen taikka vastaavan palveluksessa valmentaa, ohjata tai kouluttaa järjestäytyneen urheilun piirissä olevia urheilijoita tai urheilujärjestöjä.
5. toimia urheilujärjestön hallintotehtävissä, nimettynä lääkärinä, tehtävään nimettynä toimitsijana urheiluseuran järjestämässä kilpailussa tai muuten tehtävään nimettynä toimitsijana.

Tulkintakannanotossa muut kohdat perustuvat vuodelta 2001 olevaan dokumenttiin paitsi neljäs

kohta, joka on laadittu seuraavana vuonna. Tämäkin osoittaa tulkintakannanoton laatimisvaikeuksia. Lisämäärityksen syynä voidaan uumoilla olleen toimitsijakiellon kiertämisyritykset. Määritystä voidaan siksi pitää hyväksyttävänä. Toimitsijakieltoa kierretään, jos siihen määrätty voi perustaa yhtiön ja/tai olla siinä työntekijänä ja jos yhtiö voi myydä asianomaisen palveluita organisoidun urheilun sidosryhmille. Toimitsijakieltoon määrätty voi sen sijaan olla tällaisessa yhtiössä pääomansijoittajana.

Niin ADT:n alkuperäisestä sopimustekstistä kuin tulkintadokumentistakin ilmenee, että sana toimitsijakielto on dopingin kurinpitoseuraamuksena omiaan johtamaan harhaan. Se ei tarkoita akkreditointikieltoa, jollaista esimerkiksi kansainvälinen Hiihtoliitto FIS käyttää.

FIS:n määrityksissä akkreditointikielto tarkoittaa vain kieltoa kuulua joukkueeseen FIS:n kilpailuissa. FIS:n omaksuman kannan mukaan akkreditointikieltoon asetettu ei saa FIS:n kilpailuissa akkreditointia joukkueeseen eikä pääse tästä akkreditoinnista osalliseksi, mutta asianomainen voi muulla tavoin olla joukkueen tukena.⁹

Suomessa on kukin lajiliitto voinut omalta osaltaan ottaa käyttöön toimitsijakiellon muusta kuin dopingista aiheutuvana kurinpitoseuraamuksena ja määrittää sen sisällön. Sen sisältö on vaihdellut lajeittain. Olennaista on pitää tämän toimitsijakiellon sisältö erillään dopingista johtuvasta toimitsijakiellosta.¹⁰

ADT-säännösten toimitsijakielto tarkoittaa akkreditointi-, valmentamis-, kilpailu-, toimitsijaja toimintakieltoa. Tulkinnanvaraisuus on koskenut sitä, missä määrin poissuljenta on koskenut organisoitua ja missä määrin sen ulkopuolistakin urheilutoimintaa. Siksi lisämääritys on ollut tarpeellinen.

ADT:n 10.10.2001 päivätyssä määrityksessä kiinnittyy huomio siihen, että toimitsijakiellon osalta on kerrottu, mitä ei saa tehdä, kun taas kilpailukiellon osalta määritys on päinvastainen. Niinpä Kalevan Kierros on mainittu tapahtumana, johon toimitsijakieltoon määrätty ei saa osallistua. Kilpailukiellon osalta voidaan tulkinnalla päätyä samaan tulokseen.

Toimitsijakiellon funktiona on se, että urheilun tukitoiminnoissa dopingiin syyllistynyt ei saa olla näissä tehtävissä mukana eikä tämän lisäksi osallistua kilpailuihin urheilijana. Siksi on perusteltua, ettei toimitsijakieltoon asetettu saa toimia urheilun kansanliikkeeseen kuuluvassa urheilujärjestössä.

Urheilujärjestön hallituksen jäsenenä oleminen voidaan ymmärtää urheilutoiminnaksi, vaikka se onkin luonteeltaan hallinnollista toimintaa. Hallitus on yhdistyksen lakimääräinen edustaja, ja dopingsäännösten määrittelydokumentissa puhutaan järjestön edustamisesta. Siksi vaikuttaa siltä, ettei toimitsijakiellossa oleva voisi kuulua dopingsäännösten sitoutuneen järjestön hallitukseen.

Selkeyden vuoksi asiasta olisi kuitenkin hyvä mainita dopingsäännösten. Jotta järjestely olisi vedenpitävä, tulisi asiasta määrätä vielä asianomaisen yhdistyksen säännöissä hallituksen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena.¹¹ Muussa tapauksessa dopingsäännösten sitoutuneen yhdistyksen hallitusvaali ei kumoudu, vaikka toimintakieltoon asetettu valitaan hallitukseen. Eri asia on, mitä sanktioita tästä voi aiheutua niin yhdistykselle kuin toimintakieltoon määrätyllekin.

Toimitsijakiellossa olevan valmentamistoimintaa ei ole voitu kieltää kokonaan. Kielto ulottuu vain järjestäytyneen urheilun omaan piiriin. Urheilun kansanliikkeen ulkopuolella kuten hiihtoja kuntokeskuksissa, oppilaitoksissa ja puolustusvoimissa on sallittua toimia päätoimisena valmentajana tai urheilulääkärinä. ADT:n määrityksissä poissuljenta urheilutoiminnasta on totaalinen, mutta edellä mainitut tahot eivät edusta urheilutoimintaa siinä asiayhteydessä, johon tämä ilmaisu on ADT:n sääntöihin kirjattu. Olisi kuitenkin outoa, jos antidopingtoimintaan vahvasti sitoutunut valtio ottaisi palvelukseensa valmentajaksi toimitsijakieltoon asetetun henkilön.

Urheilun kansanliikkeen piirissä ja tavanomaisessa urheilutoiminnassa voi syntyä ongelmia siitä, mitä poissulkeminen kaikesta urheilutoiminnasta tarkoittaa erityisesti valmentajan osalta. Valmentaja voi toimia palkattuna työntekijänä, ammatinharjoittajana taikka harrastevalmentajana tai -ohjaajana. Toimitsijakieltoon asettaminen estää lähtökohtaisesti kaiken edellä tarkoitetun valmentamisen. Poissuljenta kaikesta urheilutoiminnasta ei näin koske vain ansiotarkoituksessa tapahtuvaa valmentamista tai muuta toimintaa urheilun piirissä. Toimitsijakielto estää asianomaisen toimimisen lajiliiton tai seuran valmentajana, eikä hän saa olla urheilijan henkilökohtaisena valmentajana.

Toimitsijakiellon sisältöä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon perus- ja ihmisoikeudet. Ne eivät sinänsä estä kurinpitoseuraamusten määrittämistä. Urheilija tai valmentaja ei voi menestyksellisesti vaatia tavanomaisen määräaikaisen kil-

pailukiellon kumoamista sillä perusteella, ettei voi ansaita elantoaan valitsemassaan ammatissa.

Henkilökohtaisen vapauden suojan vuoksi valmentajaa ei voida kuitenkaan estää tapaamasta urheilijoita tai keskustelemasta näiden kanssa myös urheilusta. Perhe-elämää ja kanssakäymistä avio- tai avopuolison tai lapsen kanssa ei saa rajoittaa sen perusteella, että asianomainen on toimitsijakiellossa. Rajanveto sallitun ja kielletyn välillä on tietenkin tällaisessa asiassa vaikea.

Toimitsijakieltoon määrätty isä ei saa toimia lapsensa henkilökohtaisena valmentajana, vaikka palkkaa ei tuolta ajalta maksettaisikaan, jos lapsi osallistuu järjestäytyneen urheilun toimintaan. Kokonaan ei tietenkään voida neuvojen antamista ja urheilijan tukemista estää. Lajiliitto ja seura eivät kuitenkaan saa käyttää hyväkseen toimitsijakiellossa olevan valmentajan palveluita silloinkaan, kun tämä on huippu-urheilijan seurustelukumppani ja siksi urheilijaa lähellä.

Henkilökohtaisen vapauden suoja ei rikota, jos toimitsijakiellon katsotaan estävän sen, että huippu-urheilijan työttömäksi ilmoittautunut äiti tai isä on mukana urheilijan leireillä ja muuten kuin satunnaisesti mukana tämän harjoituksissa. Näytökysymys on se, milloin hyväksyttävän menettelyn raja on käytännössä ylitetty.

2.4. Toimintakiellon sisältö

ADT:n uusien sääntöjen mukaan

SLU:n valmentajatyöryhmä ehdotti 29.10.2002 päivätyssä mietinnössään, että toimitsijakielto korvattaisiin kurinpito-seuraamuksena toimintakiellolla.¹² Tämän ajateltiin kuvaavan aikaisempaa paremmin urheilun tukihenkilön saamaa kurinpito-seuraamusta. Ehdotus oli myötätulessa, kun Suomen antidopingsäännöstöä oli ryhdytty uudistamaan. Tämä uudistustyö ei kuitenkaan ollut ehtinyt valmistua, ennen kuin WADA:n käynnistämä Maailman antidopingsäännöstön rakentelu oli päässyt etenemään. Siksi oli järkevää, että Suomen antidopingsäännöstön uudistaminen kytkettiin WADC:iin ja sopeuttamiseen sen kanssa.

Kesäkuussa 2003 on valmistunut ehdotus Suomen antidopingsäännöstöksi. Se on ollut kesän 2003 ajan lausuntokierroksella. Säännöstö on tulossa voimaan 1.1.2004. Valmistelutyö on saatettu loppuun tämän kirjoituksen painatusvaiheen aikana.

WADC:ssa on käytetty kurinpito-seuraamuksena

pelkästään toimintakieltoa (ineligibility). Suomen antidopingsäännöstöä laadittaessa ollaan sidoksissa WADC:n määrittelyihin. Siksi myös meillä ollaan siirtymässä pelkkään toimintakieltoon kurinpito-seuraamuksena. Kansallista toimintakieltomääritystä valmisteltaessa ja arvioitaessa on huomattava liikkumavaran pienentyminen WADC:n voimaantulon myötä.

WADC:n artikla 9.2:n alkuosa kuuluu englanninkielisessä asussa seuraavasti:

STATUS DURING INELIGIBILITY

No Person who has been declared Ineligible may, during the period of Ineligibility, participate in any capacity in a Competition or activity (other than authorized anti-doping education or rehabilitation programs) authorized or organized by any Signatory or Signatory's member organization. In addition, for any anti-doping rule violation not involving specified substances described in Article 10.3, some or all sport-related financial support or other sport-related benefits received by such Person will be withheld by Signatories, Signatories' member organizations and governments.

WADC:n englanninkielinen teksti on myös Suomen antidopingsäännöstön tulkinnan apuväline. Sen sanamuoto ei ole aivan ongelmaton, eikä se käänny helposti suomen kielelle. Oikeuslingvistikalle tunnusomaisella tavalla merkitysisällön hakemisessa kysymys ei ole vain kielellisten vastineiden hakemisesta vaan myös oikeuskulttuuriseen toimintaympäristöön sopeuttamisesta.

WADC:n artiklan 10.9:n perusteella muotoilun Suomen antidopingsäännöstön 26 §:n mukaan toimintakielto koskee kaikkea tämän antidopingsäännöstön piiriin kuuluvien urheilujärjestöjen ja muiden säännöstön noudattamiseen sitoutuneiden yhteisöjen toimintaa. Edelleen on todettu toimintakiellon koskevan myös kaikkia WADC:n hyväksyneiden organisaatioiden toimintaa.

Uusi määritys on muuten sama kuin nykyisen antidopingsäännöstön toimitsijakiellossa, mutta toimintakielto koskisi vain kansallisen ja kansainvälisen säännöstön noudattamiseen sitoutuneiden organisaatioiden toimintaa. Tämän eroavuuden merkitys kuitenkin vähenee, kun tutustutaan antidopingsäännöstön määritykseen siitä, mitä urheilun toimintakieltoon määrätty ei voi tehdä. Määrittely on seuraava:

1. edustaa urheilujärjestöä tai muuta antidopingsäännöstöön sitoutunutta yhteisöä kilpailussa, järjestötoiminnassa tai muussa toiminnassa missään antidopingsäännöstöön sitoutu-

- nessa lajissa
2. osallistua kilpailijana antidopingsäännöstyön sitoutuneen urheilujärjestön tai muun yhteisön järjestämiin kilpailuihin tai muihin urheilutapahtumiin
 3. toimia tämän antidopingsäännöstyön piiriin kuuluvan urheilujärjestön tai muun säännöstyön noudattamiseen sitoutuneen yhteisön eikä näiden määräysvallassa olevan yhteisön hallinto-tehtävissä toimisijana, valmentajana, lääkäri-nä tai muuna tukihenkilönä eikä
 4. toimia säännöstyön noudattamiseen sitoutu-neen urheilijan henkilökohtaisena valmentaja-na, lääkärinä tai muuna tukihenkilönä.

Uudet määriykset ovat tarkempia kuin voi-massa olevassa antidopingsäännöstyössä. Siksi ei tarvittane hieman ongelmallisia erillisiä tulkinta-määriyksiä. Tähänastiset tulkintakäytännöt ja -kannanotot eivät ole menettäneet merkitystään, koska aikaisemmat ja uudet määriykset ovat lähel-lä toisiaan. Yhä on muistutettava siitä, että ADT:lla ei ole valtuuksia sitoutuneiden tahojen ulkopuolel-le: ei oikeutta testien tekemiseen, ei valvontaa eikä oikeutta ulottaa toimintakieltoa tälle alueelle.

Ensimmäisen kohdan määriyksen poikkeaa nykyi-sestä siinä, että kiellettyä on sitoutuneen yhteisön edustaminen paitsi urheilu- ja järjestötoiminnassa myös muussa toiminnassa. Kyseessä on laajennus, jonka merkitys jäänee vähäiseksi. Jos kysymys on yhdistyksen edustamisesta, järjestötoiminnan ala on ymmärrettävä laajaksi. Käsitealan laajennus on kuitenkin sikäli perusteltua, että se sulkee selkeästi pois toimimisen yhdistyksen taloushallinnossa.

Antidopingsäännöstyön kolmas kohta muuttui valmisteluvaiheen aikana saadun palautteen perus-teella. Alkuperäisen ehdotuksen mukaan toiminta-kieltoon määrätty ei olisi saanut toimia urheilujär-jestön tai muun yhteisön hallintotehtävissä sillä tavoin kuin lopullisessa määriyksessä on tehty. On-gelmana oli se, mitä yhteisöjä kiello koski. Vain tulkinnan kautta olisi alkuperäisen sanamuodon perusteella voitu päätyä siihen, että se koski vain säännöstyön noudattamiseen sitoutuneita yhteisöjä.

Sitoutuneita yhteisöjä eivät ole määräysvallas-sa olevat yhtiöt. Pelkästään säännöstyön funktion varassa olisi siksi ollut alkuperäisen sanamuodon mukaan se, voidaanko lajiliiton omistaman tai muutoin sen määräysvallassa olevan yhtiön toimin-taan osallistuminen kieltää. Kysymys oli siitä, voi-daanko yhtiö samastaa toimintojansa yhtiöittä-neen yhdistyksen kanssa. Tarkoitustaan vastaavaa

ei olisi ollut se, että olisi ollut epätietoista, voi-daanko toimintakieltoon asetettu toimihenkilö palkata järjestön määräysvallassa olevan yhtiön toimitusjohtajaksi tai muuksi toimihenkilöksi.

Oli paikallaan kehittää sanamuotoa niin, että edellä mainitut tulkintaongelmat poistuivat. Ase-telma osoittaa kuitenkin muutoin sen, että pelkäs-tään sanamuodossa pitäytyvää tulkintaa on vaikea noudattaa tilanteissa, joita ei ole osattu tai halutu ennakoita säännöstyötä kirjoitettaessa.

Antidopingsäännöstyön toinen kohta poikkeaa muotoilultaan ja sisällöltään aikaisemmasta. Ku-ten edellä on havaittu, urheilukilpailuihin ja mui-hin urheilutapahtumiin kilpailijana/osallistujana osallistumiseen oli tehty niin kilpailu- kuin toimit-sijakiellonkin osalta useita täsmennyksiä. Niiden myötä osallistuminen massatapahtumiin ja ur-heilun kansanliikkeen ulkopuolisiin tapahtumiin ja kilpailuihinkin on tehty tietyin edellytyksin mahdol-liseksi.

Antidopingsäännöstyön määrittelyn perusteel-la näyttää siltä, että seuraa ollaan yleisesti ottaen kiristämässä. Kohta kohdalta on kuitenkin arvioi-tava, millaisia muutoksia määrittely on tuottamas-sa. Kysymys on oleva paljolti siitä, millaista tulkintadoktriinia noudatetaan.

Ensimmäinen tulkintaongelma muodostuu sii-tä, mitä antidopingsäännöstyön 2 kohdassa tarkoi-tetaan yhteisöllä. Jos edeltävä määre antidoping-säännöstyön sitoutunut koskee myös sitä, ongel-mia ei synny. Pelkästään sanamuodon perusteella sääntökohta on kuitenkin luettavissa myös niin, että siinä tarkoitetaan mitä tahansa yhteisöä, siis myös sellaista, joka ei ole sitoutunut antidoping-säännöstyön.

Säännöstyön tarkasteltavana olevan 2 kohdan mukaan kiellettyä olisi vain osallistuminen kilpaili-jana urheilutapahtumaan tai -kilpailuun. Mahdol-lista olisi se tulkinta, että massatapahtumaan sai-si osallistua retkeilyarjassa, jossa osanottajien tu-losta ei mitata. Doping-hiihtäjä saisi osallistua Vuo-katti-hiihtoon retkisarjassa, jos rinnassa ei tarvitse pitää numerolappua. Sanamuodon pitäisi olla toi-nen, jos pelkästään sen perusteella voitaisiin tulla päinvastaiseen tulokseen.

Kilpailukieltoon määrätty urheilija sai ADT:n tulkintadokumentin mukaan osallistua työpaikan ja vastaavan harrastuspiiriin kilpailuihin, vaikka urheiluseura on kilpailun teknisenä järjestäjänä. Jos katsotaan, että kiello koskee myös muita kuin anti-dopingsäännöstyön sitoutuneita yhteisöjä, tällai-nen osallistuminen harrastuspiiriin kilpailuihin ei

enää olisi mahdollista. Kiellettyä olisi osallistuminen minkä tahansa antidopingsäännöstöön sitoutuneen yhteisön järjestämiin kilpailuihin tai muihin urheilutapahtumiin.

Sanamuodon mukaisen tulkinnan myötä olisi esimerkiksi osakeyhtiönä toimivan työpaikan tai aatteellisena yhdistyksenä toimivan harrastuspiirin urheilutapahtumaan osallistuminen kielletty, jos asianomainen osallistuu siihen kilpailijana. Kiellettyä ei olisi osallistuminen vain urheilun kansanliikkeeseen kuuluvien yhteisöjen järjestämiin kilpailuihin vaan minkä tahansa yhteisön järjestämiin kilpailuihin. Sallittua olisi sen sijaan osallistuminen kilpailijainakin yksityisten henkilöiden järjestämiin kilpailuihin.

Tarkoitustaan vastaava tulkinta on kuitenkin se, että kieltö koskee vain antidopingsäännöstöön sitoutuneita järjestöjä. Antidopingsäännösten 2 kohta mahdollistaa myös tämän tulkinnan, ja se on sopusoinnussa sen kanssa, että antidopingsäännösten kielloissa ei voida mennä ilman lain-säädäntötoimien tukea antidopingtoiminnan ulkopuolella olevalle alueelle.

Antidopingsäännösten kolmannessa kohdassa on puhuttu toimimisesta urheilujärjestön tai muun yhteisön tietyissä tehtävissä eikä yhteisön edustamisesta. Tässäkin on asianmukaista puhua sitoutuneesta yhteisöstä eikä vain yhteisöstä, niin kuin ehdotuksen alkuperäisessä versiossa oli tehty. Kysymys ei ole mistä tahansa yhteisöstä. Muutoinkin sanamuotomuutos on parannus, koska enää ei tarvitsisi selvittää, onko asianomainen henkilö myös yhteisön edustaja, kun hän osallistuu kenties aktiivisestikin toimintaan.

Tietynlainen selvennys on myös se, kun neljännessä kohdassa on erikseen kielletty järjestön tai muun yhteisön ja urheilijan henkilökohtaisena valmentajana toimiminen. Sanamuodon mukainen tulkinta on sama kuin se, jota edellä on suositettu nykyisen säännöstekstin osalta. Perus- ja ihmisoikeusmyönteisen tulkinnan myötä on vastakin lähdeittävä siitä, ettei henkilökohtaista vapautta kohduttomasti rajoiteta.

Edellä hahmoteltuihin kiinnekohtiin perustuvaa tulkintaa joudutaan suorittamaan myös siinä, miten toimintakieltoon asetettu voi pitää yllä kuntoon valmentautumalla. Lähtökohtana on urheilujärjestöjen toimivallankin vuoksi se, että toimintakiellossa oleva voi pitää yllä kuntoaan haluamalla tavalla. Suomen antidopingtoimikunnan kilpailukiellon sisältöä koskevasta määrittelystä saan käsityksen, että vain kilpaileminen – myös seu-

ran sisäisissä kilpailuissa – olisi kiellettyä muttei harjoittelemisen edes silloin, kun se on sallittu vain seuran jäsenille. Nimenomaisesti kiellettyä ei edes ole lajiliiton valmennuspalvelujen käyttäminen. Tämä merkitsee sitä, että lajiliitto voi pitää toimintakieltoon asetettua valmennusrenkaassaan, ja tälle voidaan myös myöntää valmennustukea. Eri asia on, olisiko tällainen menettely urheilun ja asianomaisten edun mukaista.¹³

3. KURINPITOSEURAAMUKSEN PÄÄTTYMISAJANKOHTA

ADT:n säännöstyössä on määrätty toimintakiellon alkamisajankohta. Se on se päivä, jolloin päätös urheilun toimintakiellon alkamisesta tehdään. Väliaikaisen kilpailukiellon kesto hyvitetään toimintakiellon kokonaiskestosta, ja oikeudenmukaisuussyistä toimintakielto voidaan määrätä alkaneeksi jo näytteenottopäivästä.

Määräaikainen toimintakielto päättyy, kun määräaika on kulunut umpeen. Kun alkuajankohta on määrätty tarkoin, ei tarvetta voi sinänsä olla siitä määrittämiselle, milloin toimintakielto päättyy. Tarve liittyykin sen selvittämiseen, millä tavoin toimintakielto päättyy. Analyttisen siviilioikeuden kysymyksenasettelun perinteiden mukaisesti voidaan näet kysyä, millä tavoin toimintakiellosta vapautuminen tapahtuu eri henkilötahoihin. Erityistä merkitystä on sillä, milloin urheilija voi ilmoittautua urheilukilpailuihin. Sama kysymys voidaan esittää urheilun tukihenkilöidenkin osalta.

Ennen vuoden 2003 hiihdon maailmanmestaruuskilpailuja oli esillä se, voitaisiinko vuonna 2001 kilpailukieltoon asetettuja suomalaishiihtäjiä ilmoittaa kisoihin, kun kilpailukiellosta vapautuminen tapahtui vasta kisojen aikana ilmoittautumisen kuluttua umpeen. Urheilijat vetosivat siihen, että heidän tulisi voida osallistua kilpailuihin heti, kun kilpailukielto on päättynyt riippumatta siitä, onko ilmoittautumisaika mennyt umpeen kilpailukiellon ollessa vielä voimassa.

Kun tästä asiasta ei ole ollut määräyksiä antidopingsäännöstyössä, asetelma on ollut tavallaan auki. Kansainväliset ja kansalliset lajiliitot ovat voineet määrätä kilpailuun ilmoittautumisen edellytyksistä. Selkeintä tietenkin olisi, että asiasta olisi yhtenäiset määräykset. Suomen antidopingmääräyksiä tulkinta ei voine käydä urheilijalle vastaiseksi: kun mitään erityistä ei ole tältä osin määrätty, urheilija on ADT-säännösten perusteella oikeu-

tettu osallistumaan kilpailuihin sinä päivänä, jolloin kilpailukiello päättyy.

Kysymys on myös luottamuksensuojasta. Siksi lajiliiton ei tulisi muuttaa kantaansa urheilijan tapioiksi juuri ennen arvokisoja. Vuonna 1997 dopingista kiinni jäänyt hiihtäjä Ljubov Jegorova pääsi osallistumaan vuoden 1999 MM-kilpailuihin, vaikka hän oli ilmoittautumispäivänä kilpailukiellossa. Siksi oli perusteltua, että FIS tarkisti vuoden 2003 MM-hiihtojen alla sitä ennen antamaansa tulkintakannanottoaan, jonka mukaan ilmoittautumispäivänä kilpailukiellossa olevat eivät voisi osallistua kilpailuihin.

4. KURINPITOSEURAAMUKSEN RIKKOMISEN VAIKUTUKSET

ADT:n säännöstössä ei ole määräyksiä kurinpitoseuraamuksen rikkomisesta. Kun normistossa ei ole sanktioita, sellaisia ei voida määrätä. Asetelma on näin toinen kuin esimerkiksi silloin, kun vankeustuomiota suorittava karkaa rangaistuslaitoksesta. Määräaikaisessa kilpailukiellossa olevalle ei siten tule lisäseuraamusta siitä, että hän on kilpailukiellon aikana osallistunut urheilukilpailuun. Asianomaista voidaan kuitenkin nuhdella ja hänelle voidaan antaa huomautus. Kilpailusuoritus joudutaan tietenkin mitätöimään.

Oma kysymyksensä on kuitenkin se, voidaan-ko urheilijalle tai muulle toimintakielloon määrättylle asettaa muita kuin antidopingsäännöstöön perustuvia kurinpitoseuraamuksia. Ensisijaisena keinona on kurinpitoseuraamuksen määrääminen epäurheilijamaisuudesta, jota toimintakiellon rikkominen helposti on. Asetelma olisi näin sama kuin saksalaisen pikajuoksija Katrin Krabben tapauksessa.¹⁴ Edellytyksenä kuitenkin on, että asianomainen on sitoutettu myös toimintakiellon aikana kurinpitotoimiin ja että epäurheilijamaisuus on määrätty tekona, josta tietty kurinpitoseuraamus voidaan määrätä.¹⁵

Kurinpitoseuraamuksen uhmaaminen voi lisäksi aiheuttaa välillisiä seurauksia. Niinpä se voi estää asianomaisen armahtamisen ennen kurinpitoseuraamuksen päättymistä. Mahdollista on myös tässäkin tapauksessa varallisuusvahingon korvaaminen. Lajiliiton on tietenkin osoitettava kärsimänsä vahinko. Korvausvelvollisuuden edellytyksiin kuuluu myös se, ettei lajiliitto ole omilla toimillaan ollut vaikuttamassa siihen, että urheilija on päässyt rikkomaan kurinpitoseuraamusta. Huomattava to-

siasiallinen vaikutus on sillä, miten urheilijan tai urheilun tukihenkilön sponsori suhtautuu toimintakiellon uhmaamiseen.

Jos kurinpitoseuraamusta on rikottu, joudutaan selvittämään, onko jokin ulkopuolinen taho syyllistynyt velvoitteitensa rikkomiseen. Antidopingsopimuksen määräyksiä joutuvat kunnioittamaan ne, jotka ovat siihen sitoutuneet joko sopimuksen hyväksyjinä tai urheilun kansanliikkeeseen kuuluviina järjestöinä. Tällaisen kilpailun tai tapahtuman järjestäjän velvollisuutena on estää kilpailukiellossa olevien osallistuminen.

Velvoitteiden laiminlyöminen voi johtaa siihen, että seura erotetaan lajiliitosta. Lajiliitto voi puolestaan menettää valtionapua, jos sen katsotaan laiminlyönneilläään mahdollistaneen kurinpitoseuraamuksen rikkomisen.¹⁶ Urheilun kansanliikkeen ulkopuolinen taho, joka ei liioin ole sitoutunut antidopingsopimukseen, ei sen sijaan voi joutua viranomaisen eikä urheilun järjestötahon sanktioiden kohteeksi. Niinpä villi promoottori voi järjestää nyrkkeilyottelun, jossa ottelijana on dopingista kilpailukielloon asetettu urheilija. Tämä on urheilun sääntöjen vastaista, mutta säännöt eivät sido ulkopuolisia. Lainvastaista tämä toiminta ei ole. Sopimuksenulkaisen vahingonkorvausvelvollisuuden mahdollisuus on olemassa, mutta korvattavan vahingon ja korvauserusteen osoittaminen on vaikeaa.

Urheilun kansanliikkeen perinteisenä keinona pitää organisoitunut urheilutoiminta omissa käsissään on ollut se, että toiminnan ulkopuolelle on suljettu ne, jotka osallistuvat kilpailukalenterin ulkopuolisiin eli villeihin urheilutapahtumiin. Erityispiirteensä on ollut se, että kilpailukiellolla uhataan niitä, jotka osallistuvat urheilukilpailuihin kilpailukielloon asetettujen kanssa. Tämä on tullut viimeksi näyttävästi esiin saksalaisjuoksija Dieter Baumanin tapauksessa.

Ei vanhassa eikä uudessa antidopingsäännöstössä ole määräyksiä siitä, mitä seuraamuksia voi koitua dopingista tuomitun kanssa urheilukilpailuun osallistuvalla. Siksi mahdollisuus kansainvälisten ja kansallisten lajiliittojen toimiin tässä asiassa perustuu siihen, mitä niiden kilpailu- tai vastaavissa säännöissä on määrätty. Ilman tällaista normistoa ei vain "asian luonteen" vuoksi voida ryhtyä toimiin.

Oma, tässä sivuutettava kysymyksensä on se, millä yleisillä edellytyksillä urheilija voi mahdollisesti yrittää horjuttaa dopingurheilijan kanssa kilpailemisesta määrättyä kurinpitoseuraamusta.

Erityispiirteinä voidaan kuitenkin viitata oikeus- ja tosiasiaerehdyksestä sopimusoikeudessa käytyyn keskusteluun. Oikeuserehdykseen ei säännönmuokaisesti voida vedota toisin kuin tosiasiaerehdykseen.¹⁷ Jos kilpailukieltoon asetettu on voinut esteettä osallistua urheilutapahtumaan, kanssakilpailijoilla voi olla oikeus luottaa siihen, ettei asianomaisen osallistumiselle tällaiseen tapahtumaan ole ollut estettä. Siksi kilpailunjärjestäjien ja lajiliittojen on informoitava osanottajia mahdollisesta boikottiin joutumisen uhasta.

5. KURINPITOSEURAAMUKSESTA ARMAHTAMINEN

5.1. Armahtamisen yhdistysoikeudelliset perusteet

Yhdistys voi omalla päätöksellään lieventää tai poistaa kurinpitoseuraamuksen sen kohteeksi joutuneelta. Tätä eivät estä yhdistyslain säännökset eivätkä yhdistyksen päätöksentekoa koskevat yleiset eivätkä muutkaan oikeudelliset periaatteet. Jos halutaan käyttää yleiskielessä vakiintunutta ilmaisua, yhdistyksen saatetaan sanoa voivan armahdattaa kurinpitoseuraamuksen kohteeksi joutuneen urheilijan tai urheilun tukihenkilön. Armahtamiseen sovelletaan tässä tapauksessa yhdistysoikeudellisia periaatteita. Ne on pidettävä erossa rikoksentehtävän armahtamisesta.

Armahtamisen perusteista ja menettelystä sitä toteutettaessa voidaan määrätä yhdistyksen säännöissä tai sitä alemmanasteisissa määräyksissä, mutta armahtamisen edellytyksenä ei ole sen sääntöperusteisuus. Kun kurinpitovalta kuuluu urheilussa kansallisille tai kansainvälisille lajiliitoille, niiden omat määräykset kaventavat niiden muuten vapaata armahtamisoikeutta. Rajoituksia dopingista johtuvista kurinpitoseuraamuksista tapahtuvaan armahtamiseen asettavat myös antidopingsäännöt. Jos mitään sääntöperusteisia rajoituksia ei ole kurinpidolle, armahtamisoikeus on vapaata.¹⁸

Se taho, joka on voinut määrätä kurinpitoseuraamuksen, voi armahtaa dopingista tuomitun urheilijan tai urheilun tukihenkilön oma-aloitteisesti. Missään säännöstössä ei näet ole määrätty, että armahtaminen voi tulla vireille vain kurinpitoseuraamuksen kohteeksi joutuneen aloitteesta. Käytännössä menetellään kuitenkin niin, että armahtamisasia tulee esiin asianomaisen itsensä aloitteesta.

Lajiliitot ovat yksityisoikeudellisia yhteisöjä. Ne voivat itse päättää, ottavatko ne käsiteltävään kurinpitoseuraamuksen lieventämistä tai poistamista koskevan pyynnön. Niitä ei voida tähän velvoittaa, kun antidopingsäännöstössäkään ei ole sellaisia määräyksiä, jotka tältä osin velvoittaisivat lajiliittoja. Jos tuomioistuimessa nostettaisiin kanne, jossa vaadittaisiin yhdistystä käsittelemään armahtamista koskeva pyyntö, se jäisi tutkimatta, koska kantajalta puuttuisi asiaan lakiin perustuva oikeus ja oikeudellinen intressi. Asetelma on samanlainen kuin se on ollut meillä siinä, onko kenelläkään kannekelpoista oikeutta päästä yhdistyksen jäseneksi.

Yhdistyksen on kohdeltava jäseniään yhdenvertaisesti. Sisällöltään yhdenvertaisuutta olennaisesti loukkaava päätös on mitätön. Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tulee kohdistua myös jäsenen armahtamiseen, niin kuin se kohdistuu erottamiseenkin. Kurinpitoseuraamuksen kohteeksi joutuneiden perusteet armahtamiselle voivat olla sillä tavoin tapauskohtaisia, ettei yhdenvertaisuusperiaatteen vetoamiselle ole helposti perusteita.

Yhdenvertaisuutta koskeva YhdL 33 § koskee vain yhdistyksen ja siihen suorassa jäsenyyssuhteessa olevia. Kun kurinpitovaltaa eivät voi käyttää seurat vaan niiden sijasta lajiliitot, voidaan yhdenvertaisuusperiaatteen katsoa soveltuvan myös lajiliiton ja rangaistavan väliseen jäsenrelaatioon.¹⁹ Jos rangaistava ei ole lajiliittoon kuuluvan seuran jäsen, yhdenvertaisuusperiaate ei tule sovellettavaksi.

5.2. Dopingista armahtamisen erityispiirteet

Suomessa lajiliiton armahtamista rajoittavat sitoutuminen antidopingsopimukseen sekä lajiliiton jäsenyys kansainvälisessä lajiliitossa. Lajiliitot sitoutuvat yleensä omissa säännöissään noudattamaan kansainvälisen lajiliiton dopingsäännöstöä ja kilpailumääräyksiä. Muutoin ne eivät voisi säilyttää jäsenyyttään kansainvälisessä liitossa. Jotta armahtaminen voi tulla lajiliittoon kohdistuvista sanktioista kysymykseen, sen on oltava sopusoinnussa sekä kansainvälisen lajiliiton että kansallisesti määrätyn antidopingsäännöstön kanssa. Lajiliiton on tietenkin noudatettava myös omia sääntöjään.

Antidopingsäännöstön mukaan lajiliitto ei voi armahtaa urheilijaa, jos asianomainen ei ole kärsinyt antidopingsopimuksessa määriteltä vähimmäisrangaistusta. Ilman kansainvälisen lajiliiton lupaa ei liioin voida armahtaa urheilijaa tai urhei-

lun tukihenkilöä, joka ei ole kärsinyt asianomaisen kansainvälisen lajiliiton vähimmäisrangaistusta.

Suomen antidopingsäännöstössä on annettu rajoitettu mahdollisuus armahtaa urheilija muun kuin sen lajin piirissä, jossa hänelle on määrätty dopingista kurinpitorangeistus silloin, kun rangaistus ylittää Kansainvälisen Olympiakomitean suosituksen. Tältä osin asetelma on selkeä. Urheilijan on siten kärsittävä oman lajiliittonsa piirissä koko rangaistus, vaikka se ylittäisi asianomaista tapausta koskevan vähimmäisrangaistuksen. Rajoitukset tulevat olemaan WADC:n määräysten mukaan samat kaikille liitoille ja lajeille.

Armahtamista koskevat määräykset ovat esitetyin tavoin sikäli puutteellisia, että dopingsäännöstössä on määräyksiä vain urheilijoista. Siksi on jäänyt avoimeksi kysymys siitä, mitä tämä merkitsee urheilun tukihenkilöiden armahtamismahdollisuuden kannalta. Tietyt juridisen tulkinnan säännöt näyttävät prima facie tukevan tukihenkilöiden armahtamismahdollisuutta. Järjestöllisen kurinpidon pääsääntönä on rajoittamaton armahtamismahdollisuus. Kun kansallisessa antidopingsäännöstössä ei ole määräyksiä tukihenkilöiden armahtamisesta, armahtaminen olisi pääsäännön mukaisesti olemassa rajoittamattomana. Tätä tulkintaa voitaisiin tukea myös favor defensionis-pohjaisin argumentein. Ainoana rajoituksena olisivat tämän mukaisesti kansainvälisen lajiliiton ja asianomaisen kansallisen lajiliiton määräykset.

Esitettyä tulkintasuositusta vastaan on kuitenkin olemassa painavia perusteita. Lainopissa on pidettävä yksioikoisena pelkän sallittu/kielletty-akselin varaan tukeutuvaa argumentointia, jos asiaan vaikuttavat useat näkökohdat ja oikeudelliset periaatteet, niin kuin tässäkin on asian laita. Urheilun tukihenkilöiden armahtamismahdollisuutta on verrattava urheilijoiden armahtamismahdollisuuteen, ja dopingsäännöstöä on arvioitava tältäkin osin kokonaisuutena. Säännöstöä ei voida tulkita niin, että tukihenkilöitä koskevien määräysten puuttuminen olisi lipsahdus, joka aiheuttaisi armahduksen kokoisen aukon säännöstöön.

Tukihenkilöille dopingista määrättävät seuraamukset ovat dopingista ankarampia kuin urheilijoille. Urheilijoiden armahtaminen käy päinsä vain hyvin rajoitetusti – vasta tietyn ajan kuluttua ja vain muussa kuin siinä lajissa, jossa tämä on jäänyt kiinni. Lajia vaihtamalla urheilija voi jatkaa kilpailutoimintaa, mutta lajivaihdoksen jälkeen on vaikea saavuttaa sitä tasoa, jolle urheilija on aikaisemmin yltänyt.

Urheilun tukihenkilön armahtaminen olisi urheilijaan nähden kohtuuttoman vaivatonta, jos ADT:n määräyksiä tulkittaisiin niin, että tämä voisi tulla armahdetuksi milloin tahansa toimitsijakiellon alkamisen jälkeen. Henkilöitä, joita rangaistetaan ankarammin kuin urheilijoita, voitaisiin määräysten puuttumisen vuoksi armahtaa rajoituksitta toisin kuin urheilijoita.

Paremmiin perusteltavissa olisi se, että tukihenkilön armahtaminen voisi tapahtua samoin edellytyksin kuin urheilijan armahtaminen. Tukihenkilö voisi jatkaa toimintaansa muussa lajissa vähimmäisrangaistuksen kärsittyään. Urheilijaan nähden tämäkin olisi edullinen vaihtoehto, koska tukihenkilö ei ole sidottu samalla tavoin lajiin kuin urheilija. Valmentaja tai lääkäri voi siirtyä lajiliitosta toiseen helpommin kuin urheilija.

Kun käytössä on niin nyttemmin kuin jatkossakin elinikäinen kurinpitoseuraamus urheilun tukihenkilölle, saatetaan kysyä, eikö armahtamismahdollisuus toisi välttämättömän pehmentävän elementin elinikäiseen toimintakieltoon urheilun tukihenkilöille samalla tavoin kuin armahtamismahdollisuus elinikäisestä vapausrangaistuksesta. Asia kiertyy tämän myötä myös siihen, onko elinikäinen toimintakielto sopusoinnussa PL 18 §:n kanssa.

Armahtamisinstituutio toki joustavoittaa muuten jäykkää kurinpidon seuraamusjärjestelmää. Mikäli sen katsottaisiin kuuluvan vakiintuneena elementtinä kurinpitojärjestelmään, saataisiin lisäargumentti sen tueksi, että tukihenkilöitäkin voitaisiin armahtaa ADT:n nykyisten sääntöjen perusteella. Keskustelua onkin käyty siitä, eikö urheilun tukihenkilö pitäisi kohtuussyistä armahtaa elinikäisestä seuraamuksesta tämän kärsittyä esimerkiksi kymmenen vuoden toimitsijakiellon.²⁰

Pelkät kohtuussyyt eivät kuitenkaan armahtamiseen riitä. Tarvitaan asianmukaista normipohjaa. Sellaista ei kuitenkaan näytä olevan olemassa eikä edes tulolla. Kansallisesta dopingsäännöstöstä ei ole tukea sellaiselle tulkinnalle, joka mahdollistaisi yleisistä syistä tukihenkilön armahtamisen. Kansainvälisen lajiliiton määräämästä kurinpitoseuraamuksesta voidaan sen sijaan armahtaa kansainvälisen lajiliiton säännöstöjen perusteella.

Perusoikeuksien kannalta armahtamismahdollisuus olisi merkittävä pehmenys elinikäiseen toimintakieltoon. Armahtaminen on kuitenkin aina vain vapaan harkinnan piirissä oleva mahdollisuus eikä kannekelppoinen oikeus. Armahtamista koske-

vaan harkintaan ei kuulu sen pohtiminen, onko seuraamus sopusoinnussa perusoikeusjärjestelmän kanssa. Armahtamisesta päättäminen ei ole oikeusharkintaa muuten kuin sen osalta, mitkä ovat säännösten perusteella armahtamiseen oikeutetun subjektin toimivallan rajat. Kurinpitoseurauksen perusoikeudenmukaisuus voi tulla tutkituksi lainkäyttöelimestä, ei armahtamismahdollisuutta arvioitaessa.

Esitetyt myötä näyttää siltä, ettei nykyisen säännösten perusteella ole Suomessa mahdollista armahtaa urheilun tukihenkilöä kansallisella tasolla määrätystä kurinpitoseurauksesta, jos tälle on määrätty dopingista seuraava vähimmäisrangaistus.²¹

5.3. Dopingista armahtaminen WADC:n ja uusittavien Suomen antidopingsääntöjen perusteella

WADC:n artiklassa 10.9 ovat määräykset urheilijain asemasta toimintakiellon aikana. Toimintakiellon lievennykseksi voidaan luonteita siinä olevia määräyksiä siitä, mitä kieltoon tuomittu voi tehdä tietyn määräajan kuluessa. Tältä osin artikla kuuluu englanninkielisenä seuraavasti:

A Person subject to a period of Ineligibility longer than four years may, after completing four years of the period of Ineligibility, participate in local sport events in a sport other than the sport in which the Person committed the anti-doping rule violation, but only so long as the local sport event is not at a level that could otherwise qualify such Person directly or indirectly to compete in (or accumulate points toward) a national championship or International Event.

Suomenkielisessä versiossa asianomainen kohta kuuluu seuraavasti:

Henkilö, jolle on määrätty yli neljän vuoden urheilun toimintakielto, voi neljä vuotta toimintakiellostaan suoritettuaan osallistua paikallisiin urheilukilpailuihin sellaisissa lajeissa, joissa hän ei ole syyllistynyt dopingrikkomukseen, mutta vain, mikäli paikallinen urheilukilpailu ei ole sen tason kilpailu, että sen perusteella henkilö voisi suoraan tai epäsuorasti kilpailla kansallisessa mestaruuskilpailussa tai kansainvälisessä tapahtumassa (tai kerätä pisteitä näitä varten)

Edellä referoitu artiklan kohta asettaa liikkumavaran kansallisille antidopingmääräyksille ja kansainvälisten lajiliittojen määräyksille. Sen pohjalta on uuden antidopingsäännösten 26.4 §:ään kir-

jattu seuraava:

Henkilö, joka on määrätty yli neljän vuoden urheilun toimintakieltoon, voi neljän vuoden kuluttua osallistua Suomessa urheilutoimintaan sellaisissa lajeissa, joissa hän ei ole syyllistynyt dopingrikkomukseen. Osallistumisoikeutta ei kuitenkaan ole kansallisissa mestaruuskilpailuissa tai kansainvälisen lajiliiton kilpailuohjelmassa olevassa kansainvälisessä kilpailussa.

Antidopingsäännösten kohta on tyypistetty versio WADC:n artiklan kohdasta. Sisällön osalta niissä on kuitenkin merkittävä ero, jonka kanta vuus riippuu omaksuttavasta tulkinnasta. WADC:n teksti koskee vain osallistumista urheilukilpailuihin, ja otsikon perusteella se koskee vain urheilijoita. Kun kysymys on kuitenkin sanamuodon mukaan vain kilpailutoiminnasta, WADC:n tekstin voidaan katsoa koskevan myös urheilun tukihenkilöitä. Antidopingsäännöstö koskee sen sijaan selvästi kaikkia toimintakieltoon määrättyjä, ja se antaa neljän vuoden jälkeen mahdollisuuden osallistua ”uudessa lajissa” mihin tahansa toimintaan, siis myös esimerkiksi valmentajana toimimiseen. Kysymys näyttää kuitenkin olevan käänösongelmasta. Tarkoituksena ei ole ollut poiketa WADC:n määrittämisestä.

Yhteistä tekstien tulkinnassa näyttää olevan se, että oikeus harrastaa tiettyä toimintaa neljän vuoden kuluttua ”uudessa lajissa” perustuu automaatioon. Kysymys ei ole armahtamisesta, eikä mitään hakemusta tarvita. Sanamuotonsa mukaisesti se koskee myös elinikäiseen toimintakieltoon määrättyjä.

Edellä omaksutun tulkinnan perusteella urheilijan ja urheilun tukihenkilön kurinpitoseuraukset muuttuvat tuntuvasti siitä, mitä ne ovat edellä hahmotellun tulkinnan mukaan tätä nykyä. Tukihenkilö voisi neljän vuoden kuluttua vaihtaa lajia ja ryhtyä toimimaan uuden lajiliiton piirissä jopa elinkautisesta toimintakiellosta huolimatta. Akkreditointia maajoukkueeseen ei kuitenkaan olisi mahdollista saada arvokilpailuissa. Valmentajalle tämä merkitsisi tuntuva helpotusta, koska lajin vaihto ei ole valmentajalle läheskään niin vaikeaa kuin urheilijalle.

Olenainen kysymys on se, mikä sija varsinaisella armahtamisella on dopingin seuraamusjärjestelmässä huomioon ottaen WADC:n 10 artiklan ja antidopingsäännösten 26 §:n määräykset. Armahtamisestahan ei ole olemassa mitään määräyksiä kummassakaan säännöstössä. Tätä on pidettävä puutteena, koska armahtamismahdolli-

suus vaikuttaa kuitenkin pinnan alla ankarien seuraamusten osalta. Armahtamismahdollisuus on ollut tulkinnanvaraista tähänastisten sääntöjen perusteella. Ongelmat eivät ole poistumassa uuden säännösten myötä. Määräyksiä ei ole siitä, käykö armahtaminen päinsä, ja jos käy, kenellä on tähän toimivalta.

Kun urheilun lajiliitto käyttää kurinpitovaltaa muissa kuin dopingia koskevissa asioissa, se voi armahtaa urheilijan tai urheilun tukihenkilön milloin tahansa, mikäli sen omista säännöistä ei muuta johdu. Dopingista johtuvan toimintakiellon osalta on WADC:n voimaantultua yhä toisin. Kansainväliset lajiliitot ovat velvollisia määräämään WADC:n osoittamat vähimmäisrangaistukset, ja kansalliset lajiliitot ovat lisäksi velvollisia noudattamaan kansallisia antidopingsäännöstöjä, mikäli ne ovat niihin sitoutuneet.

Jos asianomaista tapausta koskeva vähimmäisseuraamus on määrätty, esitetyn perusteella voitaisiin vapauttaa jäljellä olevasta toimintakiellon osasta. Kun normaalitapauksissa seuraamus on kuitenkin kiinteä eli samanaikaisesti sekä minimi että maksimi, armahtamiselle ei näytä jäävän näissä tapauksissa sijaa. Oma asetelmansa syntyy sen sijaan niistä tapauksista, joissa voidaan määrätä normaalseuraamusta olennaisesti lievempi seuraamus. Jälkikäteen ei ole kuitenkaan mahdollista tulla dopingtapauksen puntaroinnissa alkuperäistä lievempään arvioon ja päätyä sen perusteella siihen, että asianomainen onkin kärsinyt sen vähimmäisrangaistuksen, joka olisi hänelle kuulunut. Tämä olisi mahdollista tavanomaisessa kurinpidossa mutta ei sitoumusten vuoksi dopingtapauksissa. Siitä johtuvaan kurinpitoon liittyy piirteitä, joille voidaan hakea analogiaa prosessuaalisista opeista tuomion lainvoimasta.

Jatkossa nähdään, pyritäänkö WADC:n määräyksiä tulkitsemaan kansainvälisissä lajiliitoissa niin, että jonkinasteinen armahtaminen olisi mahdollista. Suomalaisen juridisen tulkinnan oppien mukaan armahtaminen ei näytä mahdolliselta, mutta muualla käytäntö voi muodostua vapaammaksi, ja sallituksi katsotaan se, mitä ei ole nimenomaisesti kielletty.²² Tämä heijastuisi kansainvälistä yhdenmukaisuutta koskevien pyrkimysten vuoksi myös suomalaiseen oikeuteen.

6. UUDEN ANTIDOPINGSÄÄNNÖSTÖN VOIMAANTULO

Legaliteettiperiaatteeseen kuuluu taannehtivan rikoslain kieltö. Myös sopimusoikeudessa pätee sama sääntö. Siksi on perusteltua, että uudet dopingsäännöt tulevat voimaan vasta erikseen ilmoitettavana voimaantulopäivänä vailla taannehtivaa vaikutusta. Ennen voimaantuloa tapah-tuneisiin tekoihin sovelletaan aikaisempaa normistoa. Voimaantulovaiheessa on kohta kohdalta selvitettävä, mikä on missäkin tapauksessa sovellettava normisto. Tämä koskee niin WADC:a, Suomen antidopingsäännöstöä kuin kansainvälisen lajiliiton säännöstöäkin.

Oma kysymyksensä on, voidaanko WADC:n ja Suomen uuden antidopingsäännösten voimaan tuleminen myötä sallia kilpailu- tai toimitsijakieltoon asetettujen toimiminen muussa lajissa neljän vuoden kestäneen kurinpitoseuraamuksen suorittamisen jälkeen. Tämä tarkoittaisi mm. sitä, että elinkäiseen toimitsijakieltoon ennen vuotta 2004 määrätty valmentajat voisivat toimia muussa kuin siinä lajissa, joissa heidät on dopingiin sekaantumisen vuoksi määrätty toimitsijakieltoon, kun toimitsijakielto on ollut voimassa neljä vuotta.

Esitetty mahdollisuus merkitsisi siirtymätilanteessa lievemmän lain soveltamista kurinpitoseuraamuksella sanktioituun tekoon. Ongelmallista asiassa on se, että WADC:iin ei sisälly tällaista tilannetta koskevaa siirtymämääräystä. Se on sikäli ymmärrettävää, että WADC on kokonaan uusi normisto.

Suomen antidopingsäännöstöönkään ei sisälly määräystä kyseisen siirtymätilanteen varalta. Kun siirtymämääräyksiä ei ole muutenkaan, ei tämän johdosta voida tehdä sellaista päätelmää, ettei tämäntyyppisen määräyksen laatiminen olisi lainkaan mahdollista. Sen sisällyttämistä antidopingsäännöstöön voidaan puoltaa myös perusoikeusmyönteisyydestä nousevin argumentein: kurinpitoseuraamus tulee PL 18 §:n kannalta hyväksyttävämmäksi, jos se ei ole elinikäinen.

Ajateltavissa on sekin, että antidopingtoimikunta tekisi linjaavan ratkaisun antidopingsäännösten taannehtivasta soveltamisesta lievemmän lain periaatteen pohjalta. Tämä ei olisi yhtä selkeätä kuin asiaa koskevan määräyksen sisällyttäminen antidopingsäännöstöön mutta ajaisi kuitenkin saman asian. Jatkossa nähdään, miten asiassa menetellään.

¹ Ks. Kurinpitoseuraamuksista yleisesti ja erityisesti urheilussa Risto Riitesuo, *Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä* (2001) s. 252 ss. ja 306–307.

² Ks. esim. Lauri Tarasti, *Legal Solutions in International Doping Cases* (2000) s. 69 ss.

³ Henkilökohtaista koskemattomuutta koskevalla PL 7 §:llä on myös horisontaalivaikutus. Siksi se voi ulottua myös urheilun kurinpitojärjestelmään. Urheilun toimintakielto ei kuulu PL 7 §:n ydinalueeseen, asianomaistahan ei suljeta rangaistuslaitokseen, mutta lainkohdasta ilmenevät arvot on kuitenkin otettava huomioon sen sisällön ääriarvoja hahmotettaessa. Ks. taustakysymyksistä Matti Pellonpää, *Henkilökohtainen koskemattomuus (PL 7 §)* teoksessa Pekka Hallberg – Heikki Karapuu – Martin Scheinin – Kaarlo Tuori – Veli-Pekka Viljanen, *Perusoikeudet* (1999) s. 263–265 ja 279–282.

⁴ Ks. esim. Dan Frände, *Den straffrättsliga legalitetsprincipen* (1989) s. 229–235 ja sen johdosta Hannu Tapani Klami, *LM* 1989 s. 406–409.

⁵ Ks. epämääräisyyskiellosta, joka kohdistuu rikosoikeudessa lähinnä lainsäätäjään, Dan Frände, *Den straffrättsliga legalitetsprincipen* (1989) s. 238 ss.

⁶ Ks. esim. Mika Hemmo, *Sopimusoikeus II* (1997) s. 78–81.

⁷ Ks. Mika Hemmo, *Sopimusoikeus II* (1997) s. 36 ss.

⁸ Ks. Risto Riitesuo, *Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä* (2001) s. 274–275.

⁹ FIS:n akkreditoitintikiellon sisältö tuli esiin talvella 2003 Val di Fiemmen MM-kisojen yhteydessä, kun keskusteltiin Kari-Pekka Kyrön roolista Suomen joukkueen tiedotuksessa.

¹⁰ Ks. Risto Riitesuo, *Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä* (2001) s. 284–285 ja SLU:n Valmentajien työsuhdetyöryhmän mietintö s. 20–23.

¹¹ Ks. esim. Heikki Halila – Lauri Tarasti, *Yhdistysoikeus* (1996) s. 379 ja Risto Riitesuo, *Yhdistyksen kokousmenettely* (1990) s. 113.

¹² Ks. Valmentajien työsuhdetyöryhmän mietintö s. 28.

¹³ Kilpailukiellon ja valmentautumisen suhteesta on kirjoitettu vähän. Ks. kuitenkin Ruotsissa olevista määräyksistä Krister Malmsten, *Idrottens bestraffningsregler med förklaringar*, 4. upplagan (2002) s. 69.

¹⁴ Ks. ratkaisun sisältöä Lauri Tarasti, *Legal Solutions in International Doping Cases* (2000) s. 129–131 ja sen johdosta esim. Mario Krogmann, *Grundrechte im Sport* (1998) s. 108.

¹⁵ Ks. epäurheilijamaisuuden käsitteisällöstä esim. Krister Malmsten, *Idrottens bestraffningsregler med kommentarer*, 4. upplagan (2002) s. 38–40.

¹⁶ Ks. esim. Heikki Halila, *Piirteitä Lahden MM-hiihtojen doping-skandaalin oikeudellisista ulottuvuuksista*, *DL* 2001 s. 834.

¹⁷ Ks. esim. T.M. Kivimäki – Matti Ylöstalo, *Suomen siviilioikeuden oppikirja. Yleinen osa*, 3. painos (1973) s. 418.

¹⁸ Ks. Risto Riitesuo, *Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä* (2001) s. 392–394.

¹⁹ Ks. ongelmanasettelusta Heikki Halila, *Toimivaltajako yhdistyksissä* (1993) s. 557 ja 679.

²⁰ Elinikäisestä kilpailukiellosta on voitu armahtaa pitkänkin ajan jälkeen. Niinpä ruotsalainen maailmanennätysjuoksija Arne Andersson asetettiin vuonna 1946 elinikäiseen kilpailukieltoon rahapalkkioiden vuoksi, ja hänet vapautettiin vuonna 1991. Ks. Krister Malmsten, *Idrottens bestraffningsregler med förklaringar*, 4. upplagan (2002) s. 129. Tällaisessa toimenpiteessä on rehabilitoinnin piirteitä.

²¹ Urheilun tukihenkilön armahtamista on käsitelty vain niukasti oikeuskirjallisuudessa. Lähinnä voidaan viitata SLU:n Valmentajien työsuhdetyöryhmän mietintöön (s. 25).

²² Oma kysymyksensä on, voiko urheilun oikeuskysymyksistä muotoutua *lex mercatoria*an verrattavaa *lex sportiva*aa. Ks. siitä esim. Simon Gardiner, *Sport Law*, 2. Edition (2001) s. 319. Tästä voi olla vielä ennenaikaista puhua.

MÄÄRÄAIKAISEN PELAAJASOPIMUKSEN EDELITYKSET TYÖSOPIMUSLAIN MUKAAN

Sopimukset jaetaan niiden sisällön perusteella yleisesti kerta- ja kesto sopimukseen. Kestosopimuksella tarkoitetaan sopimussuhdetta, jossa osapuolten välillä tehdään tietyn ajanjakson (sopimuskauden) kuluessa suorituksia jatkuvasti tai toistuvasti, kun kertosopimuksen kohteena ovat jotkin yksittäiset toisiinsa vaihdettavat suoritukset, joiden tultua täytetyksi sopimussuhde yleensä päättyy. Kestosopimukset voidaan edelleen jaotella kestoajaltaan ennalta määrättyihin määräaikaisiin sopimukseen ja toistaiseksi voimassa oleviin eli kestoajaltaan määräämättömiin sopimukseen. Näiden perusvaihtoehtojen väliin sijoittuu irtisanomisenvarainen määräaikainen sopimus, joka on ennalta sovitun sopimuskauden kestäessä irtisanottavissa kuin toistaiseksi voimassa oleva sopimus. Joukkueurheilun pelaajasopimusta voidaan luonnehtia vakioehtoiseksi kesto sopimukseksi, jossa urheilija sitoutuu tiettyä vastasuoritusta¹ vastaan luovuttamaan määrääjäksi sopimus kumppaninsa käytettäväksi peli- ja harjoituspanoksensa sekä muita urheilutoiminnan harjoittamiseen liittyviä suorituksia kuten nimensä, kuvansa ja äänensä käyttöoikeuden.

Yksityisoikeuden alalla vallitsevan yleisen sopimusvapauden periaatteen mukaisesti jokaisella on lähtökohtaisesti oikeus päättää vapaasti sopimussuhteeseen ryhtymisestä ja sopimus kumppanista sekä sopimusten sisällöstä ja muodosta. Sopimuksen kestoajan osalta tämä tarkoittaa, että sopimusosapuolet voivat päättää vapaasti keskenään haluavatko he tehdä toistaiseksi voimassa olevan vai määräaikaisen sopimuksen sekä siitä, kuinka pitkäksi aikaa he haluavat sitoutua sopimukseen. Siitä huolimatta, että sopimusvapauden periaatetta noudatetaan myös työlainsäädännön soveltamisalalla, sitä on työsuhteissa joiltain osin rajoitettu toisen, yleensä heikomman sopijapuolen eli työntekijän suojaksi mm. sopimuksen kestoajan osalta. Työsopimuslaki (TSL) lähtee siitä, että tois-

taiseksi voimassa oleva työ sopimus on työsuhteen normaalitapaus ja määräaikainen sopimus poikkeus, jonka tekeminen työnantajan aloitteesta vaatii tuekseen erityisen perusteen eli TSL 1 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustellun syyn. Jos työ sopimus on tehty työnantajan aloitteesta määräaikaisena ilman perusteltua syytä, sopimusta pidetään toistaiseksi voimassa olevana.

Joukkueurheilussa lähtökohta on edellä sanottuun nähden päinvastainen. Pelaajasopimukset ovat käytännössä poikkeuksetta määräaikaisia, jolloin joukkueurheilun vallitseva palvelussuhdetyyppi on TSL:sta poiketen määräaikainen työsuhde. Koska TSL 1:3.2:n säännös on pakottavaa oikeutta, josta ei voida tehokkaasti poiketa työntekijän vahingoksi sopimus- tai työmarkkinaosapuolten välisellä sopimuksella, määräaikaisuudelle on työsuhteen tunnusmerkistön täyttävissä pelaajasopimussuhteissa voitava esittää TSL:n mukainen peruste.

Tarkastelen seuraavassa, mitä TSL 1:3.2:ssa mainitulla perustellulla syyllä tarkoitetaan ja kuinka pelaajasopimusten määräaikaisuus on sen mukaisesti perusteltavissa. Tarkastelun kohteena ovat näin ollen pelkästään työsuhteen tunnusmerkistön täyttävät pelaajasopimussuhteet, koska amatööriurheilijoiden² sopimukseen TSL:a ei sovelleta eikä pelaajasopimuksen määräaikaisuus tästä syystä edellytä näiden osalta erityisiä perusteluja. Määräaikaisuuden taustalla voitaneen kuitenkin myös näissä tapauksissa katsoa vaikuttavan osin samat joukkueurheilun luonteeseen liittyvät syyt kuin ammattilaisurheilussa.

Määräaikaisten työ sopimusten käyttämistä on rajoitettu toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin liittyvän työntekijöiden irtisanomissuojan takia, jota määräaikaisissa työsuhteissa ei ole. Tämän mukaisesti toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen päättäminen työnantajan toimesta edellyttää, että työnantaja voi vedota TSL 7 luvus-

sa säädettyyn irtisanomisperusteeseen, kun määräaikaista työsuhteita ei sen sijaan pääsääntöisesti tarvitse eikä voida lakkauttaa irtisanomalla,³ vaan ne päättyvät normaalisti TSL 6:1.1:n mukaisesti sovitun määräajan kuluttua, sovitun työn valmistuessa tai jonkin ennalta sovitun tapahtuman toteutuessa suoraan ilman irtisanomista. Tästä johtuen, jotta irtisanomissuoja ei jäisi käytännössä merkityksettömäksi, määräaikaisten sopimusten käyttämistä on rajoitettu työntekijöiden suojaksi.

Sääntelyn tarkoituksena on irtisanomissuojan kiertämisen estäminen eikä määräaikaisten sopimusten käyttämisen rajoittaminen sinänsä. Tavoite ilmenee yhtäältä siitä, että määräaikaisten sopimuksen edellytyksenä oleva perustellun syyn vaatimus koskee vain työnantajan aloitteesta tapahtuvaa määräaikaista sopimista ja toisaalta siitä, että määräaikaisten sopimuksen tekemistä pidetään rajoituksista huolimatta sallittuna aina, kun sille voidaan esittää asiallinen peruste.⁴ Lain esitöissä tämä on ilmaistu siten, että määräaikaista työsuhteesta pidetään sallittuna, kun työnantajalla ei ole pysyvää työvoiman tarvetta tai kun käytännön työelämän tarpeet sitä edellyttävät.⁵

Voimassa olevassa TSL:ssä ei ole yksilöity, mitä perustellulla syyllä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Aikaisemman 1.6.2001 kumotun TSL:n 2 §:ssä sen sijaan määräaikaisuuden edellytyksinä oli mainittu esimerkinomaisesti työn luonne, sijaisuus, harjoittelu ja muut näihin rinnastettavat seikat sekä muut työnantajan toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvät perustellut syyt. Koska lakimuutoksella ei tavoiteltu muutosta säännöksen asiiasältöön vaan pelkästään lakitekstiin, jota muutettiin paremmin sääntelyn tavoitteita ilmentävään muotoon, kumottua TSL:n 2 §:n säännöstä,⁶ sen voimassa ollessa syntynyttä oikeuskäytäntöä, esitöitä ja muuta oikeuslähdeaineistoa voidaan käyttää tulkinnan apuna määrittäessä perustellun syyn vaatimuksen sisältöä.

Pelaajasopimuksen määräaikaisuuden perusteena voi yksittäistapauksessa olla sijaisuus tai harjoittelu. On mahdollista, että pelaaja on palkattu joukkueeseen toisen esimerkiksi loukkaantuneen tai pitkässä pelikiellossa olevan pelaajan korvaajaksi siten, että sopimuksen kesto on sidottu sijaistettavan paluuseen tai että uraansa aloittelevalle pelaajalle on tahdottu seuran toimesta tarjota mahdollisuus kehittyä täysammattilaiseksi esimerkiksi seuran ylläpitämässä lupaaville urheilijoille tarkoitettussa joukkueessa. Tällaisessa ta-

pauksessa urheiluseuralla on selkeästi perusteltu syy määräaikaisten työsuhteiden tekemiseen, kun sillä ei ole pysyvää työvoiman tarvetta. Sijaisuudella tai harjoittelulla ei kuitenkaan voida perustella pelaajasopimusten määräaikaaisuutta tämän yleisemmin, vaan syy sille, miksi pelaajasopimukset ovat määräaikaista myös muissa tapauksissa on pyrittävä löytämään muualta.

Oikeuskirjallisuudessa pelaajasopimusten määräaikaaisuutta on perusteltu erityisesti joukkueurheilun luonteella ja muilla työnantajan toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvillä syillä.⁷ TSL:n esitöissä työn luonteesta johtuvana määräaikaaisuutta edellyttävänä perusteltuna syyinä on pidetty työn kausiluonteisuutta sekä sellaisesta määrätystä työstä sopimista, jota työnantaja ei teetä jatkuvasti.⁸

Työtä on pidetty kausiluonteisena, jos sitä tehdään toistuvasti ainoastaan tietyssä ajassa vuodesta enintään yhdeksästä kymmeneen kuukautta tai, jos työn määrä olennaisesti lisääntyy etukäteen tiedossa olevina ajanjaksoina.⁹ Ammattimaista joukkueurheilulajin harjoittamista ei kuitenkaan voitane pitää kausiluonteisena työnä¹⁰ siitä huolimatta, että kilpailutoiminta on jaettu lajista riippuen pääsääntöisesti noin viidestä kuuteen kuukautta kestäviin pelikausiin.¹¹ Joukkueurheilijoiden työskentely ei nimittäin rajoitu pelkästään pelikausien aikaan, vaan näiden työ kattaa pelaamisen ohella myös harjoittelun, joka aloitetaan seuraavaa kautta varten yleensä jo hyvin pian edellisen kauden päätyttyä. Esimerkiksi jääkiekon SM-Liigaan osallistuvat seurat aloittavat syyskuussa alkavaa sarjaa varten harjoittelun pääsääntöisesti jo toukokuussa, kun edellinen kausi on joukkueesta riippuen päättynyt maalisi- tai huhtikuussa. Koska joukkueurheilijat näin ollen työskentelevät vuosittain säännöllisesti noin 10–11 kuukautta, heidän työtään ei pääsääntöisesti voitane pitää kausiluonteisena.

Pelaajasopimusten määräaikaaisuutta ei voitane perustella myöskään sillä, että niiden kohteena on vain jonkin tietyn kestoltaan rajoitetun työn suorittaminen, koska pelaajan työsuhteen kesto on yleensä (maajoukkue-turnauksia ehkä lukuun ottamatta) sidottu aikaan eikä määrätyn työkokonaisuuden suorittamiseen siten, että työsuhte päättyisi tämän tehtävän tultua loppuun saatetuksi. Siinäkin tapauksessa, että pelaajasopimusten kohteena tosiasiallisesti olisi jonkin määrätyn työn suorittaminen, sopimusten määräaikaaisuutta ei ainakaan kansallisten mestaruus- yms.

sarjojen osalta todennäköisesti voitaisi perustella tähän vedoten, koska sopimuksen kohteena olevalta työltä edellytetään tässä yhteydessä lisäksi sitä, ettei työnantaja teetä sitä jatkuvasti. Poikkeuksen tähän voisivat seurajoukkueiden osalta muodostaa lähinnä sellaiset kilpailut, joihin seura osallistuu vain poikkeuksellisesti.

Kirjallisuudessa pelaajasopimusten määräaikaisuutta on työn luonteeseen vedoten perusteltu mm. joukkueurheilun kilpailullisella luonteella, jonka on katsottu edellyttävän urheilijoilta maksimaalisen suoritustason jatkuvaa ylläpitämistä. Määräaikaisia pelaajasopimuksia on tältä kannalta pidetty perusteltuina, koska niihin on katsottu liittyvän urheilijan suoritustason muutosta vastaavasti yhtäältä mahdollisuus ansiotason nostamiseen ja toisaalta ansiotason alenemisen uhka, minkä on puolestaan katsottu kannustavan pelaajia pyrkimään mahdollisimman korkeaan urheilulliseen suoritustasoon.¹² Tähän liittyen määräaikaisuutta on perusteltu myös huippu-urheilijoiden poikkeuksellisella selvästi ennen yleistä eläkeikää päättyvällä urakaarella. Määräaikaisten sopimusten käyttämistä on tältä kannalta pidetty perusteltuna, koska se mahdollistaa sellaisten pelaajien "luonnollisen poistuman", jotka eivät ikänsä vuoksi enää kykene saavuttamaan riittävää fyysistä suoritustasoa.¹³

Siitä huolimatta, että huippu-urheilun tason turvaaminen on tärkeää kilpailujen kiinnostavuuden ja sitä kautta urheiluseurojen taloudellisten toimintaedellytysten säilyttämiseksi,¹⁴ suhtaudun edellä esitettyyn urheilijoiden suoritustason turvaamiseen tukeutuvaan perusteluun varauksellisesti, koska pelaajan urheilullisen suoritustason muutokseen liittyvät ansiotasoon kohdistuvat vaikutukset eivät mielestäni ole tunnusomaisia yksinomaan määräaikaisille pelaajasopimuksille. Perustelen kantaani toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin liittyvällä työntekijän vapaalla irtisanomisoikeudella, jonka mukaisesti työntekijä voi halutessaan irtisanoa työnsopimuksensa ilman erityisiä perusteluja. Kun toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen tehneet ammattilaispelaajat voisivat tästä johtuen paremman tarjouksen saadessaan pyrkiä nostamaan ansiotasoaan seuraa vaihtamalla tai pelkästään irtisanoutumisella uhkaamalla, heillä olisi myös toistaiseksi voimassa olevassa pelaajasopimussuhteessa taloudellinen intressi pyrkiä mahdollisimman korkeaan urheilulliseen suoritustasoon.¹⁵ Tämän lisäksi pelaajien suoritustaso olisi mahdollista pyrkiä säilyttämään

käyttämällä toistaiseksi voimassa olevissa pelaajasopimussuhteissa nykyisinkin yleisiä pelaajan ja joukkueen urheilulliseen menestykseen sekä pelaavaan kokoonpanoon kuulumiseen sidottuja bonuksia. Tällä voitaisiin saavuttaa sama pelaajan ansiotasoon ja sitä kautta pelisuoritukseen kohdistuva vaikutus kuin mikä edellä on liitetty pelaajasopimuksen määräaikaisuuteen.

Kuten edellä on jo todettu, määräaikaisten sopimusten käyttämistä ei ole tarkoitettu rajoittaa niissä tapauksissa, joissa käytännön työelämän vaatimusten on katsottu edellyttävän määräaikaisuutta. Korkeimman oikeuden ratkaisussa tämä on ilmennyt mm. siten, että määräaikaisuuden perustetta arvioitaessa on kiinnitetty huomiota alan erityispiirteisiin¹⁶ sekä alalla vakiintuneeseen käytäntöön, jonka on yhdessä muiden syiden kuten tehtävän työn erityispiirteiden kanssa katsottu puoltavan työnsopimuksen määräaikaisuutta¹⁷.

Kun toistaiseksi voimassa olevia pelaajasopimuksia ei tiettävästi käytetä lainkaan, joukkueurheilun parissa on kiistatta vakiintunut käytäntö, jonka mukaisesti pelaajasopimukset ovat määräaikaisia. Tämän lisäksi huipputaso joukkueurheiluun voidaan siitä huolimatta, että se on kaupallistumisensa myötä muuttunut aatteellisesta toiminnasta viihdeteollisuuden osaksi,¹⁸ katsoa liittyvän myös tiettyjä sille luonteenomaisia määräaikaisten sopimusten käyttämistä edellyttäviä erityispiirteitä, jotka erottavat sen muusta elinkeinotoiminnasta.

Ammattimainen joukkueurheilu eroaa muusta elinkeinotoiminnasta ensinnäkin päämääriensä osalta. Kun elinkeinotoiminnassa yleensä päämäärät ovat puhtaasti taloudellisia, joukkueurheilulle kuten muullekin kilpaurheilulle on tämän ohella luonteenomaista urheilullisen menestyksen tavoittelu. Tämän lisäksi, koska urheilun kilpailutoiminnan harjoittaminen ei ole mahdollista ilman vastustajia ja koska lajin kiinnostavuuden ja seurojen taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen edellyttää kilpailun mahdollisimman korkean tason ohella tietyn yllätyksellisyyden säilyttämistä, joukkueurheilu eroaa muusta elinkeinonharjoittamisesta myös siinä suhteessa, että urheiluseurat ovat paitsi toistensa kilpailijoita myös olennaisesti riippuvaisia toisistaan. Tästä syystä urheilutoiminnan harjoittajien intressissä ei ole pyrkiä syrjäyttämään kilpailijoita markkinoilta, vaan riittävän ja mahdollisimman tasavälikisen osanottajien välisen kilpailun säilyttäminen.¹⁹

Joukkueurheilulle ja yleisemmin urheilulle luonteenomaisena erityispiirteenä voitaneen pitää myös osanottajien välisen paremmuuden määräytymistä urheilullisin perustein. Jos kilpailun lopputulos määräytyy pääasiassa muiden seikkojen kuin urheilullisten meriittien, esimerkiksi osanottajien käytettävissä olevien taloudellisten resursien tai sopimuksen perusteella, kysymys on jostakin muusta kuin urheilusta. Ammattimaisen joukkueurheilun urheilullisen perusluonteen, tulosten ennalta-arvaamattomuuden ja kiinnostavuuden säilyttäminen edellyttää, että sarjasijoitukset määräytyvät ensisijaisesti sen perusteella kuinka kukin seura on onnistunut joukkueen kokoamisessa, valmentamisessa ja peluuttamisessa eikä osanottajien käytettävissä olevien taloudellisten resursien perusteella.

Edellä sanottuun tukeutuen perustelen pelaajasopimusten määräaikaisuutta joukkueurheilun käytännön työelämän tarpeilla, jotka edellyttävät seuraavassa tarkemmin esitettävällä tavalla joukkueurheilun erityisen luonteen ja yleisen kiinnostavuuden sekä niihin liittyvien joukkueurheilun taloudellisten toimintaedellytysten turvaamista. Näiden päämäärien saavuttaminen puolestaan edellyttää ehkä hieman ristiriitaisestikin yhtäältä pelaajien vaihtuvuutta ja toisaalta joukkueiden kokoonpanojen tietynasteista pysyvyyttä.

Kuten sanottua, tiettyjen urheilullisten päämäärien tavoittelu on kilpaurheilulle luonteenomainen piirre. Joukkueurheilussa sarjaan osallistuvan joukkueen rakentaminen on keskeisessä asemassa näihin päämääriin pyrittäessä, koska seuran menestyksen kannalta voitaneen olettaa olevan olennaista, että joukkueessa pelaavat parhaat ja joukkueen pelityyliin ja tavoitteiden kannalta sopivimmat kulloinkin saatavissa olevat pelaajat. Tämän lisäksi joukkueen rakentamisen onnistumista voitaneen pitää tärkeänä myös yleisön kiinnostuksen kannalta. Jos pelaajasopimukset olisivat toistaiseksi voimassa olevia, pelaajien vaihtaminen ja seurojen mahdollisuus parhaan mahdollisen joukkueen rakentamiseen olisi toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin liittyvän irtisanomissuojan takia olennaisesti rajoitetumpaa kuin siinä tapauksessa, että pelaajasopimukset olisivat määräaikaisia. Tämä puolestaan olisi omiaan muuttamaan joukkueurheilun kilpailullista luonnetta, kaventaisi uusien pelaajien mahdollisuuksia päästä lajin kilpailutoiminnan pariin²⁰ ja johtaisi todennäköisesti lopulta sarjan urheilullisen tason ja siihen kohdistuvan kiinnostuksen alenemiseen. Tästä syystä pelaajasopimus-

ten määräaikaisuuden voidaan mielestäni perustellusti sanoa olevan niin seurojen, pelaajien kuin myös yleisön intressissä²¹ ja joukkueurheilun käytännön työelämän tarpeiden edellyttämää.

Koska määräaikaiset työ sopimukset eivät ole lähtökohtaisesti irtisanottavissa sopimuskauden kestäessä²² eivätkä pelaajat toisaalta lajiliittojen kilpailusääntöjen mukaan voi saada edustus oikeutta uudessa seurassaan, jos nämä ovat rikkooneet tai jättäneet täyttämättä sopimusvelvoitteitaan edellistä seuraansa kohtaan, pelaajat ovat käytännössä sidottuja kulloiseenkin seuraansa koko sopimuksen kestoajaksi ellei seura anna suostumustaan siirtoon²³. Määräaikaiset sopimukset tarjoavat näin ollen ns. pienille ja kasvattajaseuroille mahdollisuuden jossain määrin suojautua suurseurojen pelaajavärväykseltä, mikä on omiaan tasapainottamaan seurojen välisiä urheilullisia tasoeroja. Käytännössä pelaajan kulloisenkin seuran suostumuksen saaminen edellyttää sitä, että kesken sopimuskauden pelaajan hankkiva seura maksaa lähtöseuralle korvauksen pelaajasopimuksesta. Tämä puolestaan tasapainottaa seurojen keskinäisiä taloudellisia suhteita samalla, kun se rajoittaa yhdessä siirtomääräaikojen kanssa kilpailukauden aikaisia joukkueiden kokoonpanomuutoksia²⁴, mitä voidaan pitää tarpeellisena ammatillisurheilun urheilullisen luonteen säilyttämiseksi. Määräaikaisilla sopimuksilla voidaan näin jossain määrin rajoittaa seurojen käytettävissä olevien taloudellisten resurssien vaikutusta kilpailutoimintaan sekä edistää kilpailutoiminnan uskottavuuden säilyttämistä²⁵.

Edellä sanotun mukaisesti määräaikaisten pelaajasopimusten käyttämistä ei ehkä niinkään voida pitää perusteltuna joukkueurheilijoiden tekemän työn luonteen kuin itse joukkueurheilun luonteen ja siitä johtuvien joukkueurheilun käytännön työelämän tarpeiden perusteella. Pelaajasopimuksia ei tehdä määräaikaisina pelaajien irtisanomissuojan kiertämiseksi, vaan siksi, etteivät toistaiseksi voimassa olevat pelaajasopimukset yksinkertaisesti sovellu joukkueurheilun toiminnan omalajisuudesta johtuen. Pelaajasopimusten määräaikaisuudelle voidaan näin ollen katsoa olevan TSL 1:3.2:n tarkoittama perusteltu syy siitä huolimatta, että urheiluseuroilla työnantajina pääsääntöisesti on jatkuva työvoiman tarve.

¹ Vastasuorituksella tarkoitetaan tässä myös sellaisia suorituksia, jotka eivät määränsä osalta täytä TSL 1 luvun 1 §:n vastikkeellisuustunnusmerkkiä. Pelaajasopimusta voidaan näin ollen pitää urheilijan kannalta vastikkeellisena myös silloin, kun sopijakumppanin vastasuoritus kattaa vain urheilemisesta aiheutuvat kustannukset, jotka urheilija muutoin joutuisi itse suorittamaan.

² Amatööreillä tarkoitetaan tässä muita kuin TSL 1 luvun 1 §:n työsuhteen tunnusmerkistön täyttävissä pelaajasopimussuhteissa olevia urheilijoita.

³ Määräaikainen työsuhteinen ei ole sopimuskauden kestäessä lainkaan irtisanottavissa paitsi niissä tapauksissa, joissa sopimukseen on erikseen liitetty irtisanomislauseke.

⁴ HE 205/1983, s. 26 ja HE 157/2000, s. 60.

⁵ Ibid.

⁶ HE 157/2000, s. 60.

⁷ Huttunen, Mikko: Joukkueurheilu ja työlainsäädäntö. Tutkimus ns. pelaajasopimussuhteen ja työlainsäädännön välisestä jännitteestä. *Lisensiaattityö, Helsingin yliopisto, yksityisoikeuden laitos* 31.7.1993, s. 98-101; Jalanko, Risto: Työn luonne määräaikaisen työsuhteen tekemisen edellytyksenä. *TYV* 1991, s. 44-45; Rauste, Olli: *Urheiluoikeus*. Helsinki 1997, s. 114 ja Tiitinen, Kari-Pekka – Kröger, Tarja: *Työsopimuslaki*. Helsinki 2003, s. 88.

⁸ HE 157/2000, s. 60; 1.6.2001 kumotun TSL:n osalta ks. HE 205/1983, s. 26.

⁹ HE 157/2000, s. 60.

¹⁰ Ks. tosin Jalanko 1991, s. 44.

¹¹ Päättynyt kausi 2002–2003 pelattiin jääkiekon SM-Liigassa ajalla 17.9.2002–6.4.2003 ja Mestiksessä 14.9.2002–6.4.2003. Käsipallossa päättynyt kausi pelattiin miesten pääsarjatason osalta 11.9.2002–12.4.2003 ja salibandyssä 20.9.2002–11.4.2003. Jalkapallon Veikkausliigassa meneillään oleva kausi pelataan 15.5.–26.10.2003 välisenä aikana.

¹² Rauste 1997, s. 114.

¹³ Ibid.

¹⁴ SLU:n palloilun huippuseurojen taloutta selvittävän työryhmän mietintö, s. 1, josta ilmenee, että huippuseurojen talous on noin 80 prosenttisesti riippuvainen pääsylipputuloista ja sponsorisopimuksista. Tämän perusteella urheilun tason säilyttäminen on tärkeää, koska tason lasku saattaisi johtaa maksavan yleisön ja sponsorien kiinnostuksen ja sitä kautta urheiluseurojen taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemiseen. Ks. tästä myös Euroopan komission pääosasto X:n neuvotteluasiakirja: *Urheilun eurooppalainen malli*, s. 10.

¹⁵ Vapaan irtisanomisoikeuden käytännön merkitystä saattaisi kuitenkin vähentää se, että urheilijan ja seuran välillä voitaisiin TSL 6:2.2:n mukaisesti sopia kuuden kuukauden irtisanomisajasta,

minkä lisäksi urheilijan mahdollisuutta seuran vaihtoon kaventavat lajiliittojen sääntöihin perustuvat siirtomääräajat, joiden ulkopuolella seuraa vaihtavat pelaajat eivät voi osallistua virallisiin oteluihin sillä kilpailukaudella, jota määräaika koskee. Pelaajasuhteiden rajoittaminen kilpailukieltosopimuksilla ei sen sijaan todennäköisesti tulisi kysymykseen. Ks. tästä Palmgren, Mika: *Joukkueurheilijan työoikeudellinen oikeusasema ja kansallinen siirtokorvausjärjestelmä*. *Lisensiaatin tutkimus*. Turun yliopisto. Syyskuu 1997, s. 276-277 sekä Rauste 1997, s. 364-365.

¹⁶ KKO 1985-II-146, jossa näyttelijän tekemää työsuhteesta pidettiin " - teatterialan työhön liittyvät, sen luonteesta johtuvat erityispiirteet huomioon ottaen - " irtisanomista edellyttävänä määräaikaisena työsuhteena.

¹⁷ KKO 1995:13 (Ään.).

¹⁸ Tiitinen, Kari-Pekka: *Urheilijan oikeussuhteista*. Kuvauksia ja mietteitä. *LM* 1998, s. 211.

¹⁹ Ks. julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen kohdat 218 ja 227 yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisussa C-415/93 *Bosman*, *Kok.* 1995, s. I-4921 ja *Kostiainen, Pasi: Jokerit – Suomalaisen jääkiekkoliiton tuhkimotarina*, s. 143-144.

²⁰ Toistaiseksi voimassa olevat pelaajasopimukset rajoittaisivat olennaisesti ikääntyneiden urheilijoiden poistumaa ja asettaisivat näin ollen esteitä uusien nuorten pelaajien työllistämiseksi.

²¹ Tiitinen – Kröger 2003, s. 88.

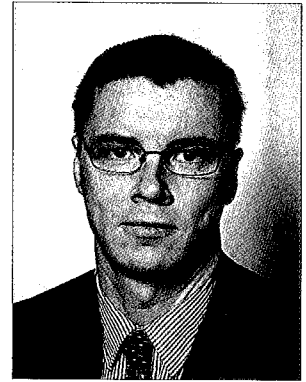
²² Poikkeuksen sanottuun muodostavat pelaajasopimuksissa olevat optioehdot, joiden mukaisesti osapuolet voivat tiettyyn ajankohtaan mennessä irtisanoa sopimuksen optiokauden tai -kausien osalta.

²³ Ks. myös Ferrari, Luca: *The "Anelka case": The new frontier in the liberalisation of the football market after Bosman is found in "The right to breach" the employment contract*. *Idrottsjuridisk skriftserie* Nr 4. *Artikelsamling* 1999, s. 56.

²⁴ Toisaalta on kuitenkin huomattava, että menestymismahdollisuutensa menettäneet seurat saattavat SLU:n edellä mainitun mietinnön sivulla 1 todetulla tavalla talouttaan tasapainottaakseen myydä parhaiden pelaajiensa sopimukset toisille seuroille, mikä luonnollisesti saattaa olla seurojen välistä pelaajaliikennettä lisäävä tekijä. Ks. tästä myös julkisasiamiehen lausunnon kohta 86 yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisemassa asiassa C-176/96 *Lehtonen*, *Kok.* 2000, s. I-2681.

²⁵ *Malmsten, Krister: Före och efter Bosman*. *Idrottsjuridisk skriftserie* Nr 1. *Artikelsamling* 1996, s. 46 ja Rauste 1997, s. 424, joissa joukkueurheilun uskottavuuden on todettu edellyttävän, etteivät joukkueiden keskinäiset voimasuhteet sarjakauden kestäessä olennaisesti muutu kokoonpanomuutoksista johtuen. Ks. asiassa *Lehtonen* annetun tuomion kohdat 54-55 ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen kohdat 55-62 ja 72.

URHEILUA KOSKEVIA OIKEUSTAPAUKSIA

Urheilu ja Oikeus -lehden numeroissa 1998 ja 2000 on julkaistu koosteet urheilua koskevista ylimpien tuomioistuinten ja joidenkin viranomaisten ratkaisuista.

Edellisen artikkelin julkaisemisen jälkeisenä kolmen vuoden aikana on annettu joitakin uusia urheilua koskevia ratkaisuja.

KORKEIMMAN OIKEUDEN TUOMIOITA

KKO 2001:72

Työsopimus – Liikkeen luovutus – Eläke

Liikkeen luovutuksensaaja ei ollut työsopimuslain 7 §:n 2 momentin nojalla vastuussa liikkeen luovuttajan työntekijälleen järjestämästä vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta. (Kysymys SVUL:n toimihenkilöiden eläkesäännön soveltuvuudesta SLU:n piirijärjestön palvelukseen siirtyneeseen työntekijään.)

KKO 2001:111

Yhdistys – Hallituksen jäsenen vastuu – Vahingonkorvaus

Yhdistyksen hallitus oli yhdistyksen varojen sijoitustarkoituksessa myöntänyt yksityishenkilölle lainan, joka oli määrältään vastannut yhdistyksen noin neljän vuoden jäsenmaksutuloja ja muodostanut suurimman osan yhdistyksen varallisuudesta. Lainan määrän jäätyä yhdistyksen vahingoksi yhdistys vaati hallituksen puheenjohtajalta vahingonkorvausta. Velaksiannosta päättämisen katsottiin yhdistyslain mukaan kuuluneen yhdistyksen kokoukselle. Hallituksen puheenjohtaja oli velvollinen korvaamaan vastoin yhdistyksen toimielinten päätösvallan jakoa koskevia säännöksiä tehdystä toimesta yhdistykselle aiheutuneen vahingon. (Kysymys judoseurasta.)

KKO 2002:38

Oikeustoimi – Oikeustoimen tulkinta

– Vahingonkorvaus

– Sopimussuhteeseen perustuva vastuu

– Syy-yhteys – Turvaamistoimi – Urheilu

Raviurheiluseuran kiellettyä yhtiön omistaman ravihevosen osallistumisen ravikilpailuihin, koska hevonen ei ollut täyttänyt kilpailusääntöjen edellytyksiä, käräjäoikeus oli yhtiön hakemuksesta antamassaan turvaamistoimipäätöksessä määrännyt, että seuran oli sakon uhalla sallittava hevosen osallistuminen kilpailuihin. Seura oli turvaamistoimipäätöksen johdosta luvannut yhtiölle, että hevonen sai juosta kilpailulähdössä, mutta sittemmin estänyt hevosen juoksemisen. Turvaamistoimipäätöksellä ei ollut ratkaistu kysymystä hevosen kilpailuoikeudesta. Kun seuran lupaus ei ollut merkinnyt sellaisen sopimuksen syntymistä, jonka nojalla hevosella olisi ollut kilpailusääntöjen mukainen kilpailuoikeus ja siten mahdollisuus palkintojen saamiseen, hylättiin yhtiön vaatimus saamatta jääneiden palkintorahojen korvaamisesta.

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖKSIÄ

KHO 498/2/00, 18.1.2002

Valtakunnallisen liikuntajärjestön valtionavustus

Opetusministeriö oli myöntänyt lajiliitolle valtionavustuksen haettua määrää pienempänä. Lajiliitto katsoi päätöksen loukkaavan yhdenvertaisuusperiaatetta suhteessa muihin valtionapua saaneisiin lajiliittoihin.

KHO:n mukaan lajiliitolla ei ole lakiin tai muuhunkaan säännökseen perustuvaa oikeutta saada hakemaansa avustusta täysimääräisenä. Opetusministeriön ei voitu katsoa käyttäneen harkinta-

valtaansa väärin. Ministeriön päätös ei loukannut lajiliiton yhdenvertaisuutta suhteessa muihin avustuksen hakijoihin. Ministeriö oli tehnyt päätöksensä sille kuuluvan toimivallan nojalla ja sen rajoissa. Lajiliiton valitus hylättiin.

KHO 2003:50

**Ennakkoperintä – Ennakkonpidätys – Palkka
– Matkakustannusten korvaus – Kilometrikorvaus
– Säännölliset harjoittelupaikat – Kotipelipaikka
– Urheilija**

Superpesis-sarjassa pesäpalloa pelaava seura oli maksanut kuudelle pelaajalle pelaajapalkkioita, joiden vuotuiset määrät olivat vaihdelleet vuosina 1995–1997 60 000 markasta 185 796 markkaan. Seura oli maksanut pelaajille myös asunnon ja säännöllisten harjoittelupaikkojen sekä kotipelipaikan välisistä matkoista matkakustannusten korvausta.

Kyseisiä pelaajia pidettiin päätoimisina pelaajina ja seuran säännöllisiä harjoittelupaikkoja ja kotiottelupaikkaa heidän varsinaisina työpaikkoinaan. Tämän vuoksi seura ei ollut voinut korvata heille asunnon ja mainittujen paikkojen välisten matkojen kustannuksia ennakkonpidätystä toimittamatta, vaan kysymys oli ennakkoperintälain (418/1959) 4 §:ssä ja ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitetusta palkasta. Verovuodet 1995–1997.

KILPAILUVIRASTON PÄÄTÖKSIÄ

Päätös 950/61/2001, 19.4.2002

Jääkiekon vuoden 2003 MM-kisojen pääsylippupakettien hinnoittelu ja yhdistelyperiaatteet

Kilpailuvirastoa oli pyydetty tutkimaan, käyttääkö Suomen Jääkiekkoliitto väärin määräävää markkina-asemaansa myymällä jääkiekon vuoden 2003 MM-kisojen pääsylippuja vain nk. lippupaketteina, antamatta kuluttajille mahdollisuutta hankkia yksittäisiä pääsylippuja ainoastaan haluamiinsa MM-otteluihin.

Kilpailuviraston mukaan jääkiekon MM-kisat muodostavat sellaisen urheilullisesti ja kaupallisesti ainutlaatuisen kokonaisuuden, että kisojen järjestelyä ja niihin oikeuttavien pääsylippujen myyntiä voidaan pitää kilpailuoikeudellisesti merkityksellisinä hyödykemarkkinoina.

Jääkiekon MM-kisojen järjestämisoikeudet omistaa Kansainvälinen jääkiekkoliitto IIHF, joka

myöntää kisat vuosittain eri maihin. Suomen Jääkiekkoliitolla on IIHF:n myöntämään yksinoikeuteen perustuva määräävä markkina-asema vuoden 2003 jääkiekon MM-kisatapahtumien järjestämisessä Suomessa.

Suomen Jääkiekkoliitto on kisojen ennakkomarkkinoinnissaan ilmoittanut, että kaikki kisojen pääsyliput myydään 2–6 ottelun paketteina. Liitto on kuitenkin 19.4.2002 vahvistanut Kilpailuvirastolle, että toisin kuin sen ennakkomarkkinoinnissa on ilmoitettu, pääsylippuja ei myydä ainoastaan lippupaketteina. Kilpailuviraston mukaan liitto on asiakkaita harhaanjohtavalla tavalla ilmoittelussaan todennut, että kaikki pääsyliput myydään paketteina, ja jättänyt ilmoittamatta yksittäisten lippujen myöhemmän saatavuuden. Liiton menettelyä on tältä osin todennäköisesti pidettävä määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä, kun se ei ole selkeästi kertonut asiakkaille sen tarjoamien tuotteiden ja niiden hinnoittelun määräytymisperusteita.

Liiton Kilpailuvirastolle antaman ilmoituksen mukaan yksittäisiä pääsylippuja tulee myyntiin kolme viikkoa ennen MM-kisojen alkamista kaikkiin sellaisiin otteluihin, joihin on jäänyt myymättömiä lippuja, kun niitä on ensin myyty paketteina. Liitto on ilmoittanut, että se ilmoittaa kuluttajille yksittäisten otteluiden lippujen hankintamahdollisuudesta kaikessa tulevassa pääsylippujen myyntiä koskevassa markkinoinnissaan. Kilpailuviraston mukaan edellä mainitut toimenpiteet riittävät poistamaan määräävän markkina-aseman väärinkäytön.

Muutoksen jälkeen liitto tarjoaa asiakkailleen kahden tyyppisiä pääsylipputuotteita. Kun asiakas hankkii pääsylippupaketin, hän varmistaa pääsylipun saamisen tiettyyn haluamaansa otteluun. Hankkiessaan lippupaketin asiakas mahdollisesti joutuu hankkimaan lippuja myös yhteen tai useampaan otteluun, jotka eivät ole hänen kannaltaan yhtä kiinnostavia. Mikäli asiakas taas ei ole halukas maksamaan sellaisista otteluista, jotka häntä eivät kiinnosta, hän voi jäädä odottamaan yksittäislippujen tuloa myyntiin, jolloin hän ei kuitenkaan voi varmistua pääsylipun saamisesta juuri tuohon otteluun.

Kilpailuviraston mukaan liiton tarjoamia vaihtoehtoja hankkia pääsylippuja ei voida pitää kilpailunrajoituslain kannalta ilmeisen kohtuuttomina. Kilpailuvirasto ei katsonut aiheelliseksi ryhtyä tapauksessa enempään toimenpiteisiin sen jälkeen, kun Suomen Jääkiekkoliitto oli ilmoittanut

muuttavansa pääsylippujen myyntiä koskevaa markkinointiaan.

Päätös 624/61/2000, 27.2.2003

Raviohjastajien hintayhteistyö lainaohjastuksen ajopalkkioiden määräytymisperusteissa

Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry oli pyytänyt Kilpailuvirastoa selvittämään raviohjastajien palkkionkorotusta. Korotus koski ns. lainaohjastuksen ajopalkkioita. Lainaohjastuksessa raviohjaaja ohjastaa muuta kuin valmennuksessaan olevaa hevosta.

Suomen Ravivalmentajat ry:n jäsentiedotteen liitteenä olleessa tiedotteessa 22.5.2000 yhdistyksen jäsenenä olevat kymmenen ohjastajaa olivat ilmoittaneet siirtyvänsä lainaohjastuksen ajopalkkioiden laskutuksessa yleiseurooppalaiseen käytäntöön. Aiemman laskutuskäytännön mukaisesti ohjastaja laskutti hevosenomistajalta joko kiinteän 100 markan ns. penkkirahan tai prosenttisuuden palkintosummasta (yleensä 10–15 %), riippuen siitä, kumpi oli suurempi. Ohjastajien tiedotteessa todettiin, että ajopalkkion laskutukseen lisätään 1.7.2000 alkaen aina ns. penkkiraha riippumatta kilpailumenestyksestä.

Tiedotteessa kehoitettiin niitä ohjastajia, jotka haluavat nimensä liitettävän tiedotteeseen, ottamaan yhteyttä Suomen Ravivalmentajat ry:n toiminnanjohtajaan. Hevosurheilu-lehden 21.6.2000 ilmestyneessä numerossa ilmoitettiin lainaohjastajien muuttuneesta laskutuksesta. Lehdessä viitattiin tiedotteeseen, jonka oli allekirjoittanut 31 ohjastajaa.

Kilpailuvirasto katsoi, että raviohjastajia voidaan pitää kilpailunrajoituslain tarkoittamina elinkeinonharjoittajina ja heihin voidaan siten soveltaa kilpailunrajoituslain määräyksiä.

Kilpailunrajoituslain 6 §:n 1 momentin mukaan samalla tuotanto- tai jakeluportaalla toimivat elinkeinonharjoittajat tai näiden yhteenliittymät eivät saa sopimuksella, päätöksellä tai niihin rinnastettavalla menettelyllä määrätä tai suosittaa elinkeinotoiminnassa perittäviä tai maksettavia hintoja tai vastikkeita. Kilpailuvirasto katsoi raviohjastajien yhteisten tiedotteiden osoittavan, että ohjastajien kesken oli sovittu ajopalkkioiden suuruudesta ja niiden määräytymisperusteista. Toimintaa oli siten pidettävä kilpailunrajoituslain 6 §:n 1 momentin kiellon rikkomisena.

Kilpailuvirasto katsoi, että palkkionkorotusten kokonaisvaikutus suhteessa palkintosummien suuruuteen ja hevosten ylläpitokustannuksiin oli vä-

häinen. Kilpailuvirasto piti raviohjastajien hintayhteistyötä kilpailunrajoituslain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettavana vähämerkityksellisenä kilpailunrajoituksena eikä siksi ryhtynyt asiassa enempään toimenpiteisiin. Kilpailuvirasto voi kuitenkin ottaa asian uudelleen käsittelyyn, mikäli hintayhteistyötä jatketaan tai laajennetaan.

TOIMINTAKERTOMUS 2002

Urheiluoikeuden yhdistyksen toiminta jatkui vilkkaana myös yhdistyksen yhdeksäntenä toimintavuotena.

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden 2002 aikana neljä kertaa. Hallituksen muodostivat:

Hannu Rautiainen	puheenjohtaja
Kari-Pekka Tiitinen	varapuheenjohtaja
Pekka Ilmivalta	jäsen
Mika Palmgren	jäsen
Kristiina Rintala-Jaalivaara	jäsen
Hilkka Salmenkylä	jäsen
Pekka Timonen	jäsen
Olli Rauste	sihteeri

Yhdistyksen johdossa tapahtui kevään vuosikokouksessa merkittävä muutos, kun yhdistyksen puheenjohtajana kuuden vuoden ajan (1996–2001) toiminut Heikki Halila ilmoitti, ettei hän enää ole käytettävissä tehtävään. Halilan tilalle yhdistyksen historian kolmanneksi puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Hannu Rautiainen.

Toinen merkittävä uudistus toimintavuoden aikana oli yhdistyksen omien internet-kotisivujen avaaminen. Yhdistyksen toiminnasta ja muista urheiluoikeuteen liittyvistä aiheista kertovat sivut avattiin yleisölle joulukuussa 2002. Sivuilla julkaistaan myös urheilun oikeusturvalautakunnan antamat päätökset.

Yhdistyksen kansainvälinen toiminta jatkui viireänä myös vuonna 2002. Yhdistys järjesti 15.–17.3.2002 opintomatkan Amsterdamiin. Matkalle osallistui yhdeksän yhdistyksen jäsentä. Matkan ohjelmaan kuului muun muassa tutustuminen jalkapalloseura Ajaxin toimintaan sekä Amsterdam Areenaan.

Syksyllä 1.–3.11.2002 oli vuorossa yhteismatka perinteiseen pohjoismaiseen urheiluoikeuden seminaariin Kööpenhaminaan. Seminaarimatkalle osallistui 11 yhdistyksen jäsentä.

Yhdistyksen kotimaisen toiminnan päätapah-tuma oli 13.3.2002 järjestetty urheilujuridiikan päivä yhdessä Helsingin yliopiston ja Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n kanssa.

Yhdistyksen toiminnan rungon muodostivat vanhaan tapaan jäsenkunnalle järjestetyt keskustelutilaisuudet. Näitä tilaisuuksia järjestettiin vuoden 2002 aikana kolme kertaa.

Yhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä 19.3.2002 järjestettiin keskustelutilaisuus aiheesta “kokemuksia välimiehen tehtävästä Salt Lake Cityn talviolympiakisoissa”. Tilaisuuden alustajana toimi Salt Lake Cityn olympialaisten välimies-oikeuden CAS:in jäsen Olli Rauste.

Syksyn toiminta käynnistyi 10.10.2002 järjestetyllä jäsentilaisuudella, jonka aiheena oli “WADA:n uusi antidopingsäännöstö”. Tilaisuuden alustajana toimi Suomen Antidopingtoimikunnan pääsihteeri Juha Viertola. Alustusta seuranneeseen paneelikeskusteluun osallistuivat Suomen Olympiakomitean valmennuspäällikkö Heikki Kantola, ADT:n lääketieteellinen johtaja Timo Seppälä, professori Kari-Pekka Tiitinen sekä Suomen Urheilijoiden Unionin puheenjohtaja Pekka Ilmivalta.

Toimintavuoden kolmas jäsentilaisuus järjestettiin yhdistyksen perinteisen pikkujoulun yhteydessä 4.12.2002 yhteistyössä Suomen välimiesoikeusyhdistyksen kanssa. Tilaisuuden aiheena oli “the major challenges of dispute resolution in sports – arbitration at the Olympic Games as an illustration”. Tilaisuuden alustajana toimi sveitsiläinen professori Gabrielle Kaufmann-Kohler. Valmistellun kommenttipuheenvuoron piti WADA:n oikeudellisen komitean jäsen Lauri Tarasti.

Yhdistyksen jäsenlehdestä “Urheilu ja oikeus” ilmestyi marraskuussa viides numero. Lehden päätoimittajana toimi edelleen Mika Palmgren. Lehti jaettiin yhdistyksen jäsenkunnan ohella entiseen tapaan myös Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n avainseurarenkaan jäsenille, oikeustieteellistä koulutusta antaville yliopistoille, ylimmille tuomioistuimille sekä keskeisimmille tiedotusvälineille.

Vuoden 2001 lopulla käynnistetty kampanja jäsenmaksurästien perimiseksi ja jäsenmaksunsa laiminlyöneiden henkilöiden jäsenyyden päättämiseksi saatettiin loppuun vuoden 2002 aikana. Kampanjan seurauksena yhdistyksen jäsenmäärä

pieneni kalenterivuoden aikana ensimmäistä kertaa yhdistyksen yhdeksänvuotisessa historiassa. Vuoden 2002 alkaessa yhdistykseen kuului 108 jäsentä ja vuoden päättyessä 101 jäsentä.

Yhdistykseen liittyi vuoden aikana 15 uutta jäsentä. Yksi jäsen ilmoitti eroavansa yhdistyksestä ja 21 jäsenen jäsenyys katsottiin päättyneeksi jäsenmaksuvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi.

Yhdistyksen taloudellinen tilanne säilyi vuoden 2002 aikana vakaana. Yhdistyksen toiminnallinen kulujäämä tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetyt oikaisut huomioon ottaen oli vuonna 2002 noin

13.000 euroa. Opetusministeriön toimintavuodelle myöntämän noin 12.600 euron suuruisen valtionavustuksen turvin yhdistys pystyi kuitenkin ylläpitämään toimintaansa nyt toteutuneessa laajuudessa.

Yhdistyksen oman varainhankinnan rungon muodostivat entiseen tapaan jäsenmaksutulot sekä ilmoitus- ja myyntitulot yhdistyksen julkaisuista.

Tilikauden päättyessä yhdistyksellä oli rahavaroja 16.746 euroa.

Helsingissä 28.1.2003

Urheiluvoikeuden yhdistys ry:n hallitus

Hannu Rautiainen

Kari-Pekka Tiitinen

Pekka Ilmivalta

Mika Palmgren

Kristiina Rintala-Jaalivaara

Hilkka Salmenkylä

Pekka Timonen

Olli Rauste (sihteeri)

URHEILU JA OIKEUS -LEHDEN ARTIKKELIT 1998–2003

RAINER ANTTILA

- * Liikunta ja urheilujärjestöjen näkökulma sopimukseen (2001)

HEIKKI HALILA

- * Urheilu oikeuden yhdistys 1994–1997 (1998)
- * Joukkueurheilun yhtiöityminen (1999)
- * Arvokilpailujen myöntämisoikeutta koskeva päätöksenteko urheilun lajiliitossa (2000)
- * Kysymys valittajaa koskevan päätöksen sääntöjenvastaisuudesta urheilun oikeusturvalautakunnan toimivallan kannalta (2001)
- * Urheilun oikeusturvalautakunnan tila ja tulevaisuus (2002)
- * Pääkirjoitus (2003)
- * Piirteitä dopingista aiheutuvan kurinpitoseuraamuksen sisällöstä ja seuraamuksesta armahtamisesta (2003)

ARI HUHTAMÄKI

- * Uusi vaihtoehto urheiluriitojen ratkaisutavaksi – pakollinen välimiesmenettely (2002)

PEKKA ILMIVALTA

- * Viisi vuotta Bosmanista – kansalliset siirtokorvaukset yhä käytössä (2000)
- * Joukkueurheilijat perustivat yhteisen kattojärjestön (2002)
- * Yhdistyksen hallituksen jäsenen vastuu urheilijoiden eläketurvan laiminlyönnissä (2002)

RISTO JALANKO

- * Urheilun oikeusturvalautakunta (1998)
- * Urheilun oikeusturvalautakunnan jutut 1998–1999 (1999)

NOORA JOKELA

- * Urheilusponsorin intressien turvaaminen sopimuskumppanin julkisuuskuvan muuttuessa (2001)

MARKUS JUHOLA

- * Jalkapalloilijan elämänuran tukijana (2002)

KARI KETVEN

- * Ammattiurheilijoiden ja muiden työntekijöiden tapaturmaturvan laajuudesta (2002)

JUHA LAITINEN

- * Sponsorisopimusten arvonlisäverotus (2001)

PETER LEAVER

- * The new Contract between the Clubs and the Players (2000)

ESKO LINNAKANGAS

- * Urheilutoiminnan yhtiöittämisen veroedut ja -haitat (2001)
- * Urheiluverotuksen ajankohtaiset ongelmat – urheiluopetus ja palkintoautot (2003)

ARI-MATTI NUUTILA

- * Urheiluvahingot rikosoikeuden kartalla (1999)

MIKA PALMGREN

- * Urheilu ja työoikeudelliset lait (1998)
- * Päätoimittajan sanat (1999)
- * Urheiluoikeuden lehden pääkirjoitus 2000 (2000)
- * Pääkirjoitus (2001)
- * Pääkirjoitus (2002)

OLLI RAUSTE

- * Tapaus Deliége (1998)
- * Urheilua koskevia oikeustapauksia (1998)
- * Urheilua koskevia oikeustapauksia (2000)
- * Välimiehenä Salt Lake Cityn talviolympialaisissa (2002)
- * Urheilua koskevia oikeustapauksia (2003)

ARI SAARNILEHTO

- * Sponsorisopimukseen liittyvä korvausvastuu – kuka korvaa kenelle? (2001)
- * Ristiriitaisten dopingsääntöjen ongelmista (2003)

ESA SCHÖN

- * Joukkueurheilijoiden vapaasta liikkuvuudesta (2002)
- * Määräaikaisen pelaajasopimuksen edellytykset työsopimuslain mukaan (2003)

KIMMO SUOMINEN

- * Urheilijoiden eläke- ja tapaturmalain soveltamisalasta (2002)

LAURI TARASTI

- * Urheilijan vastuu dopingista (1998)
- * Urheiluoikeus liikuntatiedettä vai oma oikeuden alansa (2000)
- * Lahden dopingjupakan juridiikka (2001)

PEKKA TIMONEN

- * Voiko urheiluseura omistaa pelaajan? (2000)

NINA MARIA TURPELA

- * Sopupelaaminen urheilussa aiheuttaa lopputulosten käyttökelvottomuuden vedonlyönnissä (2000)

Urheiluoikeuden yhdistyksen

**10-VUOTISJUHLA JA
URHEILUOIKEUDEN PÄIVÄ**

SLU:ssa (Radiokatu 20, 00240 Helsinki) 17.3.2004

Asianajotoimisto Juhani Salmenkylä Ky

Hilkka Salmenkylä
asianajaja, varatuomari

Pakilantie 40, 00630 HELSINKI puh. (09) 724 0166
PL 4, 00661 HELSINKI fax. (09) 724 8120

e-mail: hilkka.salmenkyla@aatsto-salmenkyla.inet.fi

www.kprlaw.fi

ASIANAJOTOIMISTO
KOMULAINEN PÖYTÄNIEMI RINTALA OY

HELSINKI

